

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

144033

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE ÖRNEK
OLAYIN ERİŞİYE VE DERSE KARŞI
TUTUMA ETKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Filiz TOPAL
144033

Danışman
Yard.Doç.Dr. Cemal AVCI

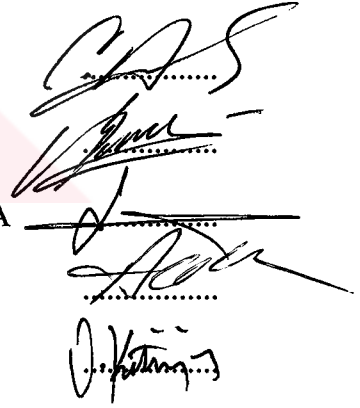
ARALIK-2004

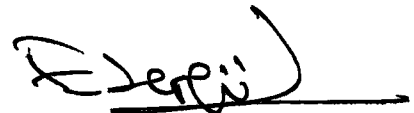
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Filiz TOPAL'a ait "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Örnek Olayın Erişi ve Derse Karşı Tutuma Etkisi" adlı çalışma, jürimiz tarafından Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Akademik Unvan ve Adı Soyadı

Üye (Tez Danışmanı)	Yard.Doç.Dr. Cemal AVCI
Üye (Ortak Tez Danışmanı)	Yard. Doç. Dr. Serap EMİR
Üye	Doç.Dr. Behçet Kemal YEŞİLBURSA
Üye	Yard.Doç.Dr.Ahmet OCAK
Üye	Yard.Doç.Dr.Oğuz KANTÜNER

Prof.Dr. Esengül BALCI BUCAK
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE ÖRNEK OLAYIN ERİŞİYE VE DERSE KARŞI TUTUMA ETKİSİ

Filiz TOPAL

Yüksek Lisans Tezi

Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yard.Doç.Dr. Cemal AVCI

Ortak Tez Danışmanı: Yard.Doç.Dr. Serap EMİR

Aralık 2004, 193 Sayfa

Bu çalışmada, Sosyal Bilgiler Dersinin öğretiminde örnek olayların erişiyeye ve tutuma karşı etkisi incelenmiştir.

Bolu İlinde bulunan Milli Egemenlik İlköğretim Okulunun 5. sınıf öğrencilerinden iki grup üzerinde ve Sosyal Bilgiler Dersinde yürütülen araştırmada; kontrol grubunda geleneksel öğretim, deney grubunda örnek olaylar işe koşulmuştur.

Araştırmada veriler ön test, son test ve tutum ölçeği ile toplanmıştır. Bu veriler aritmetik ortalama, standart sapma ve “t” testi ile analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir:

1. Örnek Olayların uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu arasında bilgi düzeyi erişim puanları açısından anlamlı bir fark bulunmuştur.
2. Örnek Olayların uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu arasında kavrama düzeyi erişim puanları açısından anlamlı bir fark bulunmuştur.
3. Örnek Olayların uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu arasında uygulama düzeyi erişim puanları açısından anlamlı bir fark bulunmuştur.
4. Örnek Olayların uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu arasında sentez düzeyi erişim puanları açısından anlamlı bir fark bulunmuştur.
5. Örnek Olayların uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu arasında toplam erişim puanları açısından anlamlı bir fark bulunmuştur.
6. Örnek Olayların uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu arasında tutum puanları açısından anlamlı bir fark bulunmuştur.

Bu araştırmada elde edilen bulgulara dayanılarak, örnek olay becerilerinin geliştirilmesine ve yeni yapılacak araştırmalara ilişkin öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Örnek Olay: Öğrencilere öğrenim sırasında her türlü bilgi ihtiva eden örnek olayları inceleme, olay ve kahramanlar üzerine konuşma ve tartışma imkanı veren yöntem.

Geleneksel Öğretim:Kontrol grubundaki öğretmenin sınıf içinde uyguladığı tek yönlü iletişimin egemen olduğu öğretmen merkezli öğretim.

Erişi:Öğrencilerin son-test puanlarından ön-test puanları çıkartılarak elde edilen puanların ortalaması.

Tutum Puanı: Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutum ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması.

ABSTRACT

THE EFFECTS OF STUDY CASE TO ACHIEVEMENT AND ATTITUDE TOWARDS THE LESSON IN THE TEACHING OF SOCIAL SCIENCE

Filiz TOPAL

Master Thesis

Social Science Teaching

Advisors: Asistant Prof. Dr. Cemal AVCI

Asistant Prof. Dr. Serap EMİR

November 2004, Page: 193

In this study the effect of a study case to achievement and attitude is investigated.

During the research which has been carried out on two different groups and social studies classes with pupils of grade 5 at Milli Egemenlik Elementary School in Bolu, while the experimental group was taught in study cases the control groups was taught in traditional method.

Data have been collected by applying pre-test, post test and attitude scale. This data are analyzed by using arithmetic means and standard deviation and “t” test.

The results of the study can be summarized as follows:

1. A significant difference was found between the means of level of knowledge achievement scores of experimental group students taught in study case and those of control group students taught in traditional method.
2. A significant difference was found between the means of level of comprehension achievement scores of experimental group students taught in study case and those of control group students taught in traditional method.
3. A significant difference was found between the means of level of application achievement scores of experimental group students taught in study case and those of control group students taught in traditional method.
4. A significant difference was found between the means of level of synthesis achievement scores of experimental group students taught in study case and those of control group students taught in traditional method.
5. A significant difference was found between the means of total achievement scores of experimental group students taught in study case and those of control group students taught in traditional method.
6. A significant difference was found between the means of total attitude scores of experimental group students taught in study case and those of control group students taught in traditional method.

In this research study, proposals based on findings have also been made for those who intent to go into research studies in study case.

Key Words:

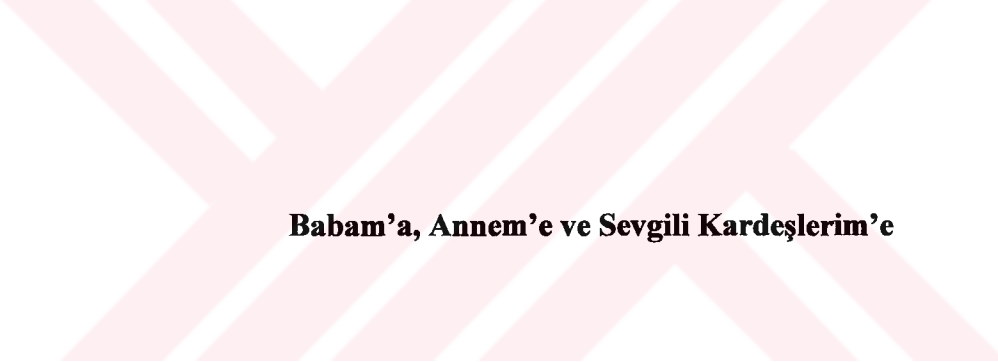
Study Case: It is method that gives the students opportunity to study, study case, talk and discuss on the persons included.

Traditional Education: It is the teacher centered education where the teacher in control group uses one way communication technique.

Achievement: It is the mean result we get when the results of student's post-test is subtracted from pre-test results.

Attitude Points: The mean results of the scale received due to social sciences lesson attitude of students in control and experiment group.

Babam'a, Annem'e ve Sevgili Kardeşlerim'e

TEŞEKKÜR

Araştırmanın her aşamasında görüş ve önerilerinden yararlandığım ,benden yardımlarını ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen yüksek lisans öğrenimimde emeği bulunan hocalarım Yard. Doç. Dr. Cemal AVCI'ya ve Yard. Doç. Dr. Serap EMİR'e teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmanın uygulama sürecinde yardım ve desteklerini esirgemeyen Milli Egemenlik İlköğretim Okulu Müdürü Basri KARATAŞ'a, 5/A sınıfı öğretmeni Filiz DİNÇEL'e, 5/B sınıfı öğretmeni Melek HANCI'ya ve 5/B öğrencilerine içtenlikle teşekkür ederim.

Lisans ve yüksek lisans eğitimim sırasında beni araştırmaya ve öğrenmeye yönelten benimle bilgi birikimlerini paylaşan A.İ.B.Ü. İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalında görev yapan hocalarıma teşekkür ederim.

Lisans, yüksek lisans ve çalışma arkadaşım Demet ALTINBULAK'a gösterdiği yardımlar ve eşsiz dostluğu için minnettarım.

Hayatım boyunca bana her konuda destek olan ve kendime olan güvenimi sağlayan annem Fatma TOPAL'a amcalarım Hüseyin ve Süleyman TOPAL'a sonsuz şükranlarımı ve sevgilerimi sunarım.

Filiz TOPAL

ÖNSÖZ

Sosyal Bilgiler dersi bireyin toplumsallaşmasını sağlayan bir derstir. Bu ders bireyi hayata hazırlar. Birey çevresinde meydana gelen gelişmeleri öğrenerek dünyaya açılabilir, çağın gelişmelerini takip edebilir. Ülkesi ve milletin ilerlemesi için daha duyarlı olabilir. Dünü ve bugünü öğrenen birey geleceğe daha güvenli bakabilir.

Bu araştırma, Sosyal Bilgiler öğretiminde Örnek Olay Yöntemini temele alarak yapılan öğretimin erişime ve tutuma etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın Sosyal Bilgiler öğretiminde başarının artırılması için gereken önlemler konusunda, ilköğretim okullarında mevcut uygulamalara ışık tutması beklenmektedir.

Bu çalışma sonunda elde edilen verilerle Sosyal Bilgiler dersinde Örnek Olay Yönteminin tam ve doğru şekilde anlaşılmasına, kurallara uygun bir şekilde uygulanabilmesine ve öğrenme öğretme sürecini daha etkili kılmak amacıyla yönelik çalışmalara katkı getirilmesi ümit edilmektedir.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖZET	iii
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR	x
ÖNSÖZ	xi
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	xi
TABLolar ÇİZELGESİ	xiv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Önemi ve Amacı	22
1.3. Problem Cümlesi	23
1.4. Denenceler	23
1.5. Sayıtlar	24
1.6. Tanımlar	24
1.7. Sınırlılıklar	24
1.8. İlgili Araştırmalar	25
1.8.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar	25
1.8.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar	29
BÖLÜM II	
YÖNTEM	36
2.1. Araştırmanın Yöntemi	36
2.2. Denekler	37

2.2.1. Deney ve Kontrol Grubunun Denkliğine İlişkin Bulgular	37
2.2.2. Grupların Ön Test Puanlarına İlişkin Bulgular	38
2.2.3. Grupların 4.Sınıf Geçme Karne Ortalamalarına İlişkin Bulgular.....	38
2.2.4. Grupların 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Karne Notu Ortalamaları...	39
2.2.5. Grupların Tutum Puanlarına İlişkin Bulgular	40
2.3. Dersin İşlenişi	41
2.4. Deney Deseni	45
2.5. Veri Toplama Araçları	46
2.6. Verilerin Cinsi ve Kaynağı	47
2.7. Verilerin Analizi ve İstatistiksel Teknikler	48

BÖLÜM III

BULGULAR	49
3.1. Birinci Denenceye İlişkin Bulgular	49
3.2. İkinci Denenceye İlişkin Bulgular	50
3.3.Üçüncü Denenceye İlişkin Bulgular	52
3.4. Dördüncü Denenceye İlişkin Bulgular	53
3.5. Beşinci Denenceye İlişkin Bulgular	55
3.6. Altıncı Denenceye İlişkin Bulgular	56

BÖLÜM IV

YORUMLAR	58
4.1. Birinci Denenceye İlişkin Yorumlar.....	58
4.2. İkinci Denenceye İlişkin Yorumlar	59
4.3. Üçüncü Denenceye İlişkin Yorumlar	61
4.4. Dördüncü Denenceye İlişkin Yorumlar	62
4.5. Beşinci Denenceye İlişkin Yorumlar	63
4.6. Altıncı Denenceye İlişkin Yorumlar	64

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER	66
5.1. Sonuçlar	66
5.2. Öneriler	67
KAYNAKÇA	69
EKLER	
EK-1 HEDEF VE DAVRANIŞLAR	76
EK-2 GÜNLÜK PLANLAR	82
EK-3 RENKLİ RESİM SETLERİ	136
EK-4 SUNU SAYDAMLARI	162
EK-5 DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ	172
EK-6 TUTUM ÖLÇEĞİ	181
EK-7 UYGULAMA RESİMLERİ	185
EK-8 İZİN BELGESİ	191
ÖZGEÇMİŞ	192

TABLolar ÇİZELGESİ

	Sayfa No.
Tablo 1. Deney ve Kontrol Gruplarının Cinsiyete Göre Dağılımı	37
Tablo 2. Grupların Ön Test Puanları	38
Tablo 3. Grupların 4. Sınıf Karne Geçme Notu Ortalamaları	39
Tablo 4. Grupların 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Karne Notu Ortalaması.....	39
Tablo 5. Grupların Tutum Puanları	40
Tablo 6. Deney Deseni	45
Tablo 7. Grupların Bilgi Düzeyi Ön Test Son Test Puanları	49

Tablo 8. Bilgi Düzeyi Eriş Durumları	50
Tablo 9. Grupların Kavrama Düzeyi Öntest Sontest Puanları Ortalamaları.....	51
Tablo 10. Kavrama Düzeyi Eriş Durumları	51
Tablo 11. Grupların Uygulama Düzeyi Öntest Sontest Puanları Ortalamaları	52
Tablo 12. Uygulama Düzeyi Eriş Durumları	53
Tablo 13. Grupların Sentez Düzeyi Öntest Sontest Puanları Ortalamaları.....	54
Tablo 14. Sentez Düzeyi Eriş Durumları	54
Tablo 15. Grupların Öntest Sontest Toplam Puanları Ortamları	55
Tablo 16. Grupların Toplam Eriş Puanları Ortalamaları	56
Tablo 17. Grupların Tutum Puanları	57
Tablo 18. Grupların Tutum Eriş Puanları	57

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, problem cümlesi, denenceler, sayıtlar, tanımlar ve sınırlamalar üzerinde durulmuştur.

1.1. Problem Durumu

İnsanın hem bedensel hem ruhsal olarak geniş şekil alabilirliği, eğitim ve öğrenmeyi zorunlu kılmaktadır. İnsan öğrenmek ve eğitilmek üzere doğmuştur; Eğer eğitilmezse insan vahşileşir, insanlığın ilk vahşi dönemlerine doğru gider. Oysa her türlü çevreye uyum sağlayabilen, yalnız dünyada değil evrenin her yerinde yaşama azmi ve arzusu gösteren bu akıllı canlıyı devamlı olarak ileri götürmek gerekmektedir (Ergün, 1996: 135).

Toplumlar bilgi çağını yaşamaktadırlar. Bilgili iyi yetişmiş insan gücüne eğitim sayesinde ulaşılabilir. Eğitimin konusu insandır. Toplumsal gelişmelere bireylerin uyum sağlayabilmesinde eğitim önemlidir.

Eğitimin önemi ve gerekliliği her geçen gün daha da artmaktadır. Bu yüzden insan eğitimi için, büyük çabaya girişmekte ve çok para harcamaktadır. Eğitimin konusu insan olunca, insanın ne olduğunun, nasıl öğrendiğinin, nasıl eğitilmesi gerektiğinin bilinmesi de zorunlu olur (Başaran, 1994).

XIX.yüzyıla kadar eğitimciler arasında “ne öğretelim?” sorusu pek tartışılmıyordu. Çünkü bilgiler çok sınırlı idi. Bilinen her şeyi insana öğretmek mümkün olabiliyordu. Bunun için bilgiler arasında ayırım yapmaya da gerek yoktu. XX. yüzyılın ikinci yarısında bilgi üretiminde öyle büyük patlamalar oldu ki, bir insanın hayatı boyunca herhangi bir disiplinin alt dalındaki bilgilerin tamamını

öğrenebilmesi dahi imkansız hale geldi. Bunun sonunda “ne öğretelim?” sorusu eğitimcilerin gündemini önemli ölçüde işgal etmeye başladı. Bilgi üretimindeki patlamalar, iletişim alanında sağlanan gelişmeler, iş hayatındaki ihtisaslaşma ve fertlerin giderek farklılaşan eğitim ihtiyaçları, okulların fonksiyonlarının yeniden gözden geçirilmesini, öğretme-öğrenme stratejilerinin geliştirilmesini ve “ne öğretelim?” sorusuna cevap aranmasını gerekli hale getirmiştir (Safran, 2000;997). Bunun için eğitim programları hazırlanmıştır.

Son yıllarda eğitimimize yeni bir yön verilmesi konusunda tartışmalar yapılmaktadır. Eğitimin kalitesini ve verimliliğini arttırmak, toplumumuzun ihtiyaçlarına cevap verecek duruma getirmek için büyük çaba harcanmakta; amaçların açık bir şekilde tespit edilmesi ve bu amaçları gerçekleştirecek programlar düzenlenmesi yönünde artan bir eğilim belirmektedir. Konular fen bilimleri ve sosyal bilimlerden seçilmektedir (Sağlam, 1980: 7). Programlar Sosyal Bilimlerden seçildiği için Sosyal Bilimleri tanımlamakta fayda vardır.

Sosyal Bilimler, insan tarafından üretilen gerçekte kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanabilir (Sönmez, 1997: 2). Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilimlerin içerisinde çıkmıştır.

Sosyal Bilgilerin Sosyal Bilimlerden ne farkı vardır, sorusuna şöyle cevap verebiliriz: Sosyal Bilgiler, öğretim amacıyla sosyal bilimlerden seçilmiş, basitleştirilmiş ve düzenlenmiş konulardır (Sağlam ; 1980;7).

Sosyal Bilgiler, toplumsal gerçeğe kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanabilir (Sönmez, 1997: 3). Sağlam (1980; 6)' e göre: Sosyal Bilgiler terimi sosyal bilimlerden alınan içeriğe dayandırılarak oluşturulan üniteleri içeren programı belirtmek için kullanılır.

İnsan ve toplumla ilgili olanlar Sosyal Bilgilerin kapsamı içine girebilir. Sosyal Bilgiler eğitiminin ne zaman ve nerede başladığı da kesin olarak bilinmiyor. Yalnız “insanoğlu varolduğu andan itibaren hem fen hem de sosyal bilimler eğitimi başlamıştır.” denilebilir (Sönmez, 1997: 7).

Sosyal bilgiler terimi, dünyada ilk kez Amerika Birleşik Devletlerinde 1916 yılında kullanılmıştır. Sosyal Bilgiler dersi Türkiye’de ilk önce 1952 yılında ilköğretmen okulları programına Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık Bilgileri dersleri yerine

konmuştur. (Binbaşıoğlu, 1988: 39) Sosyal Bilgiler eğitimi günümüzde oldukça önemlidir. Sosyal Bilgiler kavramı oldukça kapsamlıdır.

İlkokulların ikinci devresinde ayrı ayrı dersler halinde okutulan Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi dersleri, 1968 yılında çıkan İlkokul programında, konuları kaynaştırılmak suretiyle “Sosyal Bilgiler” adı altında birleştirilmiştir. Okullarımızda okutulan Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi dersleri esas mahiyet itibariyle milli topluluğumuzun dersidir ve bu üç derste de müşterek olan konu Türk Milletidir. Tarih, bir milletin geçmişte kurduğu devletleri, medeniyeti ve yaptığı savaşları ; Yurttaşlık Bilgisi, o milletin bu günkü yaşama düzenini ve idaresini; Coğrafya, o milletin içinde yaşadığı ülkeyi inceler.

İlköğretim okulları programında yer alan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersi bireyin yaşamında karşısına çıkacak olan çeşitli sorulara en uygun cevabı verebilmesi için bireyi hayata hazırlamayı, ona hayatın içinden olaylarla bu olaylardan nasıl ders alması gerektiğini, sosyal insan ve vatandaş olarak görev ve sorumluluklarını hatırlatır, öğretir (Savaş- Ünivar, 2001: 1).

Sosyal Bilgiler dersi kendi içinde bölümlere ayrılır. Tarih de bu bölümlerden biridir. Sosyal Bilgiler dersinin ana dallarından bir olan Tarih, öğrencilerin dünya üzerindeki günlük olaylara, geçmiş olayların verdiği yaşantıların ışığı altında bakmayı öğretir. Bunu yapabilmek için de Tarih, geçmişteki olayları anlatır, günlük olayları açıklar, gelecekteki olaylara ışık tutar (Karagözoğlu, 1966: 67). Tarih dersi öğrencileri belli amaçlara ulaştırmak için verilir.

Tarih insanın geçmişini ve medeniyetini gösteren sistemli bir hikayedir. Bu sadece, tarih ve olayların toplamı değil insanın ve yaptıklarının canlı bir hikayesidir. Tarih çalışmaları bir çok sahalarla olan ilişkisi dolayısıyla, kolaylıkla bir bilgi merkezi haline getirilebilir. Tarih, bugünkü hayat ve işlerin sosyal, politik ve ekonomik zemini kadar endüstriyel ve kültürel zeminini de verir.

Öğrenci tarih ilmi ile insan ve millet işlerinin devamlı değişikliklerini öğrenir. Tarihi akış içerisinde milletlerin ilk, olgunluk ve çöküntü evrelerini yaşamış oldukları görülür. Mazinin ışığında yapılan hataları görmelerini ve yeni vaziyetlerin doğurduğu ihtiyaçları karşılamalarını sağlar. Geçmişte milletler arasında çıkan

anlaşmazlıklar, rekabet ve yapılan anlaşmalardan alınacak derslerle geleceği kontrol etmek mümkün olabilir (Daphne du, 1957: 141).

Tarih öğretmenin esas itibarıyla üç amacı vardır. Önce öğretmen öğrencinin kafasına bir miktar geleneğe dayalı bilgi ve aynı zamanda geçmişi hakkında bilmesi gereken şeyler sokmak zorundadır. İkincisi öğrenci içinde yaşadığı topluma göre kendi durumunu tayin edecek ve bu toplumun sadece bugünkü toplumdan ibaret olmadığını geçmişe de uzandığını anlayacaktır. Üçüncüsü tarih öğretimi, öğrencileri, başka pek az dersin sağlayabildiği tahlilci, tümden gelimci değil de tüme varımcı ve özellikle objektif olmayı sağlayan bir düşünce şekline alıştıırır (Schueddekofit ve diğeri; 1969: 65). Sosyal Bilgiler ve Tarih öğretmenin amaçlarına değindikten sonra eğitimin tanımına ve eğitim programlarına değinmekte yarar vardır. Çünkü Sosyal Bilgiler ve Tarih amaçlarına eğitim sayesinde ulaşabilir.

Çok yönlü etkinlikleri, süreç ve işlemleri içerdği için, eğitimin herkesi, her zaman ve her türlü şartlar içinde tatmin edecek biçimde tanımlanması güçtür. Nitekim, bu sözcükle neyin kastedilmek istendiğini açıklamaya çalışan kimseler yaşadıkları çağın şartlarına, üyesi olduğu toplumun özelliklerine ve kendi hayat görüşlerine göre birbirinden farklı tanımlar yapmışlardır (Oğuzkan,1985: 1).

Eğitim tanımlarını birkaç felsefi görüş açısından ele alırken felsefi sistemler olarak yaygınlıkları sebebiyle idealizm, realizm ve pragmatizmi seçebiliriz. İdealist anlayışa göre eğitim, özgür ve bilinçli insanoğlunun Allah'a olan yükseltici uyum çabalarının betimsiz sürecidir. Realist anlayışa göre eğitim yeni kuşaktaki bireylere kültürel mirası aktararak onları yetişkinler toplumuna uyuma hazırlama sürecidir. Pragmatist anlayışa göre eğitim, bireyi yaşantılarını yeniden inşa yoluyla yetiştirme sürecidir. Kısaca değindiğimiz çeşitli tanımlardaki üç ortak noktayı hesaba katarsak eğitim; bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1999: 13). Eğitim en yalın tanımıyla, istendik davranış değiştirme sürecidir. Bu sürecin gerçekleşmesi ancak ve ancak bireyin yaşayarak öğrenmesine bağlıdır. Bunun yanında bireyin davranışlarını istendik davranışlarla kısa sürede dönüştürmek için planlamaya gerek vardır (Bilen, 2002: 2). Eğitimde başarının artması ve amacın saptanması için planlama gelişigüzelikten uzak olmalıdır.

Eğitim programı okulda bütün öğretim ve eğitim çalışmalarını düzenleyen bir programdır. Bunun içine bütün ders içi ve ders dışı çalışmalar girer. (Büyükkaragöz, 1990: 38). Eğitim programı ; bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler, yetişkinler için sağladığı milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetleri kapsar. Öğretim ders dışı kol faaliyetleri, özel günlerin kutlanması, geziler, kısa kurslar, rehberlik, sağlık v.b. hizmetler ve fonksiyonlardır (Varış, 1996: 14). Eğitim programları çağın gelişmelerine ve bireysel farklılıklara göre geliştirilmelidir.

Bir eğitim ya da öğretim programı, herhangi bir eğitim kuruluşunda veya herhangi bir eğitim aşamasında ulusal eğitimin ve eğitim kuruluşunun amaçlarını (genel hedefler), bu amaçlara ulaşmak için saptanmış öğretim ve ders programlarını, ders içi ve ders dışı etkinliklerini, içeriğin etkinlikle kazandırılmasını sağlayacak süreç, yöntem ve tekniklerini, amaçlara ne dereceye kadar ulaşıldığını kontrol etme işlevine sahip değerlendirme etkinliklerini kapsar (Başar, 1998: 50). Eğitim programları çağın gelişmelerine ve bireysel farklılıklara göre geliştirilmelidir.

Program geliştirme, gerek okul içinde, gerek okul dışında, milli eğitimin ve okulun amaçlarını etkinlikle gerçekleştirmek üzere düzenlenen içerik ve etkinliklerin uygun yöntem ve tekniklerle geliştirilmesine yönelik koordine çalışmaların tümüdür (Varış; 1996,17).

Programlar “Ne”, “Niçin”, “Ne zaman”, “Kim” ve “Ne ile” sorularını meydana getirdikleri temeller üzerinde otururlar. (Büyükkaragöz; 1990;31) Bir öğretim programında sırasıyla şu soruların açık, seçik ve tutarlı bir biçimde yanıtlanmış olması gerekmektedir :

1. Niçin eğitim ? (Eğitimin amaçları)
 2. Neler öğretilecek ? (İçerik)
 3. Ne zaman ve nasıl öğretilecek ? (Öğrenme- öğretme süreçleri)
 4. Ne kadar öğrenildiğini nasıl anlayacağız ? (Ölçme ve değerlendirme)
- (Başar, 1998: 51).

Hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme değerlendirme bir öğretim programında bulunması gereken temel öğelerdir. (Öztürk-Dilek, 2002: 62). Yetiştirdiğimiz insanda bulunmasını uygun gördüğümüz eğitim yoluyla kazandırılacak nitelikteki istendik özelliklere hedef denir (Öztürk, 1999: 24). Hedef genel anlamıyla varılmak istenen nokta olarak tanımlanabilir. Eğitimde hedef ise, kişide gözlenmesi kararlaştırılan istendik özellikler olarak ele alınabilir. Bu özellikler bilgi, beceri, değer, ilgi, tutum, güdülenmişlik, kişilik v.b olabilir. Eğitimde nesne insandır. İnsan aynı zamanda öznedir. Bu durumda istendik davranışların ölçütleri insanın gözlenip ölçülebilir özelliklerinden çıkarılabilir (Sönmez, 1944: 15). Bu özelliklere içerik ile ulaşılır. Program geliştirme sürecinde ikinci önemli aşama, hedeflere uygun içerik ve etkinliklerin seçimidir. İçerik, olguların ve olayların ezberlenmek için ansiklopedik bir şekilde bir araya getirilmesi değil, fakat yaşama alanlarının anlam taşıyan bölümlerinin aktif bir çabayla düzenlenmesidir (Varış, 1996: 114). Seçilen içeriğin düzenlenmesinde temel ilkeler somuttan soyuta, basitten karmaşığa, kolaydan zora, yakından uzağa doğru yapılan sıralama olarak belirtilmektedir (Demirel, 1997: 29). Bu şekilde hazırlanmış içeriğin öğrencilere kazandırılması ve öğrencilerin hedeflere ulaşması için gereken öğrenme etkinliklerinin dış koşullarının düzenlenmesini de eğitim durumları sağlar.

Günümüzde, öğretim süreçleri, öğrenme, gelişme ve kültür gibi alanlarda yapılan araştırmaların pozitif bulgulara dayanarak yönlendirilmekte ve yeni öğretim teorileri geliştirmektedir. Eğitim programlarında içerik eğitim amaçlarını gerçekleştirmek için yararlanılan kaynaktır (Varış, 1996: 151). İstenilen öğrenme yaşantılarını oluşturabilecek eğitim durumlarının düzenlenmesinde uyulması gereken bazı ilkeler vardır. Eğitim durumları hedefle ilgili olmalıdır. İstenilen davranış değişikliklerini oluşturacak ve istenmeyen sonuçlar ortaya çıkarmayacak nitelikteki eğitim durumları birbiriyle tutarlı, uyumlu ve kaynaşık bir bütün haline getirilmelidir (Tekin, 1996: 24). Hangi tip bireylerin, neleri nasıl ve ne kadar zamanda öğreneceği, eğitim, tesis, araç ve gereçlerin nasıl hazırlanacağı ve kullanılacağı, etken ve ekonomik öğretim-öğrenme süreç ve yöntemlerinin nasıl geliştirileceği ve kullanılacağı, sağlanacağı gibi konular önemlidir (Alkan, 1998: 8).

Bu şekilde hazırlanmış olan bir eğitim programında, son aşama değerlendirmedir. Değerlendirme sayesinde ulaşılan son görülür.

Eğitim bireyin davranışında istendik değişiklikler oluşturma süreci ise, değerlendirme de bu türden davranış değişimlerinin daha önce belirlenen ölçütlerin ışığında oluşup oluşmadığını ortaya çıkarma sürecidir. Bir eğitim programının değerlendirilmesine, önce hedeflerce kapsanan davranışların öğrenciler tarafından ne derece kazanıldığının ölçülmesiyle başlanır (Bilen, 2002: 33). Eğitim kendisinden ne beklendiği düşünülmezsizin çok çabuk bir alışkanlık, görenek haline gelebilir. Bu yüzden, en azından programın hedeflerine ne derece ulaşıldığını belirlemek için değerlendirmeye gerek vardır (Tekin, 1996: 24). Değerlendirme öğretmen tarafından yapılmaktadır. Planlı eğitimde öğretmenlere önemli görevler düşmektedir.

Planlı eğitimde, eğitime istenilen davranışları kazandırma, öğretme eylemi ile yapılır. Öğretme eylemini, öğrenme süreci boyunca öğretmen gerçekleştirir (Başaran, 1994: 174). Öğretmen ; bilgi görgü ve yaşantısı ile belli dal ve alanlarda başkalarının gelişmesine ve yetişmesine yardım eden kişidir (Oğuzkan, 1981: 121). “Öğrenci” öğretim sürecinin gerçekleşmesini sağlayan bir eksen olarak kabul edilirse, öğretmen, bunun işleticisi ya da düzenleyicisi durumundadır (Binbaşıoğlu, 1995: 17).

Doğanay (1993, 400); ideal bir öğretmenin niteliklerini şu şekilde sıralamıştır.

1. Mesleğine ilgili ve öğretmeye hevesli olur.
2. Günlük etkinlikleri planlıdır.
3. Kendini yeniler.
4. Öğrenci ve meslektaşlarına saygılı olur.
5. Mesleğin saygınlığına gölge düşürecek davranışlardan kaçınır.
6. Ses tonunu vurgulu kullanır.
7. Jest ve mimikleriyle iletişim kurar.
8. Etik kurallarına özenle uyar.

İdeal bir öğretmenin niteliklerine baktığımızda, iyi bir öğretmen, alan bilgisine sahip, mesleğini seven, planlı-programlı çalışan, kendini yenileyerek çağın

donanımlarına sahip, sınıf içerisinde her alanda kendine hakim olan öğretmendir diyebiliriz.

Öğretmenin vazgeçilmez unsurlarından biri olan öğretmenlerin, derslerdeki davranış biçimlerine göre üç tür öğretmenlik modeli ortaya koydukları kabul edilmektedir. Bu öğretmenlik tipleri şunlardır :

- a. Otoriter öğretmen
- b. Lider öğretmen
- c. Umursamaz öğretmen

Bu üç öğretmen tipinden, üçüncüsü olan umursamaz öğretmen literatürden kalkmış durumdadır (Okutan, 1998:12). Her öğretmenin sahip olması gereken mesleki özellikleri vardır.

Bilen (2002 ; 60)' e göre öğretmenin mesleki başarısına etki eden nitelikler şunlardır;

1. Öğretmen okuma, yazma, dinlenme, konuşma gibi temel becerileri geliştirmelidir.
2. Öğretmeler sağlıklı ve yapıcı bir disiplin anlayışıyla öğrencileriyle iletişim kurmalıdır.
3. Öğretmen sosyal değerleri iyi bilmeli, toplumun katkılarını,sorunlarını saptamalı bulgularını öğrencinin yetişmesinde kullanılabilmelidir.
4. Öğretmen planlı denemecilik yoluyla mesleğinde en iyiye, en doğruya ulaşmaya çalışmalıdır.
5. İyi bir öğretmen, öğrencilerin gelecek kaygısı duymasını engeller
6. Meslektaşları, öğrencileri, velileri, yöneticileri ile iyi bir iletişim kurmaya çaba harcamalıdır.
7. Öğretmen, okul ile ailenin işbirliği yapmalarına yardımcı olmalıdır.
8. Öğretmen çağdaş olmalıdır.
9. Yetiştirmeyi amaçladığı nitelikleri konusunda açıklık içinde bulunmalı, bu niteliklere sahip bireyin ilk örneğini kendisi vermelidir.

10.Eğitimin duyuşsal hedefleri de bulunduğunu anımsamalı, sağılıklı insanın sahip olması gereken davranışlarla gerekirse akademik uğraşısıyla bunları vurgulamalıdır.

11.Öğretmenin iletişim kurma ve sürdürmesinde öğretme etkinliklerini öğrenciye ulaştırma aşaması öncelikli bir öneme sahiptir. Bu aşama da “öğretme yöntemi” özel önem taşır. O halde öğretmen, öğretme yöntemini, kapsamı ve yöntemin öğeleri arasında yer alan teknikleri bilmeli ve bunları mesleğine uygulaya bilmelidir.

Başarılı bir öğretmende bulunması gereken en önde gelen mesleki beceri ve niteliklerden birisi farklı öğretim strateji yöntem ve tekniklerini kullanabilme yeterliliğidir. Öğretim yöntem, teknik ve stratejileri hakkında istenilen düzeyde bilgisi olmayan öğretmenlerin amaçlanan davranışları öğrencilere kazandırmayacakları aşıkardır (Öztürk-Dilek; 2002:167). Öğretmenlerin sınıf içerisindeki yaklaşımları, öğrencilerin o derse karşı tutumlarını da etkilemektedir.

Tutum, bireyin kendi dünyasının bir yönü ile ilgili olarak, belirli değer yargılarına ve inançlarına bağılı olarak ortaya çıkan coşku ve tanıma süreçleridir(Eren;1990: 174).

Yıldızlar(2002; 33)’ın aktardığına göre; tutumun bilişsel bileşeni bir kişinin tutum objesine ilişkin düşüncelerini, bilgilerini ve inançlarını; duyuşsal bileşeni ise bir kişinin tutum objesine ilişkin duygularını ifade etmektedir. Olumlu duygular; kabul etmek, sevmek, hoşnut olma, zevk alma, olumsuz duygular; korkma, iğrenme ve tikslenme şeklinde olabilir. Tutumun psikomotor bileşeni ise; kişinin tutum objesine ilişkin hareketlerini göstermektedir.

Bireysel tutumlara yön veren olaylar daha önce kişinin başından geçmiş olaylar ve deneyimlerin bir sonucudur. Bu tecrübelerin etkileri arasında doğup yaşadığı çevre, cinsiyet, eğitim gibi özellikler sayılabilir(Eren;1990: 176). Derse karşı tutumun olumlu yada olumsuz olması sınıf içinde uygulanan yönteme de bağılıdır. Ders ilgi çekici yöntemler ile işlenirse tutumlar da olumlu olur.

Yöntem; bir sorunu çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenilen düzenli yoldur (Oğuzkan, 1981: 168). Yöntem genel anlamda amaca

ulaştıran en kısa yoldur. Eğitim anlayışında zaman içinde pek çok değişiklikler olduğu için, bunun doğal sonucu olarak öğretimde pek çok metot ve yollar takip edilmiştir (Sezgen ve A.; 1991: 16). Tekışık (1976;60)' a göre öğretimde yöntem; öğretmenin öğretme, öğrencilerin öğrenme etkinliklerinde işlenen konuların özelliklerine, duyulan ihtiyaca, saptanan amaçlara, öğrencilerin zihni ve bedeni özelliklerine en uygun ve en elverişli araçlarla çalışarak, başarıya ulaşmalarını sağlayan tekniklerdir.

Yöntem bir amaca varmak için takip edilen doğruluğu ve başarısı denenmiş en kısa ve en emin yol, hareket ve iş tutma tarzıdır. Bütün bilim, bilgi ve hüneler, bilinenler tarafından bilinmeyenlerce öğretilme ve benimsetilme yollarına öğretim metotları denir. Herhangi bir metodun kullanma tarzı kullanan öğretmene göre değişir. Öğretmeni öğretmen yapan metot değil, metodu metot yapan öğretmen ve onun sanatkarlığıdır. Bir metot; her olay ve konuya her amaca öğrencilerin yeteneklerine, çevrenin maddi ve manevi şartlarına, seçilen araç ve gereçlere, çalışma gayretine göre değişebilir. Yerine göre her metodun iyi ve kötü yönleri vardır. Herhangi bir metoda en iyi metot diyemeyiz. Bir tek öğretim metodu yerine, dersin özelliğine göre çeşitli metotlara başvurulabilir. O halde metotları seçerken konu, araç, imkanlar ve çocuğun durumu dikkate alınmalıdır.

O halde iyi ve verimli metod;

1. Öğretmenin, öğrenci ve konunun özelliklerine uygun olmalıdır.
2. Öğrenci ve öğretmeni fazla yormamalıdır.
3. Öğretmenin şahsi bulgularıyla zenginleştirilmelidir.
4. Öğrenme ve düşünce prensiplerine uygun olmalıdır.
5. Öğretmen ve öğrenci aktifliğine yer vermelidir (Büyükkaragöz; 1990,71).

Sosyal Bilgiler dersinde yapılabilecek etkinlikler ya da yöntemler çeşitlidir. Hepsisi de birbirinin içine girmiştir. Bu derste çok kez tek yöntem yerine, birbiriyle birleşen yöntemler kullanılır (Binbaşıoğlu, 1987:49). Eğitim araçlarının, yöntemlerinin ve etkinliklerinin seçiminde şu ölçütler kullanılmaktadır;

1. Programın temel amaçlarını gerçekleştirmek

2. Öğrencilerin bireysel ayrılıklarına, çevresel ihtiyaçlara ve şartlara cevap vermek
3. Her çocuğun yeteneklerine uygun düşmek ve yaratıcı öğretimi teşvik etmek (Sağlamer, 1980: 22).

Küçükahmet (1998, 53-54)' e göre yöntem seçimini etkileyen pek çok faktör vardır. Bunların belli başlıları şunlardır;

1. Öğretmenin yöneme yatkınlığı
2. Zaman ve fiziksel imkanlar
3. Maliyet
4. Öğrenci grubunun büyüklüğü
5. Konunun özelliği
6. Öğretim sonucunda öğrencide geliştirilmek istenilen nitelik,

Doğru ve yerinde seçilmiş öğretim yöntem ve teknikleri öğretimin amaçlarına ulaşmasını kolaylaştırır. Eğitimciler öğretimi daha etkili ve verimli hale getirmek için birçok öğretim yöntem ve tekniği geliştirmişlerdir (Erden, 1998: 97-98).

Bilen (2002: 98-99) 'e göre tekniklerin, hedeflere, içeriğe uygun şekilde seçilmesi belirli ilkelerin rehberliğinde olmaktadır. Bu ilkeler ;

1. Öğretme teknikleri belirli hedef ve hedefleri gerçekleştirecek biçimde seçilmeli ve örgütlenmelidir.
2. Teknikler öğretme etkinliklerini monotonluktan kurtarıcı nitelikte olmalı, değişik etkinlikler için değişik teknikler yaratmalıdır.
3. Teknikler, öğretimin bireyselleşmesini sağlayıcı, bireysel ihtiyaçları karşılayıcı nitelikte olmalıdır.
4. Öğretme teknikleri, öğrenme yaşantılarının tutarlılığını, kaynaşıklığını sağlayıcı nitelikte olmalıdır.
5. Öğretme teknikleri kubaşık (ortak) çalışma ve grup psikolojisini özendirici nitelikte olmalı ve sosyalleşmeyi sağlamalıdır.

6. Teknikler, öğrencilere kendi eğitimsel yaşantılarını planlama gücü verecek şekilde seçilmelidir.
7. Teknikler, öğrencinin etkinliklere, etkin biçimde katılmasını sağlayıcı olmalıdır.

Bu araştırmanın konusu Sosyal Bilgiler öğretiminde “Örnek Olay ” tekniğinin erişiyeye ve derse tutuma etkisi olduğu için ; Örnek olay tekniğini açıklamakta yarar vardır.

ÖRNEK OLAY

Geleneksel eğitim yöntemleri (ve bunlar arasında özellikle düz anlatım yöntemleri) ile modern yöntemle arasında yapılacak bir karşılaştırmasında elde edilen sonuç,modern sistemlerin benimsenmesinde yarar olduğunu hiçbir tartışmaya yer vermeyecek bir biçimde ortaya koymaktadır.Burada kendimizi bütün eski yöntemleri bir kenara atarak yerine yenilerinin uygulanması şeklinde bir önyargı ve tek yönlülükten korumalıyız. Gerçekten, her yöntemin öngörülen eğitim amaçlarına göre ayrı ayrı tartışılması gereken belirli üstünlükleri vardır. Beklenen sonuçlar, seçilecek eğitim yöntemi üzerinde doğrudan doğruya etkili olmaktadır. Başka bir deyişle, düşündüğümüz amacın gerçekleşmesi bilgi verme ya da kişiliği geliştirme oluşuna göre yöntemlerde de önemli değişiklikler yapılması zorunlu olacaktır.

Birinci durumda ağırlık, olayların ve teorilerin öğretilmesine yöneliktir. Öğrencilere belirli bir alanda derlenen bilgiler belirli bir sistem içinde düzenlenmiş olarak sunulur.Kişinin biyolojik gelişmesi insanın yüzyıllar boyunca bugünkü şeklini alana dek geçirmiş olduğu evrim sürecinin aynı ise insanın eğitiminde de yıllardan beri geliştirmekte olan bilgilerin kısa bir süre içerisinde işlenmesi söz konusudur.

Bilgi aşılama olarak özetleyebileceğimiz birinci amaca erişme bakımından geleneksel eğitim yöntemlerinin (bunlar arsında özellikle düz anlatım ve seminer yönteminin) yararlı olacağı bir gerçektir. Bu yöntemler, oldukça kısa bir süre içinde büyük ölçüde bilginin sistematik bir biçimde öğrenciye aktarılmasına olanak sağlayabilecektir. Buna karşılık olarak Örnek Olay Yöntemi, daha çok zaman almakta ve sonuçları geleneksel yöntemlerde olduğu kadar çabuk belli

olmamaktadır. Örnek Olay Yöntemi yönetici eğitiminde kullanılan bir tekniktir. “Örnek Olay Yöntemi”nin yöneticilik eğitiminde kullanılmasındaki amaç salt bilgi aktarmaktan ve aşılarmaktan çok kişinin işletmecilik alanında yeni durumlar ve sorunlar karşısında kararları alma yeteneklerinin geliştirilmesidir (M.P.M. 1973: 19).

Örnek Olay monografisi (case-stady) herhangi bir olayın, bir firmanın gelişmesi bir köy halkının tembelleşmesi gibi tek başına bir olay olarak ele alınıp ayrıntılı bir şekilde tesvirden ibaret basit bir işlem değildir. Sendikalar, partiler gibi kuruluşlar hakkında yapılan örnek olaylar esas itibari ile bu kuruluşların temsil ettiği üyeler kitlesinin ortak problemlerini meydana çıkarılması bakımından önem taşımaktadır (Bilgiseven, 1989: 246).

Açıklamalardan anlaşıldığı üzere Örnek Olay tekniği araştırma tekniği ve yönetici yetiştirmede kullanılan bir teknik olup günümüzde eğitim kurumlarında yeni kullanılmaya başlanmıştır. Bu yüzden yapılan literatür taramasında Örnek Olay Yöntemi ile ilgili çalışmaların yok denecek kadar az olduğu gözlemlenmiştir.

Örnek Olay tekniği otoriteler tarafından farklı şekilde ve farklı özellikleriyle ele alınmıştır. Tarih öğretiminde ilgiyi çekebilmek ve öğrencide tarihle ilgili bir başlangıç oluşturabilmek için ilk uygulanacak yöntemlerden biri hikaye anlatımıdır. Bu yolla derse canlı bir başlangıç yapıp ilgi çekilebilir; ya da derse hikaye ile başlanıp, bu fırsattan yararlanarak çocukların çalışmalarını yönlendirmekte mümkündür. Detaylı bir hazırlık istediği gibi, iyi, düzenli bir metne sahip bulunmadığınız takdirde başarılı olmayı beklemeniz oldukça zordur. Hikaye anlatım yöntemiyle öğrenmeye kısa ve uygun bir hikaye okuyarak başlamalı önce kitap açık, sonrada kitap olmadan anlatım işi sürdürülmelidir. Bu sırada büyük bir resimden de yararlanmak uygun olacaktır. Hikaye anlatımıyla başarılı bir yöntem uygulandığı gibi, çocukların gelişiminin de bu çalışmalara uygun olacağı bir gerçektir. Gerçekle geçmiş, öncelikle çocuklar için mühim bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple hikayede tatmin edici yönleri çocuk bulabilmektedir. Çünkü hikayede umutla başlayan bir giriş, bunları güçlendiren bir gelişme ve tatmin edici bir son vardır (Özçelik, 1996: 34).

Örnek Olay incelemesi öğrencilerin sorunlu bir olaya aktif olarak katılmalarını gerektiren bir yöntemdir. Sorunlu olay gerçek ya da hayali olabilir. Olayı anlatan ve gerekli verileri kapsayan bir rapor üzerinde çalışan öğrenciler, olayı öğrenir, verileri analiz eder, sorunu değerlendirirler tartışarak olayın nedenlerine ya da çözümüne ilişkin öneriler getirirler.

Özellikle sosyal bilimlerle pek çok konu örnek olay biçiminde sınıfa getirilebilir. Öğrenciler tartışarak öğrenme imkanına kavuştukları için bu yöntemden oldukça hoşlanmaktadırlar (Küçükahmet, 1998: 70).

Okul çağı çocukları özellikle İlkokul çağındaki çocuklar, masallara, coşkulu öykülere kendi yaşamları ile ilgili yakın çevre olaylarına ilgi gösterirler. Bunlar hem iyi bir güdüleme olur hem de yeni bilgi kazanılmasına hizmet eder (Binbaşioğlu, 1995, 63).

Bu yöntem, gerçek hayatta karşılaşılan problemlerin sınıf ortamında çözülmesine dayalı bir yöntemdir. Öğrencilere sunulacak gerçek veya hayali bir olayın öğrencilerle birlikte tahlil edilmesi suretiyle yeni bilgiler edinilmesine yardım edebilir. Olayın anlatıldığı, veya gerekli verilerin yer aldığı bir rapor üzerinde çalışan öğrenciler, olayı öğrenir, verileri analiz eder ve mevcut sorunu değerlendirirler. Tartışılarak olayın nedenleri ve çözümleri üzerine öneriler üretilir (Okutan, 1998: 71).

Örnek olay yöntemi çok değişik yöntemleri tanımlamak üzere sık sık kullanıla gelmiştir. Gerçekte bağımsız bir yöntem sayamayacağımız bu yöntemin çok sayıda değişik türleri varsa da hepsinin tek bir ortak özelliği olduğu ileri sürülebilir. Pratikten alınmış olayların tartışılması geleneksel öğretim yöntemlerinden ve özellikle düz anlatımdan ayrıldığı nokta da buradadır. Bundan başka öğretmen ile öğrenci arasındaki ilişkilerin niteliğinde ve uygulamanın akışında daha başka özellikler bulmak zor olmayacaktır. Örnek olay yönteminde, klasik öğretmen ve öğrenci söz konusu değildir. Eski sitemde eğitimin ağırlık noktasını öğretmen oluşturur ve öğrencide genellikle pasif noktada kalır. Örnek Olay Yöntemi'nde daha doğru bir deyişle "katılanlar" olarak tanımlayabileceğimiz aktif bir rol almaktan, tartışma yöneticisi niteliğine bürünen öğretmen de,

tartışmaların belirli bir amaca yönelmesi ve bir çözüm yolu sağlama görevini yerine getirmektir (M.P.M., 1973: 23).

Sönmez (1994: 221-223)'e göre “Örnek Olay” yöntemi gerçek yaşam sorunlarıyla öğrencileri yüz yüze getiren bir yöntemdir. Daha önceden öğrenilmiş kavram ve ilkelerin uygulanmaya öğrenme-öğretme ortamında kuram ve uygulama arasındaki boşluğun doldurulmasına yardımcı olur.

En yaygın şekliyle Örnek Olay, herhangi bir alanda karşılaşılan sorunu içerir. Örnek Olayın sağladığı en büyük yarar, öğrencilere bildiklerini, kavradıklarını gerçek durumda uygulama fırsatı sağlamasıdır. Bu yöntem, öğrencileri edilgen halden kurtarıp etken hale yani kavramları, ilkeleri uygulama durumuna getirebilir. Öğrenciler gerçek olayla karşı karşıya kalmış gibi düşüncelerini ileri sürebilir ve sorunu çözücü öneriler geliştirebilir (Bilen 2002: 179).

Örnek Olay Yöntemi, yaşamda karşılaşılabilecek bir problem durumunun sınıf, ortamında canlandırılmasıdır. Özellikle Sosyal Bilimlerde yaygın olarak kullanılan örnek olay yöntemi, bir sorunun farklı bakış açılarından tartışılarak yeniden yapılandırılması amacıyla uygulanmaktadır. Bu amaçla gerçek yaşamdan alınan bir olay veya tümü kurgulanmış bir örnek olay, seçilerek neden ve sonuçları üzerinde tartışılır. Tartışmada olayın oluşum biçimi, kişilerin karakter özellikleri, etkileşim örüntüleri sorgulanır. Bu nedenle örnek olayın temsil ettiği yaşam kesitinin, tüm özelliklerini yansıtmaya özen gösterilmelidir. Buna göre örnek olayda bir problem durumu bulunmalı ve bu konuda öğrencilere gerekli ön bilgiler verilmelidir (Bal ve Diğerleri; 2002:34) Örnek Olaylar sayesinde öğrencilerin zihinsel gelişimi hızlanır.

Bal (ve diğerleri;2002:35)'a göre; Örnek olaylar gerçek yaşamdan alınır. Bunların tek bir şekli yoktur.Örneğin; uzunluk açısından örnek olaylar bir iki sayfa olduğu gibi sayfalarca da olabilir.Burada örnek olaylar iki başlık altında toplanabilir.

1. Genel biçim olarak örnek olay
2. Sunuş biçimi olarak örnek olay

GENEL BİÇİM OLARAK ÖRNEK OLAY

a. Tüm Metin: Bu tür örnek olay, öğrencinin gereksinim duyacağı tüm bilgileri içerir, öğrencinin diğer kaynaklara başvurmasına gerek kalmaz.

b. Kısıtlanmış örnek olay: Bu tür örnek olaylarda metin bir paragrafla birkaç sayfa arasında değişebilir. Bu durumda kapsamda daralabilir. Metnin daha kısa olması nedeniyle dikkat tek bir nokta üzerine kaydırılabilir, çözüm yada çözümler çok sınırlı olabilir.

c. Düzensiz örnek olay: Öğrenciler gereksinim duydukları tüm bilgiler bu tür örnek olaylarla verilebilir. Burada bilgiler belli bir sistematik yada düzen içinde değildir.

d. Eksik metin: Burada öğrencilere çok sınırlı bilgi verilmelidir. Öğrenciler sorunun çözümü için gerekli bilgiyi öğretmenden istemelidirler.

e. Etkileşim durumu: Bu teknikte öğrencilere eksik bilgiler verilir. Öğrenciler gereksinim duydukları ek bilgileri gerekli kişi ve kurumlara başvurarak toplayabilir.

f. Birbirini izleyen örnek olaylar: Eksik metin türündeki özelliklere benzeyen diğer bir türde birbirini izleyen örnek olaylardır.

SUNUŞ BİÇİMİ OLARAK ÖRNEK OLAY

Yazılı olarak sunulan örnek olayların yanında bir de sözlü, oyunla, slaytla, resimlerle sunulan örnek olaylar vardır.

Gerçek hayatta karşılaşılan problemlerin sınıf ortamında çözülmesi yoluyla öğreniminin sağlanması Örnek Olaylarla olur. Bu yöntem, öğrencilere bir konuyu ya da beceriyi kazandırmak ve o konuda uygulama yaptırmak amacıyla kullanılır. Bu yöntem daha çok buluş yoluyla öğretme yaklaşımında ve kavrama düzeyindeki davranışların kazandırılmasında kullanılır (Bal ve Diğerleri; 2002: 35).

Örnek Olay inceleme Yönteminde “Buluş Yoluyla Öğretim” stratejisi geçerlidir. Bu yolla öğretimde öğrencinin bir olay ya da olgudan hareketle kendisinin sonuca varması, değerlendirme yapması söz konusudur. Burada öğrenci aktiftir. Öğretmen ise genelde pasif olup, öğrenciyi yönlendirmesi beklenir.

Örnek Olay inceleme yöntemi, öğrencilerin problemleri bir olay hakkında gerçek ve geçerli bilgilere ulaşmalarını hedefler. Bu yöntem, bizzat öğrencilerin bu

olayı anlatmalarını, olay hakkında gerekli veriler toplamalarını, bunları öğrenip analiz etmelerini ve değerlendirmeleri sağlar. Fakat öğretmenin örnek olayı seçmesi, anlatması ve önemli noktalara dikkat çekmesi daha etkili olacaktır. İkinci şekliyle de olaylar hakkında yine öğrencinin yorum yapması, fikir yürütmesi ve sonuca ulaşması istenir.

Örnek Olayların düzenlenmesi ile ilgili bazı genellemeler vardır. Öğretmenin öncelikle dersin hedeflerini belirlemesi sonra bu hedeflerin öğrencilerin her birine kazandırmada kullanacağı uygun Örnek Olay tekniğini saptaması gerekir. Buna göre öğretmen öğretim ortamını düzenlemeye gitmelidir.

Uygun tekniklerin seçilmesinde iki ana konu vardır. Bunlar örnek olayların sunuş biçimi ve sunuş tekniğidir. Sunuş biçimi olarak dört ayrı yol takip edebiliriz. Bunlar:

1. Tamamının sunulması,
2. Özet olarak sunulması,
3. Bir kısmının sunulması,
4. Aşamalı olarak sunulmasıdır.

Sunuş tekniği açısından ise; yazılı, sözlü, ödev, oyun, film, slayt resim gibi farklı seçenekler ortaya koyulabilir. Burada öğretmen, elindeki imkanlar, konunun özelliği, örnek olayın durumu, sınıfın ve öğrencilerin özelliğine göre uygun teknik ve malzemeyi kendisi belirleyecektir (Bilen 2002: 180).

Örnek Olay konu ile alakalı olmalıdır. Demirel'e (1988, 86) göre Örnek Olayı seçerken ve uygularken şu özelliklere dikkat edilmelidir:

1. Sınıfa getirilecek Örnek Olayda temel ayrıntılar iyi belirlenmiş olmalı (örnek olay gerçek mi? Olay anlamlı mı? Bir bütünlük taşıyor mu? Mantık açısından farklı bir görüş getiriyor mu? gibi).
2. Örnek Olayda temel bir sorun bulunmalı.
3. Bu sorunun analiz edilmesi istenmeli, böylece sorun iyice anlaşılmalı.
4. Örnek Olay, hedefler, ilişkiler ve değerler açısından değerlendirilmeli

5. Örnek Olayda beklenen çözüm için öğrencilere ön bilgiler verilmeli, bu amaçla ya yazılı bir rapor verilmeli ya da örnek olayla ilgili bir video filmi gösterilmeli,
6. Örnek Olay için yönlendirici tartışma soruları önceden belirlenmeli, olayın nedeni, dış şekli ve sonuçları üzerinde tartışmalar yoğunlaşmalı.
7. Tartışma sonunda ortaya çıkan ilke ve sonuçlar ile en çok görüş birliğine varılan öneriler belirlenip bir yere kaydedilmeli.
8. Örnek olayda elde edilen sonuçlardan ve deneyimlerden kurumlardaki çalışmalarda ne şekilde yararlanılacağı konusu üzerinde durulmalıdır.

Örnek Olay yöntemi; konunun bir bütün olarak ortaya konması şeklinde uygulanmaktadır.

Bu yaklaşıma göre, izlenilmesi gereken aşamalar şöyledir.

1. Birinci aşamada örnek olay kısaca özetlenir.
2. İkinci aşamada, olayla ilgili veriler ve değişkenler sınıflandırılır.
3. Üçüncü aşamada, karar için alternatif seçenekler geliştirilir.
4. Dördüncü aşamada, grup üyelerinin görüş ve önerileri bütünleştirilir.
5. Beşinci aşamada, grup onayı ile alınan kararın uygulanabilirliği ve doğuracağı sonuçlar değerlendirilir (Aydın, 2000: 50).

Tutarlı bir örnek olay; öğrencinin gerçek hayatta karşılaşılabileceği olaylara yakın bir yaşantı kazandırabilecek nitelikte olmalıdır. Örnek olayların seçilmesi ve uygulanmasında dikkat edilecek esaslar şunlar olmalıdır (Bilen, 2002:179).

1. Örnek olayda temel ayrıntılar bulunmalıdır. Bunlar Örnek Olayı gerçek mi? Olay anlamlı mı? Bir bütünlük yaşıyor mu? Mantık açısından farklı bir görüş getiriyor mu? gibi ayrıntılardır.
2. Ana problemlerin bulunması gerekir. Seçilen Örnek Olay, verilmek istenen konunun hedefleri doğrultusunda bir mana ifade etmeli, konuyla doğrudan ilgili olmalı, böylece sorun iyice anlaşılmalıdır.

3. Ele alınan problemler analiz edilmelidir. Örnek Olay, üzerinde durulan problemin çözümünü sağlamalı ve sonuca ulaştırmalıdır. Bu olayla problem irdelenmeli, ayrıntılarına inilmelidir.
4. Örnek Olayları amaçlar, ilişkiler ve değerler açısından değerlendirilmesi gerekir. Verilmek istenen konuyla örnek olay her yönüyle uyum içinde olmalı ve bu ilişkiler değerlendirilerek konu açığa kavuşturulmalıdır. Bu amaçla, örnek olaylar sözlü olarak anlatılabilir yazılı metin olarak verilebilir veya örnek olayla ilgili bir video filmi gösterilebilir.
5. Örnek Olayın üzerinde çalışmak için ihtiyaç duyulan ön bilgiler belirlenmelidir. Örnek Olay incelenmeden önce öğrenciyi hazırlamak maksadıyla sorular yöneltilmeli ,öğrencinin konuya ne kadar hazır olduğu ölçülmelidir.
6. Olay anlatıldıktan sonra tartışmayı yönlendirici ve ders planıyla ilgili sorular belirlenmelidir. Konuyu incelikleri ve ayrıntıları tespit edilerek bunlarla ilgili yönlendirici ve amaca götürecek nitelikte sorular çıkarılmalıdır.
7. Olayın nedeni, oluş şekli ve sonuçları üzerinde tartışmalar yoğunlaşmalıdır.
8. Tartışma sonunda ortaya çıkan ilke ve sonuçlar ile görüş birliğine varılan öneriler belirlenip bir yere kaydedilmelidir.
9. Örnek olayla elde edilen sonuçlardan ve deneyimlerden sosyal hayatta ne şekilde yararlanılacağı konusu üzerinde durulmalıdır.

Örnek Olay inceleme tekniğini amacı öğrencinin karar verme, seçme ve sonuca ulaşma ile ilgili yaşantılar geçirmesini sağlamaktadır. Örnek Olay tekniği gerçek olaylara dayalı olarak seçilip kazanılmalı bu alanda çalışacak elemanlara yol gösterici bireyleri duygusal özelliklerini olanak verecek yapıda olmasına özen gösterilmelidir (Bilen, 2002:180). Örnek Olay yöntemi kurallarına uygun uygulandığı zaman başarılı olur.

Akıncı (2001:43-44)'ya göre Örnek Olay yönteminin faydaları şunlardır;

1. Hikayeyi dinleyen öğrenciler, belli bir sorunla ilgilendikleri için derse ilgileri genellikle yüksektir.
2. Öğrenciler ders kitabı dışında materyallerden yararlanma imkanına kavuşurlar.
3. Tüm öğrencilerin tartışmaya katılmasından dolayı, tümünün karşılıklı konuşma, bir konu hakkında fikir yürütme ve konuşma kabiliyetleri gelişir.
4. Öğrencilerin problem çözme yeteneği gelişir.
5. Derse katılan öğrencilerin, konuları kavrama anlama yeteneği gelişir.
6. Öğrencilere diğer öğrencilerle çalışma imkanı sağlar.
7. Bu yöntem, örnek olayı dikkatle inceleme, analiz etme imkanı verdiğinden, öğrenciler, sağlıklı karar veren insanların bazı prensiplere bağlı olduklarını fark eder. Böylece inanç-tutum, inanç-davranış, teori-uygulama ilişkisini gözlerler.
8. Öğrenciler, davranış örneklerinin çok yönlü bir değerlendirmesini yapmaya alışırlar. En yaygın şekliyle örnek olay, herhangi bir alanda karşılaşılan sorunları içerir. Örnek olay incelemesinin sağladığı en büyük yarar öğrencilere bildiklerini ve kavradıklarını gerçek duruma uygulama fırsatı sağlamasıdır.
9. Bu yöntem öğrencileri edilgen halden kurtarıp etken hale; yani kavramları ilkeleri uygulama durumuna getirebilir. Öğrenciler gerçek olayla yüz yüze kalmış gibi, düşüncelerini ileri sürebilir ve problemi çözücü öneriler geliştirebilir. Böylece öğrenci, gerçek problemle karşılaştığında hata yapmayacak, çözüm için çeşitli alternatifler getirebilecektir.
10. Örnek Olay İncelemesi yöntemi, öğrencilere, olaylara başkalarının bakış açısından görebilme, başkalarının duygularını anlayabilme ve başkalarını anlamada gerçeğe yakın olabilme imkanı verir.

Bu yöntemde öğrenci, örnek olayda kişilerin yaptığı davranışların sonuçlarını görür. Buna göre davranışlarına yön verir. Örnek Olay yönteminin

olumlu yanları olduğu gibi olumsuz yanları da vardır. Küçükahmet (1998: 70)'e göre tekniğin sınırlı yönleri şunlardır:

1. Uzun zaman alır.
2. Öğretmenin önceden çok iyi hazırlanmasını gerektirir.
3. Kalabalık sınıflarda uygulanması zordur.
4. Öğretmenin grup liderliği yapamayacağı durumlarda olayın ayrıntısını bilen bir lidere ihtiyaç duyulur.
5. İncelenmesi düşünülen olaya tam olarak uyan bir örnek olay yazmak bazen güç olabilir.

Örnek Olay Yöntemi çok yönlülük göstermesine karşılık, bazı durumlarda da sınırlı da kalabilir. Bundan dolayı, bu gibi durumlarda, diğer öğretim yöntemleri kullanılabilir. Örnek Olay Yöntemi, yeterli olgunluğa ulaşmamış öğrencilere ve kalabalık sınıflarda uygulanamaz. Ayrıca tek bir çözüm gerektiren ve bu çözümün tek doğru olduğu durumlar içinde bu yöntem uygun değildir (Bal ve diğerleri; 2002:34).

Bilen (2002:181)'e göre “Örnek Olay” yönteminin üstün ve eksik yönleri şunlardır:

Üstün Yönleri

1. Olayların derinlemesine incelenmesini sağlar. Böylece kişilerin olaylara yüzeysel yaklaşımını önler.
2. Araştırma ve problem çözme gücünü geliştirir.
3. Kişisel sorunları kişisel olmayan bir yaklaşımla çözme olanağı verir.

Eksik Yönleri

1. Olay, sınıfı ilgilendiren nitelikte değilse ilgi ve dikkat sağlanmaz.
2. İyi formül edinilmezse olaylar ile kişiler arasında kolay bağ kurulabilir ve öğrencilerin kırılmaları önlenemez.

“Örnek Olay” tekniği soyut olan konuları öğrencilerin kafasında somutlaştırdığı için öğrenmelerini kolaylaştırır. Bu teknik tüm öğrencileri

konuşmaya teşvik eder ve yeni yeni bilgiler öğrenmelerini sağlar. Fikirlerinin önemsendiğini hisseden öğrencilerinde kendilerine olan güven duyguları artar. Bu teknik sayesinde öğrenciler sorunlara çözüm üretmeyi alışkanlık haline getirecekleri için, günlük hayatlarındaki problemlerini çözmek için girişimde bulunacaklardır. Bu nedenle bu teknik tüm derslerde uygulanmaya konulmalıdır.

1.2. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Bu çalışmada ilköğretim 5.sınıf Sosyal Bilgiler “Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk?” ünitesinde “Örnek Olay Yönteminin” öğrenci başarısı üzerinde etkisi sınanmıştır. Eğitim anne karnından başlayıp insanın ölümüne kadar devam eden bir süreçtir. Bu süreçte okul en önemli görevi yüklenmiştir. Okulların amacı çağın gerekliliğine uygun, dinamik,pozitif,geleceği görebilen,düşünen ve üreten bireyler yetiştirmektir. Bireyi yetiştirme görevini üstlenen meslek öğretmenliktir. Öğretmenler yönlendirici ve vericilik özelliklerini geliştirmiş olmalıdırlar.

Toplumsal yaşama uyum sağlamak, bireyin bir yere ait olma duygusunu, geliştirmek Sosyal Bilgiler dersi ile sağlanabilir. Erden (1988: 5)’e göre ülkemizde öğrencilere tüm bilgi ve becerilerinin önemli bir kısmı, ilköğretim kurumlarının birinci devresinde ilk üç yıl Hayat Bilgisi, 4 ve 5. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersi yoluyla kazandırılmaya çalışılmaktadır.Bu nedenle Sosyal Bilgiler dersi İlköğretim okullarının birinci devresinde yer alan en önemli derslerden biridir.

Eğitimde yöntem ve teknikler başarıyı artırıcı özellikler göstermektedir. Bu yüzden eğitimde farklı yöntem ve teknik kullanılmaktadır. “Örnek Olay” yöntemi de bu tekniklerden bir tanesidir. Örnek Olay yöntemi okullarda pek bilinen ve uygulanan bir yöntem değildir. Bu nedenle “Sosyal Bilgiler” dersinde Örnek Olay yöntemi başarıyı arttırabilir mi? Sorusuna cevap bulmak için bu yöntem uygulanmıştır.

Bu çalışma ile Sosyal Bilgiler dersinde Örnek Olay yönteminin uygulandığı grubun ve geleneksel öğretimin yapıldığı grubun erişimi ve tutum puanları ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı belirlenerek; Sosyal Bilgiler dersinde başarıyı arttırmak konusunda Örnek Olay yönteminin yardımcı olacağı düşünülmüş ve bu araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur.

“Örnek Olay” yöntemi pek fazla kullanılmayan bir tekniktir. Konular örnek olaylar ile somutlaştırılarak anlatılacağından dolayı bu tekniğin yaralı olacağı düşünülmüştür. Yapılan çalışmalar incelendiğinde Örnek Olay yöntemi ile ilgili pek fazla araştırmaya rastlanmamıştır. Örnek Olay yöntemini Sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir bir hale getirmek ve diğer çalışmalara ışık tutmak için bu araştırma yapılmıştır.

1.3. Problem Cümlesi

Sosyal Bilgiler dersinde, “Cumhuriyet’e Nasıl Kavuştuk?” ünitesine Örnek Olay yöntemi ile öğretim yapan grubun erişimi ve tutum puanları ile geleneksel öğretim yapan grubun erişimi ve tutum puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.4. Denenceler

1. Sosyal Bilgiler dersinde “Örnek Olay” yöntemi ile öğretim yapan grubun bilgi düzeyi erişimi ile geleneksel öğretimi yapıldığı grubun bilgi düzeyi erişimi puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
2. Sosyal Bilgiler dersinde “Örnek Olay” yöntemi ile öğretim yapan grubun kavrama düzeyi erişimi ile geleneksel öğretim yapıldığı grubun kavrama düzeyi erişimi puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
3. Sosyal Bilgiler dersinde “Örnek Olay” yöntemi ile öğretim yapan grubun Uygulama düzeyi erişimi ile geleneksel öğretim yapıldığı grubun uygulama düzeyi erişimi puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
4. Sosyal Bilgiler dersinde “Örnek Olay” yöntemi ile öğretim yapan grubun sentez düzeyi erişimi ile geleneksel öğretim yapıldığı grubun sentez düzeyi erişimi puanları arasında anlamlı bir fark vardır.
5. Sosyal Bilgiler dersinde “Örnek Olay” yöntemi ile öğretim yapan grubun Toplam erişimi puanları ile geleneksel öğretim yapıldığı grubun toplam erişimi puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

6. Sosyal Bilgiler dersinde “Örnek Olay” yöntemi ile eğitim yapan grubun derse ilişkin ortalama tutum puanları ile, geleneksel öğretim yapılan grubun derse ilişkin ortalama tutum puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

1.5. Sayıtlar

Deney ve kontrol grubu, kontrol altına alınmayan değişkenlerden aynı şekilde etkilenmiştir.

1.6. Tanımlar

Sosyal Bilgiler; İlköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, Sosyal Bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır (Erden 1998: 8).

Geleneksel öğretim: Kontrol grubundaki öğretmenin sınıf içinde uyguladığı tek yönlü iletişimin egemen olduğu öğretmen merkezli iletişim (Emir, 2001: 31).

Örnek olay yöntemi: Öğrencilere öğrenim sırasında her türlü bilgi ihtiva eden örnek olayları inceleme, olay ve kahramanlar üzerine konuşma ve tartışma imkanı veren bir yöntemdir (Akıncı 2001: 33).

1.7. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Bolu ili Milli Egemenlik İlköğretim Okulu ile;
2. 2003-2004 öğretim yılı ile;
3. İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi ile;
4. “Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk” ünitesi ile;

5. Bilgi, kavrama, uygulama, sentez düzeyinde hedef davranışların geliştirilmesi ile;
6. Derse karşı tutumları ile sınırlı olmuştur.

1.8. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde Sosyal Bilgiler dersinde “Örnek Olay” yönteminin yer aldığı çalışmalara ve derse karşı tutum ile ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Doğrudan olarak Sosyal Bilgiler öğretiminde “Örnek Olay” yönteminin kullanıldığı araştırma sayısı az olduğu için, örnek olayı dolaylı olarak anlatan yurtiçi ve yurtdışı çalışmalarına da yer verilmiştir. Derse karşı tutum ile ilgili araştırmalarda ayrı bir başlık altında ele alınmıştır.

1.8.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar

Bilen (2002) “Plandan Uygulamaya Öğretim” adlı kitabında diğer teknikler olduğu gibi Örnek Olay tekniğini de incelemiştir. Bilen, bu araştırmasında örnek olay tekniğini tanımlamış, kullanım yerini açıklamış, tekniğin planlanması, tekniğin uygulanışı, tekniğin uygulanırken öğretmenin ve velilerin rolünü, tekniğin üstün ve eksik yönlerini açıklamıştır.

Çalışkan (2000)’ın yapmış olduğu ilköğretim okulları 1. kademe 4. ve 5. sınıflar Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan eğitim öğretim yöntemleri adlı araştırmasında; öğrencilerin ve öğretmenlerin görüşlerini alarak anket sonuçlarını yorumlamıştır. Bu sonuçlara göre; öğrencilere göre öğretmenleri anlatım yöntemini ve soru cevap yöntemini daha fazla gerçekleştirmektedir. Öğretmen ve öğrenciler gelecekte karşılaşacakları problemlerle baş edebilmek için tarihin yararlı olduğuna inanmakta ve genellemelere hikaye anlatma ve problem çözme ile ulaşabileceklerini ifade etmektedirler. Araştırmaya göre Örnek Olay yöntemi kullanılması gereken bir tekniktir.

Güler (2001)’in ilköğretim 6 ve 7. sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler dersinin işlenişi ile ilgili öğrenci görüşleri adlı çalışmasının, anket sonuçları

şöyledir; Öğretmenler Sosyal Bilgiler öğretiminde öğrencilerin dikkatini her zaman çekerler, öğrenilecek konuya başlamadan önce öğrencileri haberdar ederler ve onlara her zaman başarılı olma imkanı sağlarlar. Öğretmenlerin dili çoğu zaman etkili, akıcı ve kurallara uygundur. Ders araç ve gereçleri ve öğretme öğrenme ilkeleri çoğu zaman kullanılmaktadır. Kavram ve ilkelerin kazanılmasında çoğunlukla sunuş yolu ve buluş yolu stratejisi ile, soru cevap tekniği kullanılmakta, gezi ve dramatizasyon tekniğini hiçbir zaman kullanmamaktadırlar. Öğretmenler problem çözme becerisini geliştirici yöntemlerden tartışma ve Örnek Olayı Sosyal Bilgilerde ara sıra işe koşmaktadır şeklinde ifade etmiştir.

Otluoğlu, (1996)'nın ilköğretim okulu 5. sınıf Sosyal Bilgiler öğretiminde yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanılmasının duygusal davranış özelliklerini kazanmaya etkisinin incelendiği araştırmasında şu sonuçlara ulaşılmıştır; “yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanılmasının Sosyal Bilgiler öğretiminde bilişsel yetenekleri kazanmaya anlamlı düzeyde bir katkısı yoktur ama duygusal davranışları kazandırmada başarılıdır. Yazılı edebiyat ürünlerinin ders aracı olarak kullanıldığı Sosyal Bilgiler öğretimin de, öğrenciler klasik öğretim yöntemine göre; hoşlanma, farkına varma, ilgi çekme, istek duyma, kendini daha rahat hissetme, kişiliğini katma, anlama, anlatma, hatırlatma, zihinde canlandırabilme, öğrendikleriyle bağ kurabilme gibi duysal davranış özellikleri ve bilişsel yeterlilikleri bakımından kendilerini daha da yeterli görmektedir. Sosyal Bilgiler öğretim programının amaçlarına bakıldığında da büyük çoğunluğunun tutum, değer yargıları ve benlik duygularıyla yani duyuşsal alanla ilgili oldukları görülmektedir. Bu amaçları gerçekleştirebilmek, öğretimde duyuşsal davranışları kazandırmakla olmalıdır. Yazılı edebiyat ürünleri duyuşsal davranış özelliklerini geliştiricidir.

Sönmez (1994) “Örnek Olay” yöntemini, öğretime katkısı ve sınırlılıklarını açıklayarak, üzerine durmuş Sosyal Bilgiler dersindeki uygulamalarına örnekler vermiş olup, örnek olay yönteminde dikkat edilecek noktaları ve kullanılacak teknikleri açıklamıştır.

Pehlivan (1997)'in “Örnek Olay ve Oyun Yoluyla Öğrenimin Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Düzeyine Etkisi” adlı araştırmasında klasik yöntem,

örnek olay yöntemi ve oyun yoluyla öğretim karşılaştırılmıştır. Eğitsel oyunların kullanıldığı grup, Örnek Olay yoluyla öğretim yapılan grup ve geleneksel öğretim yapılan grubun toplam erişileri arasındaki fark eğitsel oyunların kullanıldığı grup lehine anlamlı bulunmuştur. Bilgi düzeyi ve kavrama düzeyi erişileri ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Fark eğitsel oyunların kullanıldığı grup lehinedir. Sosyal Bilgiler dersinde Eğitsel oyunların başarıya arttırdığı sonucuna varmıştır.

Şimşek (2000)'in İlköğretim Sosyal Bilgiler dersinin öğreniminde hikaye anlatım (Storytelling) yöntemini kullanımı ile ilgili çalışmasının sonucunda, hikaye anlatım yönteminin kullanıldığı sınıfların şubelerindeki öğrencilerin bilgi, kavrama düzeyi ve toplam erişileri arasında anlamlı bir fark gözlenmektedir. Buradan hikaye anlatım yönteminin kullanılmasının, öğrencilerin bilgi ve kavrama düzeyi erişilerini ve toplam artırıcı rol oynadığı sonucuna varılmıştır.

Öztaş (2000) yaptığı çalışmada, İlköğretim okullarında görevli altıncı sınıflarda derse giren Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve ilköğretim okulu altıncı sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre altıncı sınıf Sosyal Bilgiler Tarih ünitelerinin öğretmenlerin öğretim yöntemleri düzeyleri nasıldır? Konulu araştırmasında; ve öğrenci görüşleri olarak şu sonuçlara ulaşmıştır. Bu araştırmaya göre öğretmenleri “Örnek Olay” yöntemini orta ve çok derecede gerçekleştirdiklerini ileri sürmüşlerdir. Öğrenciler ise az ve orta derecede gerçekleştiğini ileri sürmüştür. Çalışmanın sonucuna göre farklı yöntem ve teknikler sınıf ortamında işe koşulmalıdır. Örnek Olay da bu yöntemlerden bir tanesidir.

Pehlivanlar ve Şahin (2004)'in İlköğretim 6. Sınıf; Canlıların İç Yapısına Yolculuk ünitesinde “Örnek Olay” yönteminin başarıya etkisi adlı araştırmalarında şu sonuca ulaşılmıştır: Deney grubu öğrencileri “Canlılığın İç Yapısına Yolculuk” ünitesinde kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı olmuştur. Bu sonuca dayanarak; çalışmada Örnek Olay yöntemi ile ders işlenmesinin öğrencilerin başarısını arttırmada etkili olduğu söylenebilir. Bulunan sonuç; Örnek Olay ile ilgili daha önce yapılan çalışmalarla da benzerlik göstermektedir (Çakır, Berberoğlu, Alpsan;2001). Çalışma Örnek Olaylarla sürdürülürken bu yöntemin olumlu ve olumsuz yönleri de irdelenmiştir. Öğretmenler Örnek Olayları irdelerken zaman

faktörünü de hesaplamalıdır. Örnek Olaylar ders anlatımlarını desteklemede kullanıldığı takdirde, öğrencilerin toplumsal, çevresel ve ahlaki konulardaki bilgilerini arttıracak ve öğrencilerin bu konular ile bilimin ne denli bağlantılı olduğunu görmelerini sağlayacaktır. Örnek Olayların aynı zamanda öğrencilerin eleştirisel düşünme becerilerini de arttırdığı görülmüştür. Öğrencilerin bu özellikleri kazanmalarını sağlayan Örnek Olay yöntemini öğretmenler derslerinde kullanmalıdır.

Kabapınar ve Baysal (2004) 'ın "Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimin de yaşamın kendisini taşımak: gazete haberlerinin kullanıldığı bir öğretimin tasarlanması ve değerlendirilmesi" adlı araştırmalarında; yaşam alınması gereken pek çok kararı, çözülmesi gereken pek çok sorunu, şaşırılması gereken pek çok farklılığı ya da tezatı beraberinde getirmektedir. Böylesi anlardaki kararların verilmesinde, sorunların çözülmesinde, farklılıkların tanımlanmasında, tezatların giderilmesinde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersleri sayesinde elde edilebilecek bilgi ve beceriler önemli rol oynayabilir. Bunun için de öğrencilerin etkin bir biçimde rol alması karar süreçlerinde aktif olması bir zorunluluktur. Bu çalışma göstermektedir ki öğrenciler ortam hazırlanırsa tüm bu sıralananları yapabilmektedir, sonucuna ulaşmışlardır.

Akkök (1996) "İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi" adlı kitabında, sosyal beceriyi kazanmada sınıf ortamında eğitim, öğretim programlarının bir parçası olarak uygulanırken çeşitli hikayeler anlatma, drama ve sınıf içi tartışma, rol yapma yöntemleri de model gösterme ile birlikte kullanılmaktadır. Öğrencilerin birbirleri ile uzlaşma, görüşme içerisinde olmaları, okul ve sınıf ortamında amaçladığımız en önemli becerilerden biridir. Öğrencilerin bu beceriyi değişik ortamlarda denemeleri için onlara süre vermek gerekmektedir. Öğrencilerinizi kendilerini ifade etme; duygularını, fikirlerini paylaşmaları için destekleyiniz. Sınıf tartışmalarına katılmaları, yaptıkları resimleri, yazdıkları hikayeleri sınıfta paylaşmaları için fırsat yaratılmalı demıştır.

Altun (2004)'un "Sosyal Bilgiler dersinde Problem Çözme Yönteminin Erişime Ve Kalıcılığa Ve Derse Karşı Tutuma Etkisi" adlı çalışmasının sonucunda Sosyal Bilgiler dersinde Problem Çözme yöntemi ile öğretim yapılan grubun bilgi

düzeyi erişimi ve kalıcılık, kavrama düzeyi erişimi ve kalıcılık, uygulama düzeyi erişimi ve kalıcılık, sentez düzeyi erişimi ve kalıcılık toplam erişimi ve kalıcılık ortalama puanları ve tutum ortalama puanları arasında deney grubunun lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu sonuca göre problem çözme yöntemi geleneksel yöntemle göre başarıyı artırıcı özellik göstermektedir.

Emir (2001)' in “ Sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı düşüncenin erişime ve kalıcılığa etkisi adlı çalışmasında yaratıcı düşünme ile öğretim yapılan grubun bilgi düzeyi erişimi, kavrama düzeyi erişimi, sentez düzeyi erişimi, toplam erişimleri, tutum ortalama puanları, yaratıcı düşünme ortalama puanları arasında deney grubunun lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı düşünme ile öğretim yapılan grubun uygulama düzeyi erişimi ile geleneksel öğretimin yapıldığı grubun uygulama düzeyi erişimi ortalama puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Kaya (2004)'nın” İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Türkiye Cumhuriyeti Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Derslerinde Erişime, Kalıcılığa ve Derse Karşı Tutuma Etkisi” adlı çalışmasında; deney grubunun bilgi düzeyi, kavrama düzeyi, uygulama düzeyi, sentez düzeyi, toplam öntest, son test, erişimi ve kalıcılık puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. İşbirlikli Öğrenme yöntemi ile öğretim yapılan grubun derse karşı tutumu ile geleneksel öğretim yapılan grubun derse karşı tutumu arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark gözlenmiştir.

1.8.2. Yurtdışında yapılan araştırmalar

Egan (1993); “Yeni Öğretim Planları”nı anlattığı kitabında hikaye öğreten öğretmenlere bazı teknikler sunuyor. Eğer bir hikayeyi düşüncenize göre anlatmak istiyorsanız o şekilde anlatırsınız ama bir hikayeyi yaşayarak anlatırsanız daha etkili olur. Bu şekilde anlatım hikayeyi dinleyen kişilerin daha da ilgisini çeker. Egan, teknik anlatmanın daha doğru olacağını söylüyor. Öğrenim araştırmalarına göre genelde düşünce ile anlatılan hikayeler bazen dinleyen kişi kafasında sorun ve sıkılma yaratabiliyor ama hikaye anlatılırken o hikayeyi yaşatmak ve yaşanan

yerleri göstermek daha da eğlenceli ve öğrenmeye faydalı oluyor. Egan, kitabına göre çoğu çocuklar hikaye dinlemesini seviyor ama hikaye dinlerken çok çabuk sıkılabiliyor. Bunun nedeni ise hikayeyi anlatan kişinin yeterince anlatım kabiliyetinin olmaması ve anlatırken hikayeyi kendi isteğine göre anlatmasıdır.

Kamps, Wills, Treerıwood, Thorone, Lazo, Crockett, Akosswogger (2003); yaptıkları araştırmada eğitimin sorunları ve çözüm önerileri üzerinde durmuşlardır. Eğitimcilerin toplumda olan görevleri günden güne zorlaşıyor. Çünkü öğrenci ahlak, kültür, görgü seviyesinde değişiklik yaşamaktadır. Öğrencilerin azim, motivasyon ve enerji dolu olmamaları dikkat çekmektedir. Araştırma sonuçlarına göre okuma seviyesi düşük olan öğrenciler, ileri ki yıllarda düşük seviye göstermektedir. Çocuklar okulda bazen olumlu bazen olumsuz alışkanlık kazanabilmektedir. Bu yüzden eğitimde tedbirler önceden alınmalıdır.

Maddern (1989); “A Teacher’s Guide To Story Telling At Historic Sites” adlı kitabında, tarih dersinde hikaye anlatımı ile ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir. İyi bir hikaye anlatmak için bazı fikirler sunuyor. Hikaye anlatımını tanıtan örnekler veriyor. Genelde anlattığı hikayelerde tarihi konulara ve 17. asır öncelerine değiniyor. Kendi düşüncesine göre tarihi ve geleneksel anlatımlar sunuyor. Maddern, hikaye anlatan kişiye, çocukların dinlerken sıkılmaması için alabilecekleri tedbirleri açıklıyor.

İyi bir şekilde hikaye dinlenmesi, dinleyicilerin öğrenmelerinin geliştirmesi ve hikayenin akıllarda daha iyi kalabilmesi için bazı öğretim seçenekleri sunuyor. Hikayeci önce hikayeyi düşünmeli, hissetmeli ve hayal etmeli bu şekilde hem kendi hem de dinleyenler zevk alabilir. Yazar değindiği konuları öğretmenlere sunmakta ve hikaye anlatım yönteminin etkili bir yöntem olduğunu savunmaktadır.

Nicholsen (2004), “Place In Story-Time” adlı kitabında; 6-16 yaş grubu yani ilk ve orta okul yaş grubu çocuklarının hayal güçlerini ve zeka düzeylerini geliştirmek için hikayelerden yararlanılabileceğinden bahsediyor. Coğrafi programlar hikaye anlatım yöntem ile sınıfta işlenirse daha başarılı olunur. Çocuklar değişik yerleri, değişik ülkeleri, hayat biçimlerini hikaye tarzıyla dinledikleri için, bu teknik Coğrafya öğretimine yarar sağlar. Hikaye içinde kullanılan matematiksel terimlerde aynı zamanda matematiklerini geliştirir. Ayrıca yazar çocukları daha iyi

bir öğrenim görmeleri ve sıkılmadan iyi bir şekilde çalışmaların için çok sayıda örnekler vermiştir.

Zipes (1995); Hikaye anlatma alanında yazdığı “Cerative Story Telling” adlı eserinde şunları vurgulamıştır: Hikaye anlatımının farklı, hikayelerin ise seçkin olması gerekir. Hikaye içindeki kırıp dökme, kötü sözler, telef eden ve savaş hikayeleri gibi hikayeler çocukları son derece kötü etkileyecektir. Hikaye içerisinde sözler davranış şekilleri ve yer anlatımının çok iyi seçilmesi ondan sonra anlatılmasının daha iyi olduğunu kanıtlıyor. Kötü davranış ve kötü sözleri dinleyen, kendini hikayeye kaptıran çocukların bu anlatılanlardan örnek alabilecekleri ve kendilerini de kahraman gibi göstermek için aynı şeyleri yapmak isteyeceklerdir. Hikaye anlatım yönteminin başarıya ulaşması anlatılan hikayenin özellikle çocuklar için seçilmiş olmasına bağlıdır. Zipes bu eserinde ayrıca bazı hikaye örnekleri sunuyor.

Cossar (1997) Kanada’da yapılmış olan eğitim kongresinde eğitim ile ilgili görüşleri şu şekilde özetlemiştir; Eğitim komitesi, öğretmenliği; sınırlı kurallı bir meslek, öte yandan da hayal gücünü kullanarak öğretim yöntemlerine devamlı yenilik getirmeye istekli olan bir meslek olarak tanımlıyor. Gençleri eğitmek yalnız onları sınıfa koymakla bitmiyor. Öğretmenlerin o öğrencileri motive etmeleri lazım, motivasyon onların etraflarında olup bitenlere ilgi uyandırmak ve onları aktif biçimde öğrenime katılmalarını sağlamakla olmalıdır. Öğretmen her öğrenciye karşı fedakar olmalı ve öğrenciye değer vermelidir. Öğrettiği konuları iyi bilmeli ve onları nasıl öğreteceğinin farkında olmalıdır. Öğrencilerin öğrenmelerini kontrol edip yönlendirmelidir, kendi öz eleştirisini yapmalı ve diğer öğretmenlerle paylaşmalıdır. Mesleğini geliştirici etkinliklere katılmalıdır. Öğretmenler öğrencilerin bireysel farklılıklarının olduğunun bilincindedir, öğrencilerin hepsinin öğrenebileceğini biliyorlar, öğrenim hepsinde farklı hızda ve farklı şekilde oluyor. Bu yüzden öğretmenler farklı öğretim teknikleri uyguluyorlar.

Doug (2002) “Once Upon A Time” adlı makalesinde yaramaz bir çocuğa değinmiştir. Olay Suudi Arabistan’da bir okulda geçiyor. Çocuk yaşına göre oldukça aktif büyümüşte küçülmüş gibi davranan bir öğrencidir. Sınıf öğretmeni onunla baş edememiştir. Bu yüzden onu kütüphaneye sık sık yollamıştır. Oradaki kütüphane

görevlisi çocuğa her gelişinde hikaye anlatmıştır. Hikayeler çocuğun dikkatini çekmiştir. Öğrencinin okumaya ilgisini arttırmıştır. Öğrencinin davranışları pozitif olarak değişmiştir. Doug, öğrencideki olumlu davranış değişikliklerini Hikaye Anlatın Yöntemine bağlıyor.

Broderick ve Raymond (1994) “Professional Helpers” adlı araştırmalarında; hikayelerin önemi üzerinde durmuşlardır. Hikayeler konu olarak 4’e ayrılırlar. Hayvanların dünyasını anlatan hikayeler, Ailevi hikayeler, Toplumsal hikayeler, Yapmacık hikayeler. Hikaye anlatma yöntemi çocuğu araştırmaya, tartışma yolu ile bilgiye ulaştırdığı için fayda bırakan bir tekniktir. Çocuk sezgileri ile yargıya ulaşılabilir. Öğretmen bu yöntemde rehber olarak öğrencileri yönlendirir. Hikayeler şarkılarla, oyunlarla güçlendirilebilirler. Hikayeler sayesinde öğrenciler çeşitli kültürleri tanırırlar. Olaylar karşısında duyarlı olurlar. Hikayeler başarıyı arttırıcı vasıtalarlardır.

Perronoud (1992) “Notun Öğrenci Başarısı Üzerinde Etkisi” adlı araştırmasında not vererek ve not vermeyerek öğrencileri karşılaştırıyor. Öğrencileri yetiştirirken ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmalıyız. Öğrencilerin bilgiyi bulmaları, motivasyon ve belli bir bağımsızlık sağlayarak gerçekleştirilmelidir. Öğretmen öğrencinin bilgisine, ilerlemesine zorluk çektiği alanlara, ilgisini çeken, canını sıkan şeylere, dersi anlayıp anlamadığına, onu sevindiren ve korkutan özelliklere bakmalıdır. Öğretmen bunlara dikkat ederek ilerlemelidir. Öğretmen yöntemleri arasında oyunlar sunmalı, hikayeler anlatmalı, öğrenciye sorumluluklar vermeli öğrenciyi rahatlatmalıdır. Artık tek bir yöntemle bir grup öğrenciye eğitim vermek unutulmalıdır. Çünkü her öğrencinin farklı ihtiyaçları vardır ve her öğrenci değişik kapasitededir. Farklı yöntemleri uygulamak gerekir. Farklı yöntemleri uygula demesi kolaydır ama uygulamak zordur. Çünkü eğitim programları hala geleneksel yöntemleri uygulamak için uygun, ders saatleri ve kitaplar aynıdır. Halbuki eğitim programlarını değiştirirsek, her öğrenciyi ilgisine göre değerlendirirsek, sınıfları seviyelere göre ayarlarsak, eğitim yöntemlerini yerinde kullanırsak eğitim daha verimli olur.

Hadzigeorou ve Stefanich (2000)’in “Magiation in Science Education” adlı makalelerinde Fen Bilimciler insanın beynini boş bir kutuya benzetiyorlar. İnsanlar

yeni bir şeyler öğrendikçe o boş kutu dolmaya başlar, insan beyni hiçbir zaman dolmaz. Eğitimin süresi yoktur. İnsan zekası sürekli yeni şeyler üretir ve öğrenir, şişe sürekli dolar ve hiçbir zaman boşalmaz. Yine bu çalışmada Hikaye anlatma yönteminin Fen Bilgisi dersinde kullanılması gerektiği belirtilmiştir.

Harkins ve Koch (1994) ‘un “Listening to maternal story telling affects narrative skill of five years old children” adlı makalelerinde, “Beş yaş grubu çocuklarına hikaye anlatma yöntemi üzerinde durulmuştur. Çocuklar ilk olarak hikayeleri annelerinden duymaktadırlar. Genellikle hikayeler resimli kitaplardan seçilmektedir. Çocuklar hassas ve tecrübesizdir. Küçük yaş çocukları eğitmek oldukça zordur. Budan dolayı onlarla daha çok ilgilenmek zorunludur. Hikayeler bu yaş grubu çocukların eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Bu yaş grubu çocukların öğretmenlerine önemli görevler düşmektedir” demektedirler. Okul çağı çocukları için hikayeler önemli bir yere sahiptir.

1.8.3. Derse karşı tutum ile ilgili yapılan araştırmalar

Özgüven (1974) üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını etkileyen zihinsel olmayan faktörleri incelemiştir. Bu araştırmada duyuşsal faktör olarak öğrencilerin motivasyonlarına ilişkin faktörlerin akademik başarıya etkisi saptanmaya çalışılmıştır. Öğrencinin istediği branşa girme derecesi ile üniversitedeki başarı arasında oldukça önemli bir bağ olduğu anlaşılmıştır. Yapılan istatistiki analizde iki değişken arasındaki ilişki 0.05 düzeyinde manidar bulunmuştur. Değişkenler arasındaki ilişki 0.263 dür. Öğrencinin devam ettiği branştan şimdi memnun olup olmaması faktörü ile akademik başarı arasındaki ilişkiyle ilgili sonuçlar; girdiği branştan memnun olan grubun başarıları daha yüksektir. Branşından memnun olmayanlarda ise başarısız yönde yığılma görülmektedir. Bu sonuçlara göre, branşından memnun olma ile öğrencinin üniversitedeki başarısı arasında yüksek bağıntı bulunmuştur. Bu sonuçlar öğrencilerin başarılı ortalamalarında branşlarını sevmeleri ve branşlarından memnun olmalarının etkili olduğunu göstermektedir

Bloom (1979) “Tam Öğrenme Kuramında” öğrenme ürünlerini etkileyen en önemli değişkenlerden birinin duyuşsal giriş özellikleri olduğunu belirtmektedir. Duyuşsal giriş özellikleri öğrencinin okula, derse karşı ilgi, tutum ve akademik benlik kavramlarını kapsamaktadır. Bloom'a göre duyuşsal giriş özellikleri, bilişsel giriş özellikleri ile birlikte başarının % 65'ini, tek başına ise % 25'ini açıklama gücüne sahiptir.

Newfield ve Mc Eya (1983) normal, özel ve ileri düzeylerdeki değişik sınıf öğrencilerinin İngilizce, Matematik ve okula ilişkin tutumları açısından karşılaştırıldığı araştırmada, ileri düzeydeki lise 2. sınıfındaki başarılı öğrencilerin İngilizce'ye ilişkin tutumlarının normal düzeydeki başarılı öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu belirlemiştir. Ayrıca İngilizce sözlük ve kompozisyon derslerinde tutumu yüksek grup daha başarılı olmuştur. Aynı şekilde okula ilişkin tutum ile ilgili olarak yapılan ölçümlerde daha ileri düzeydeki ikinci sınıf öğrencilerinin tutumlarının normal sınıflardakinden daha yüksek olduğunu saptamıştır.

Baykul (1990) derse ilişkin tutumlarla başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmada ilkökul beşinci sınıftan lise ve dengi okulların son sınıflarına kadar matematik ve fen derslerine karşı tutumda görülen değişmeler ve öğrenci seçme sınavındaki basan ile ilişkisi olduğu düşünülen bazı faktörleri araştırmıştır. Araştırmada, Matematiğe tutum puanı ile ÖSS Matematik alt test puanları arasındaki korelasyon hesaplanmıştır. Matematiğe karşı tutum ile ÖSS matematik alt test puanları arasında lise ve dengi okulların üçüncü sınıfları için pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. İlkokul beşinci sınıf ve orta okul sınıfları için böyle bir ilişki olduğunu gösteren kanıt yoktur. Matematiğe karşı tutum ile ÖSS matematik alt test puanları arasında en yüksek korelasyon lise fen kolu ve imam hatip lisesi 3. sınıfta gözlenmiştir.

Yıldızlar (1999) yaptığı araştırmada problem çözmedeki başarıyı artırmada, problem çözme davranışlarının kazandırılmasına dönük bir eğitim durumunun ortama sokulmasının aritmetik problemlerini çözmekle erişkiye etkisi ile öğrencilerin matematiğe karşı tutumlarında nasıl bir değişme meydana getirdiğini saptamaya

çalışmıştır. İlköğretim okulu birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinde problem çözme ile ilgili davranışlarının öğretiminin yapılması, problem çözmede uygulanan geleneksel yöntemle göre aritmetik problemlerini çözmede etkili olduğu ve başarıyı artırdığını göstermektedir, ilköğretim okulu ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinde problem çözme ile ilgili davranışların öğretiminin yapılması matematiğe karşı olan tutumu manidar bir şekilde olumlu bir yönde değiştirirken, problem çözmede uygulanan geleneksel yöntemin matematiğe karşı olan tutumda manidar bir değişiklik meydana getirmektedir.

Aksu (2002)'nin; öğrencilerin matematik hakkındaki inançlarını ölçmek amacıyla yapmış olduğu çalışmasında, iki ilköğretim okulundan katılan 563 öğrenciye “Matematik Hakkındaki İnançlar Anketi(MİA)” uygulanmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan anket matematik hakkındaki inançlar, matematik öğrenme süreci hakkındaki inançlar ve matematiğin kullanımı hakkındaki inanç boyutları altında 20 maddeden oluşmuştur. Bulgular öğrencilerin matematik hakkındaki inançların sınıf düzeyi ve matematik başarıları açısından farklı olduğunu göstermiştir.

BÖLÜM II

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, araştırmanın denekleri, kullanılan deneysel desen, veri toplama araçları, işlem basamakları, verilen cinsi ile verilerin analizinde kullanılan istatistik yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

Bu araştırmada, Örnek Olay yöntemi ile yapılan öğretim etkinliklerinin öğrencilerin ilköğretim Sosyal Bilgiler dersi “Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk?” ünitesinde bilişsel alandaki erişim düzeyleri ile Sosyal Bilgilere karşı tutumlarına etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaçla biri öğretimin diğeri kontrolün yapılacağı ilköğretim 5. sınıflardan iki öğrenci grubu seçilmiştir. Bu iki gruba “Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk?” ünitesiyle ilgili bilişsel davranışları ölçen başarı testi ve Sosyal Bilgiler tutum ölçeği uygulanarak araştırma problemine cevap bulmaya çalışılmıştır.

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada deneysel araştırma deseninden yararlanılmıştır. Araştırmada, “Kontrol Gruplu Ön Test – Son Test Deney Deseni” kullanılmıştır. Araştırma iki grup üzerinde gerçekleştirilmiştir. Gruplar random yoluyla deney ve kontrol grubu olarak atanmıştır. Deney grubuna örnek olay yöntemine göre hazırlanan öğretim programı ve ders materyalleri kullanılarak Sosyal Bilgiler öğretimi yapılırken, kontrol grubunda geleneksel öğretim sürdürülmüştür. Öğretim grubunda sınıf öğretmenince, deney grubunda ise, tezi yapan öğretmen tarafından yürütülmüştür. En az bir hafta başka gruplar üzerinde uygulamalı olarak örnek olay öğretim etkinliklerine göre ders işlenerek var olan eksiklikler giderildi, yanlışlıklar anında giderildi.

2.2. Denekler

Araştırmada deneysel desen kullanıldığından evren ve örneklem tayinine gidilmemiştir. Bolu il merkezinde bulunan Milli Egemenlik İlköğretim Okulu'nda uygulanmıştır. Araştırma Sosyal Bilgiler dersi “Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk” ünitesinde uygulanmıştır. Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 5. sınıf B şubesi deney, 5. sınıf A şubesi ise kontrol grubu olarak random şeklinde atanmıştır.

İlköğretim 5. sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler dersinde, Örnek Olay Yöntemi ile ders işlenen ve geleneksel öğretimle ders işlenen grupların cinsiyete göre dağılımı ile ilgili veriler Tablo II. 1’de sunulmuştur.

Tablo II.1
Deney ve Kontrol Gruplarının Cinsiyete Göre Dağılımı

	N	%	Kız N	%	Erkek N	%
DENEY	27	50	13	0,48	14	0,52
KONTROL	27	50	15	0,56	12	0,44
TOPLAM	27	100	18	0,52	26	0,48

Tablo II.1’de görüldüğü gibi deney ve kontrol grubundaki öğrenci sayısı 54’dür. Deney grubundaki 27 öğrenciden 13’ü kız (0,48), 14’ü erkek (0,52); kontrol grubundaki 27 öğrenciden 15’i kız (0,56), 12’si erkek (0,44) tir. Bu verilere göre deney ve kontrol gruplarındaki öğrenci sayıları ve cinsiyete göre dağılımlarının birbirlerine denk olduğu söylenebilir.

2.2.1. Deney ve Kontrol Grubunun Denklğine İlişkin Bulgular

Deney ve kontrol gruplarının hazır bulunuşlukları açısından denk olup olmadıklarını saptamak amacıyla “t” testi yapılmıştır ve yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular (ön test toplam puanları, 4. sınıf, sınıf geçme karne notu, 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi karne notu ve ön tutum puanları) aşağıda sunulmuştur.

2.2.2. Grupların Ön Test Puanlarına İlişkin Bulgular

İlköğretim 5. sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler dersinde, örnek olay etkinlikleriyle geleneksel öğretimle ders işlenen grupların ön test puanlarının ortalamaları, standart sapmaları ve bu puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin “t” testi sonuçları Tablo II.2’de sunulmuştur.

Tablo II.2
Grupların Ön Test Puanları

		n	x	Ss	T	P
DENEY	30	27	12,85	4,57	0,23	0,82
KONTROL	30	27	12,59	3,64		

Tablo II.2’deki analiz sonuçları toplam ön test puan ortalamaları deney grubunun 12,85 kontrol grubunun ise 12,59’dur. Grupların ön test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı “t” testiyle yoklanmıştır, gözlenen 0,23 “t” değeri 52 serbestlik ve ,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Her iki grubun ön test puanları açısından birbirine denk kabul edilebileceğini göstermektedir.

2.2.3. Grupların 4.Sınıf Geçme Karne Ortalamasına İlişkin Bulgular

İlköğretim 5. sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay yöntemiyle ders işlenen ve geleneksel öğretimle ders işlenen grupların 4. sınıf geçme karne notu ortalama puanlarının ortalamaları standart sapmaları ve “t” testi sonuçları Tablo II.3’te sunulmuştur.

Tablo II.3
Grupların 4. Sınıf, Sınıf Geçme Karne Notu Ortalamaları

	N	x	Ss	t
DENEY	27	4,5	0,67	0,9
KONTROL	27	4,5	0,53	

Tablo II.3'te görüldüğü gibi deney grubunun 4. sınıf, sınıf geçme karne notu ortalaması 4,5 kontrol grubunun ise 4,5'dir. grupların 4. sınıf, sınıf geçme karne notu ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı “t” testiyle yoklanmıştır, gözlenen 0,9 “t” değeri 52 serbestlik derecesi ile aralarında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Her iki grubun sınıf geçme karne notu ortalamaları açısından birbirine denk olduğu söylenebilir.

2.2.4. Grupların 4.sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Karne Notlarına İlişkin Bulgular

İlköğretim 5. sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler Dersinde “örnek olay”, yöntemi ile ders işleyen grupla ve geleneksel öğretimle ders işlenen grupların 4. sınıf, sosyal bilgiler dersi karne notlarının ortalamaları, standart sapmaları ve “t” testi sonuçları Tablo II.4’de sunulmuştur.

Tablo II.4
Grupların 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Karne Notu Ortalamaları

	n	X	Ss	t
DENEY	27	4,3	0,88	0,89
KONTROL	27	4,3	0,84	

Tablo II.4’den görüldüğü gibi deney grubunun 4. sınıf, Sosyal Bilgiler Dersi karne notlarının ortalaması 4,3 kontrol grubunun da 4,3’ dür. Grupların 4.

sınıf, Sosyal Bilgiler Dersi karne notları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı “t” testiyle yoklanmıştır, gözlenen 0,89 “t” değeri, 52 serbestlik derecesi ile .05 düzeyinde manidar bulunmamıştır. Bu verilere dayanarak her iki grubun 4. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi karne notları ortalamaları açısından birbirine denk olduğu söylenebilir.

2.2.5. Grupların Tutum Puanlarına İlişkin Bulgular

İlköğretim 5. sınıfta okutulan Sosyal Bilgiler Dersinde, Örnek olay tekniği ile ders işleyen gruba ve geleneksel öğretimle ders işlenen gruplarının tutum puanlarının ortalamaları, standart sapmaları ve “t” testi sonuçları ile ilgili veriler, Tablo II.5’de sunulmuştur.

Tablo II.5
Grup Tutum Puanları

	n	x	Ss	t
DENEY	27	92,74	18,98	10,21
KONTROL	27	97,11	17,65	

Tablo II.5’de görüldüğü gibi grupların tutum puanları, ortalamaları deney grubunun 92,74 kontrol grubunun ise 97,11’dir. Grupların tutum puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı “t” testiyle yoklanmıştır, gözlenen 10,21 “t” değeri, 52 serbestlik ve .05 manidarlık düzeyinde anlamlı bulunmamaktadır. Her iki grubun tutum puanları açısından birbirine denk olduğu söylenebilir.

2.3. Dersin İşlenişi

Ünitenin hedef ve davranışlarını kazandıracak şekilde günlük ders planları “örnek olay” etkinliklerine göre hazırlanmıştır. Bunun için şu işlemler yapılmıştır.

1. Ünite için kazandırılacak kavramlar, kavramlarla ilgili ilkelerin açıklanması, uygulanması ve sentez düzeyinde davranışlar saptanmıştır (Bu davranışlar Milli Eğitim Bakanlığı’nın programından alınmıştır. Bkz. Ek.1).

2. Günlük ders planı düzenlenirken dikkati çekme, güdüleme, gözden geçirme, derse geçiş bölümleri hazırlanmıştır. Bunları kısaca özetlersek;

I. Giriş Bölümü:

a) Dikkat Çekme: Dersin işlenişinde ilk basamak dikkati çekmektir. Öğretmen dersin başında öğrencilerin dikkatini konuya ve kazandırılacak davranışlara çekmek için olgu, olay, anı, espri, fıkra, şarkı gibi etkinliklerden bir ya da bir kaçını kullanabilir. Olgu, olay, anı, espri, fıkra, şarkı gibi etkinliklerle hem konu ve kazandırılacak davranışlarla hem de öğrencilerin yaşına, cinsiyetine, psikolojisine ve sahip olduğu kültürel değerlere uygun olmalı; bunlara ters düşen etkinliklere yer vermemelidir. Ayrıca bu basamakta, yanıtı olmayan fakat konu ve davranışlarla ilgili olan sorularda dikkat çekmede kullanılabilir. Ayrıca, dramatizasyon, oyun, rol yapma ve benzeri etkinliklerde dikkat çekmede yapılabilir. (Sönmez 1994) Bu öğretme teknikleri yardımı ile öğrenci, o günkü dersi izlemeye hazır, istekli ve dersten sağlayacağı yararlar ile edineceği yeni davranışların bilincinde olarak derse başlar (Bilen, 2002). Dikkati çekme değişik şekillerde yapılabilir. Öğretmen dikkati çekerken kazandırılacak davranışlara yönelik olarak masal, fıkra, anı, şarkı gibi etkinliklere başvurabilir. Dikkat çekmede kullanılan etkinliklerde hedef davranışların düzeyi göz önünde bulundurulmalıdır (Sönmez, 2000). Bu araştırmada işe koşulan eğitim durumlarında dikkat çekme için öğrencilere problemin farkına varmakları için “Örnek Olaylar” anlatılmış ve problemi fark etmelerine yönelik sorular sorulmuştur. (Bkz. Ek. 2)

b) Güdüleme: Bir dersin işlenişinde ikinci basamak güdülemedir. Hangi konu olursa olsun öğrencilerin niçin öğrenmek zorunda oldukları bir tartışma ortamı

açılarak öğretmen ve öğrencilerle birlikte ortaya konulabilir. Öğrencilerin öğrenme isteklerini güdülemek için öğretmen, bu davranışların bir sonra ki derse nasıl işe yarayacaklarını da ya da, mutlu ve başarılı olmaları için neden gerekli olacağını örneklerle gösterip vurgulayabilir. Bu basamakta kazandırılacak davranışların öğrenci için neden gerekli olduğu konusunda dersin başında kısa bir açıklama yapmak ya tüm güdülemeyi sağlayabilir ya da hiç etkili olmayabilir (Sönmez 1994). Yapılan bu araştırmada öğrencilerin bu konuyu öğrenmelerinin yaşamlarında ne gibi faydalar sağlayacağı, daha sonraki derslerde nasıl işe yarayacağını belirten ifadeler kullanılmıştır (Bkz. Ek. 2).

c) Gözden Geçirme: Dersin işlenişinde üçüncü basamak gözden geçirmedir. Derste kazandırılacak hedef ve hedeflerle ilgili davranışlar, bu basamakta öğrencilere sunulur. Yani hedef davranışların neler olduğu öğrencilere söylenir, çünkü böyle bir tutum, öğrenme için yol gösterici bir harita olarak iş görebilir davranışların neler olduğunun öğrencilere bildirilmesidir. Öğrenciler dersin sonunda kendilerinden beklenenlerin neler olduğunu bildikleri zaman dersti daha dikkatlice izleyebilir, kazandırılan davranışlar daha da kalıcı izli olabilir (Sönmez, 1994). Yapılan araştırmada eğitim durumlarında buna dikkat edilmiştir (Bkz. Ek.2).

d) Derse Geçiş: Dersin geliştirme bölümüne girmeden önce yada dersin bu bölümünde, yeni davranışların kazandırılması sırasında öğretmence düzenlenmiş olgu, olay, anı, levha, tablo, harita gibi araç gereçlerin sunulduğu, açıklamaların yapıldığı basamaktır. Ayrıca dikkat çekme basamağında kullanılan olgu, olay, anı, fıkra vb dikkati tekrar çekerek derse geçiş yapılabilir. Derse geçiş hedef davranışlara göre düzenlenmelidir. Söz gelişi bir önceki ders bir sonraki dersin hedef davranışlarının ön koşulu ise bir önceki derste kazandırılan hedef davranışların hatırlatılması ile geçiş yapılabilir (Sönmez, 1994). Yapılan bu araştırmada bu özelliklere uygun olarak eğitim durumları hazırlanmıştır (Bkz. Ek. 2).

II. Geliştirme Bölümü

Ana hatları ile ilgili uyarıcıların sunulması öğrenmeyi gerçekleştirici nitelikteki etkinliklerin planlanıp kılavuzlanması, öğrencide planlanan davranışların gelişmesinin sağlanması ile doğru davranışları ödüllendirici pekiştireç sunulması,

ilgililere davranış ile ilgili gerekli bilgilerin verilmesi gibi etkinlikler yer alır (Bilen, 2002). Belli bir konu alanında belli bir sürede kazandırılacak davranışların her bir öğrenciye mal edilmesi için yapılan her türlü yerinde ve tutarlı etkinliği kapsar. Bu basamakta yapılacak her türlü etkinlik hem kazandırılacak davranışa hem öğrencinin yaşına, cinsiyetine, psikoloji, değerlerine, hem de eğitim biliminin ilkelerine uygun olmalıdır. Bu bölümde şunlar bulunmalıdır (Sönmez, 1994).

- Öğrencilere sorulacak sorular ve beklenen doğru yanıtlar önceden belirlenmelidir. Öğrencilerden doğru yanıt gelmediğinde verilecek ipuçları belirlenmelidir.
- Öğrencilerden yanıtlar eksik ve yanlış geldiğinde yapılacak düzeltme ve dönüştürmeler belirlenmelidir.
- Eğer öğrencilerden doğru yanıt gelmiyorsa verilecek ipuçları belirlenmelidir.
- Öğrencinin derse katılımını sağlamak için sorular öğrencilere uygun olmalıdır.
- Kazandırılacak davranışlarla ilgili kullanılacak araç – gereçler sınıfta bulundurulmalıdır.
- Kazandırılacak davranışlara uygun değişik öğrenme ve öğretme yöntemi kullanılmalıdır.
- Zaman hedef davranışlara öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine göre olmalıdır.
- Üniteler düzenlenmesinde somuttan soyuta, kolaydan zora, basitten karmaşığa, yakın çevreden uzağa ve birbirinin ön koşul oluş özelliklerine göre sıralanmalıdır.
- Günlük ders planını ve yetiştireceği uygulayacak olan öğretmen istendik niteliklerle donanık ise yetişek amacına ulaşabilir.
- Eğitim durumlarında sırasıyla dinleme, görme, tartışma, yapıp gösterme ve başkasına öğretme etkinlikleri bir arada kullanılmalıdır, bu çalışmada da öğrencilerin bilgiyi bulup kullanması ve o bilgiden yeni bilgi üretmesini sağlayacak şekilde araç – gereçler (renkli resim setleri,

dramatizasyonlar, oyunlar, örnek olaylar, beyin fırtınası, sınıf tartışması) sunulmuştur.

- Her konun sonunda biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirme yapılmalıdır.

III. Sonuç Bölümü:

1. **Özet:** Özetler değişik zamanlarda yapılabilir. Farklı davranış düzeylerine geçileceği zaman ara özetlere yer verilmelidir. Ara özetlerde yardımcı noktalar açıklanmalıdır. Son özetle ise ana nokta söylenmelidir. Ana ve yardımcı noktaların ara ve son özetle yinelenmesi, davranışın yer etmesini öğrencilerin eksikliklerini tamamlamasını, yanlışlarını düzeltmesini sağlayabilir. Eğer hedefler değişik düzeylerde ise her hedefi kazandırdıktan sonra bir ara özet yapılabilir (Sönmez, 1994).
2. **Kapanış:** Bu basamakta öğretmen dikkati çekme basamağında sorduğu açık uçlu soruyu tekrar sormalıdır. Sunup yarım kalan masal, fıkra, şarkı, oyun ve gösteriler sunularak ders bitirilmelidir (Sönmez 1994). (Bkz. Ek. 2)
3. **Değerlendirme:** Değerlendirme, biçimlendirme – yetiştirme amacına yöneliktir. Öğrencinin üstün ve eksik yönlerini izleme testleri ile belirledikten sonra, eksikler tamamlanarak istendik davranışlar kazandırılır (Bilen, 2002). Bu bölümde sınıf içinde bilgi beceri yarışmaları düzenlenebilir. Bu tür yarışmalar, hem öğrencinin derse karşı ilgisini artırır hem de öğrenmenin kalıcı olmasını sağlayabilir (Sönmez, 1994).
4. Öğrencilerin örnek olaylarla bilgiyi bulmaları sağlanmıştır. Bunun için öğretmen ipucu, dönüt ve düzeltme vererek öğrencilere rehberlik etmiştir. Gerekli yerlerde konunun ana hatları öğretmence verilmiştir.
5. Eğitim ortamında değişik öğrenme – öğretme strateji, yöntem, teknik ve taktikleri iç içe kullanılmıştır.

6. Yeri gelince Matematik, Türkçe, Müzik, Resim, dersler ile öğrencilerin bağ kurmaları sağlanmıştır.
7. Konu sonlarında bilgi yarışmaları, konu ile ilgili şarkılar, gibi etkinliklerle öğrenciler öğrendiklerini sergilemişlerdir.

Yukarıdaki özellikler göz önünde bulundurularak eğitim durumları hazırlanıp tarafınca uygulanmıştır (Bkz. Ek. 2) .

2.4. Deney Deseni

Bu araştırmada deney deseni olarak “Kontrol Gruplu Ön ve Son Test Modeli” (Balcı, 2001: 248 ; Kaptan, 1998: 85 – 88) kullanılmıştır. Araştırma gruplarından deney grubu olarak belirlenen Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 5/B sınıfında “örnek olay” yöntemi uygulanmıştır. Kontrol grubu olarak belirlenen Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 5/A sınıfında ise geleneksel öğretim yapılmış, bir başka deyişle sınıf öğretmenine yöntem konusunda müdahalede bulunulmamıştır. Araştırmada kullanılan deney deseni Tablo II .6’da verilmiştir.

Tablo II.6
Deney Deseni

GRUPLAR	TEST	DENEYSEL DESEN	TEST
G1	T-I Tutum (1)	Örnek Olay	T-I Tutum (1)
G2	T-I Tutum (1)	Geleneksel Öğretim	T-I Tutum (1)

2.5. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın denencelerini test etmek üzere veriler aşağıdaki araçlarla elde edilmiştir. Sosyal Bilgiler Dersi Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk? Ünitesinin hedef ve davranışları Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi 2003 tarihli ve Ağustos ayı 2551 sayılı programından alınmıştır. Her davranış ölçen üç soru yazılarak uzman kanısına başvurulmuştur. Ayrıca sentez düzeyi hedef ve davranışları ölçmek için essey tipi sorular yazılarak uzman kanısı alınmıştır. Uzmanlarca belirlenen kapsam geçerliliğinden sonra 75 sorudan oluşan taslak ön testte 30 Bilgi, 30 Kavrama, 15 Uygulama, essey tipi 5 sorudan oluşan bir sınavda ön test ile birlikte verilmiştir.

- 1- Hazırlanan testin ön deneme uygulaması Bolu ili 100. Yıl İlköğretim Okulu ve Milli Egemenlik ilköğretim okulunda bu dersi alıp geçmiş olan 6. sınıf öğrencileri ile almamış olan 4. sınıf öğrencilerinden oluşan 260 öğrenci üzerinde yapılmıştır.
- 2- Elde edilen sonuçlara göre madde ve test puanı analizleri yapılarak her maddenin güçlük indeksi (p) ayıricılık gücü (rb) bulunmuştur. Bu testin ön deneme sonucunda Cronbach Alfa güvenirlik kat sayısı 70 olarak belirlenmiş, ayıricılık gücü 20'nin altında bulunan 50 soru testin kapsam geçerliliğini bozmamak kaydıyla elenmiş ve teste son şekli verilmiştir. Bu yolla oluşturulan testte 25 soru yer almıştır. (Bkz. Ek-5)
- 3- Bu test başka 4. ve 6. sınıf öğrencilerine uygulanarak güvenirliği hesaplanıp istenilen düzeye getirilmiştir. Testin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 73 olarak bulunmuştur.
- 4- Hazırlanan bu test deney ve kontrol grubuna uygulama başlamadan önce, uygulama bittikten sonra tekrar verilmiştir.
- 5- Hazırlanan sentez düzeyi hedef ve davranışları ölçmek amacıyla verilen essey tipi sınav da (Bkz. Ek-5) uygulama başlamadan önce, uygulama bittikten sonra tekrar verilmiştir.
- 6- Essey tipi ölçme aracı Örnek Olay boyutlarına göre değerlendirilmiştir. Bir başka deyişle akıcılık, esneklik, orijinallik ve

açıklayıcılık özelliklerine göre üç ayrı kişi tarafından ayrı ayrı değerlendirilip, daha sonra her üçünün ortalaması alınarak, öğrencilerin sentez düzeyi puanı olarak istatistiki alınarak, öğrencilerin analize katılmıştır. Üç değerlendirmenin yapmış olduğu değerlendirmenin tutarlılık ve güvenilirliğini belirlemek için Grup-içi Korelasyon güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Bunun için önce veryans analizi yapılmış olup, daha sonra bu sonuçlardan üç değerlendirmecinin puanlarının güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Bu hesaplama sonucunda üç değerlendirmecinin verdiği puanların tutarlılık katsayısı 70 olarak bulunmuştur.

- 7- Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin daha önceki yıllara ait sınıf geçme notları ile Sosyal Bilgiler karne notları okul veri kaynaklarından alınarak analize katılmıştır.
- 8- Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin cinsiyeti, sayısı ve yaşı okul veri kaynaklarından alınmıştır.
- 9- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri öntestten, erişiş ortalamaları son-testten elde edilmiştir.
- 10- Bilgiyi bulma, kullanma ve yeniden üretme yani sentez düzeyi puanları essey tipi ölçme aracından elde edilmiştir. (Bkz. Ekler)
- 11- Tutum puanları Emir'in Sosyal Bilgiler tutum ölçeğiyle elde edilmiştir.

2.6. Verilerin Cinsi ve Kaynağı

1. Öğrencilerin 4. sınıf karne geçme notları.
2. Öğrencilerin 4. sınıf sosyal bilgiler karne notları.
3. Öğrencilerin 25 maddelik çoktan seçmeli ve 5 essey tipi sorudan oluşan son testten aldıkları puanların ortalaması.
4. Öğrencilerin 25 maddelik çoktan seçmeli ve 5 essey tipi sorudan oluşan son testten aldıkları puanların ortalaması.
5. Öğrenci sayısı.

6. Öğrenci cinsiyeti.
7. Öğrencilerin 5 soruluk kompozisyon tipi ölçme aracından aldıkları bilgiyi bulma,
8. Tutum ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması

2.7. Verilerin Analizi ve İstatistiksel Teknikler

Verilerin analizinde ortalama, standart sapma, “t” testi ve “T” standart puanı kullanılmıştır. Deney ve kontrol grupları yukarıda belirtilen istenmedik değişkenler açısından denkleştirildiği için, kovaryans analizi yapılmamıştır.

BÖLÜM III

Bu bölümde ölçme araçları ile toplam veriler uygun istatistik teknikler kullanılarak analiz edilmiş, bulgular tablo haline getirilerek açıklanmıştır.

3. BULGULAR

Bu araştırma da Sosyal Bilgiler dersinin hedef ve davranışlarını kazandırmada Örnek Olay tekniklerinin öğrenci erişim düzeyine etkisinin anlamlı olup olmadığı araştırılmış. Bulgular araştırmanın derecelerine göre aşağıda verilmiştir.

3.1. Birinci Denenceye Ait Bulgular

Birinci denence: “Sosyal Bilgiler dersinde Örnek Olay yöntemi ile öğretim yapılan grubun bilgi düzey erişim ile geleneksel öğretimin yapıldığı grubun bilgi düzey erişim puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

Bu dereceyi test etmek için önce deney ve kontrol gruplarının ön test - son test puanlar farkının (erişim) ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır, deney ve kontrol grupları arasındaki fark “t” testi ile bakılmıştır. Bu veriler Tablo III.1’de sunulmuştur.

Tablo III.1
Grupların Bilgi Düzeyi Ön Test – Son Test Puanları Ortalamaları

Soru Sayısı		N	Ön test		Son test		T	P
			x	ss	x	ss		
Deney	11	27	5.07	1.75	9.67	1.84	10,12	0,000
Kontrol	11	27	5.04	1.68	7.15	2.67	3,95	0,001

Tablo III.1’de görüldüğü gibi deney grubunun bilgi düzeyi Ön test ve standart puanlarına ait ortalamalar sırasıyla 5.07 ve 9.67 olarak bulunmuştur.

Bu iki değer arasındaki fark “t” testi ile yoklanmış, gözlenen 10,12 t değeri “26” serbestlik derecesi 0,01 düzeyinde manidar bulunmuştur.

Kontrol grubuna ait bilgi düzeyi Ön test ve Son test puanlarına ait ortalamalar ise 5.04 ve 7.15 olarak bulunmuştur. Bu iki değer arasındaki fark “t” testi ile yakalanmış, gözlenen 3,95 “t” değeri 26 serbestlik ve 0,05 düzeyinde manidar bulunmuştur.

Tablo III.2
Bilgi Düzeyi Erişi Durumları

	Soru Sayısı	N	Erişisi		Sd	T	P
			x	ss			
Deney Grubu	11	27	4,59	2,36	52	3,54	0,001
Kontrol Grubu	11	27	2,11	2,77			

Grupların bilgi düzeyi erişimi ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı “t” testi ile yoklanmış, gözlenen 3,54’lük t değeri 52 serbestlik derecesi ve 0,05 düzeyinde manidar bulunmuştur. Bu verilere dayanarak Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde örnek olay etkinlikleri ile yapılan öğretimin bilgi düzeyi davranışlarını kazandırmada geleneksel öğretime göre daha etkili olduğu ve başarıyı arttırdığı söylenebilir.

3.2. İkinci Denenceye Ait Bulgular

İkinci denence; Sosyal Bilgiler dersinde Örnek Olay yöntemi ile öğretim yapılan grubun kavrama düzeyi erişimi puanları ile geleneksel öğretimin yapıldığı grubun kavrama düzeyi erişimi puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

Bu denenceyi test etmek için önce deney ve kontrol gruplarının ön test son test puanlar farkının (erişi) ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Deney ve kontrol grupları arasındaki farka “t” testi ile bakılmıştır. Tablo III.3’te gösterilmiştir.

Tablo III.3
Grupların Kavrama Düzeyi Ön Test – Son Test Puanları Ortalamaları

	Soru Sayısı	N	Ön test		Son test		sd	t	P
			x	Ss	x	ss			
Deney	11	27	6,41	2,85	10,26	0,94	0,000	26	6,15
Kontrol	11	27	5,740	2,05	7,44	2,95	0,012	26	2,71

Tablo III.3’de görüldüğü gibi deney grubunun kavrama düzeyi ön test ve son test puanlarına ait ortalamalar sırasıyla 6,41 ve 10,26 olarak bulunmuştur. Bu iki değer arasındaki fark “t” testi ile yoklanmış gözlenen 6,15 “t” değeri 26 serbestlik ve 0,01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Kontrol grubuna ait kavrama düzey ön test ve son test puanlarına ait ortalamalar ise 5,74 ve 7,44 olarak bulunmuştur. Bu iki değer arasındaki fark “t” testi ile yoklanmış gözlenen 2,71 “t” değeri 26 serbestlik düzeyi ve 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır.

Tablo III.4
Kavrama Düzeyi Erişi Durumları

	Soru Sayısı	N	Erişi		Sd	t	P
			x	Ss			
Deney	3	27	3,85	3,25	52	2,42	0,019
Kontrol	3	27	1,70	3,27			

Grupların kavrama düzeyi erişisi ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı “t” testiyle yoklanmış, gözlenen 2,42 “t” değeri 52 serbestlik ve 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu verilere dayanarak Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde örnek olay yöntemi ile yapılan öğretimin kavrama düzeyi davranışlarını kazandırma da geleneksel öğretime göre daha etkili olduğu ve başarıyı arttırdığı söylenebilir.

3.3. Üçüncü Denenceye Ait Bulgular

Üçüncü denence; “Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay ile öğretim yapılan grubun uygulama düzeyi erişi puanları ile geleneksel öğretimin yapıldığı grubun uygulama düzeyi erişi puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

Bu denenceyi test etmek için önce deney ve kontrol gruplarının ön test son test puanlar farkının (erişisi) ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Deney ve Kontrol grupları arasındaki farka “t” testi ile bakılmıştır. Bu veriler Tablo III.5’de sunulmuştur.

Tablo III.5
Grupların Uygulama Düzeyi Ön Test – Son Test Puanları Ortalamaları

	Soru Sayısı	N	Ön test		Son test		sd	t	P
			x	ss	x	Ss			
Deney	3	27	1,37	0,93	2,41	0,79	26	4,009	0,000
Kontrol	3	27	1,82	0,96	1,11	1,05	26	2,76	0,010

Tablo III.5’te görüldüğü gibi deney grubunun uygulama düzeyi ön test ve son test puanlarına ait ortalamalar sırasıyla 1,37 ve 2,41 olarak bulunmuştur. Bu iki değer arasındaki fark “t” testi ile yoklanmış, gözlenen 4,009 t değeri ve 26 serbestlik ve 0,01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Kontrol grubuna ait uygulama düzeyi ön test ve son test puanlarına ait ortalamalar ise 1,82 ve 1,11 bulunmuştur. Bu iki değer

arasındaki fark “t” testi ile yoklanmış gözlenen 2,76 “t” değeri 26 serbestlik ve 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo III.6
Uygulama Düzeyi Erişi Durumları

	Soru Sayısı	N	Erişisi		Sd	t	P
			X	ss			
Deney	5	27	1,04	1,34	52	4,79	0,000
Kontrol	5	27	0,703	1,324			

Grupların uygulama düzeyi erişimi ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı “t” testi ile yoklanmış gözlenen 4,79 “t” değeri 52 serbestlik ve 0,01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu verilere dayanarak Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde Örnek Olay yöntemi ile yapılan öğretimin uygulama düzeyi davranışlarını kazandırmada geleneksel öğretime göre daha etkili olduğu ve başarıyı arttırdığı söylenebilir.

3.4. Dördüncü Denenceye Ait Bulgular

Dördüncü denence; “Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay ile öğretim yapılan grubun sentez düzeyi erişimi puanları ile geleneksel öğretimin yapıldığı grubun sentez düzeyi erişimi puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

Bu denenceyi test etmek için önce deney ve kontrol gruplarının ön test son test puanlar farkının (erişimi) ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Deney ve kontrol grupları arasındaki farka “t” testi ile bakılmıştır. Bu veriler Tablo III.9 ‘de sunulmuştur.

Tablo III.7
Grupların Sentez Düzeyi Ön Test Son Test Puanları Ortalamaları

	Soru Sayısı	N	Ön test		Son test		Sd	T	P
			X	ss	x	Ss			
Deney	5	27	3,740	2,443	16,925	3,911	26	23.44	0.00
Kontrol	5	27	3,259	2,141	9,703	4,102	26	0.82	0.00

Tablo III.7’de görüldüğü gibi deney grubunun sentez düzeyi ön test ve son test puanlarına ait ortalamalar sırasıyla 3,740 ve 16,925 olarak bulunmuş. Bu iki değer arasındaki fark “t” testi ile yoklanmış gözlenen 23,443 “t” değeri 26 serbestlik ve 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Kontrol grubuna ait sentez düzeyi ön test ve son test puanlarına ait ortalamaları ise 3,259 ve 9,703 olarak bulunmuştur. Bu iki değer arasındaki fark “t” testi ile yoklanmış gözlenen 0,817 “t” değeri 26 serbestlik ve 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo III.8
Sentez Düzeyi Erişi Durumları

	Soru Sayısı	N	Erişisi		Sd	t	p
			X	ss			
Deney	5	27	13,185	2,922	52	6,959	0,000
Kontrol	5	27	6,444	4,098			

Grupların sentez düzeyi erişiş ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı “t” testiyle yoklanmış, gözlenen 6,959 “t” değeri 52 serbestlik ve 0,05 manidarlık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu verilere dayanarak Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde örnek olay etkinlikleriyle yapılan öğretimin sentez düzeyi davranışlarını kazandırmada geleneksel öğretime göre daha etkili olduğu ve başarıyı arttırdığı söylenebilir.

3.5. Beşinci Denenceye Ait Bulgular

Beşinci denence; Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay yöntemi ile öğretim yapılan grubun toplam erişim puanları ile geleneksel öğretimin yapıldığı grubun toplam erişim puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

Bu denenceyi test etmek için önce deney ve kontrol gruplarının ön test son test puanlar farkının (erişim) ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Deney ve kontrol grupları arasındaki farka “t” testi ile bakılmıştır. Bu veriler tablo II.9’da sunulmuştur.

Tablo III.9
Grupların Ön Test Son Test Toplam Puanları Ortalamaları

	Soru Sayısı	N	Ön test		Son test		Sd	T	p
			X	ss	x	ss			
Deney	30	27	12,85	4,58	22,33	2,86	26	8,58	0,000
Kontrol	30	27	12,59	3,64	15,70	5,84	26	2,54	0,017

Tablo III.9’da görüldüğü gibi Deney Grubunun toplam erişim düzeyi ortalamaları ön test ve son test puanlarına ait ortalamalar sırasıyla 12,85 ve 22,33 olarak bulunmuştur. Bu iki değer arasındaki fark “t” testi ile yoklanmış, gözlenen 8,58 “t” değeri 26 serbestlik ve 0,001 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Kontrol grubuna ait toplam erişim düzeyi ön test ve son test puanlarına ait ortalamalar ise 12,59 ve 15,70 olarak bulunmuştur. Bu iki değer arasındaki fark “t” testi ile yoklanmış gözlenen 2,54’lik “t” değeri 26 serbestlik ve 0,017 anlamlı bulunmuştur.

Tablo III.10
Grupların Toplam Erişİ Puanları Ortalamaları

	Soru Sayısı	N	Erişisi		sd	t	p
			X	ss			
Deney	30	27	9,48	5,74	52	3,86	0,000
Kontrol	30	27	3,11	6,37			

Grupların toplam erişİ düzeyi erişİ ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olmadığı “t” testiyle yoklanmış gözlenen 3,86 “t” değeri 52 serbestlik ve 0,01 manidarlık düzeyinde manidar bulunmuştur. Bu verilere dayanarak Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde örnek olay etkinlikleriyle yapılan öğretimin toplam erişiyi artırmada geleneksel öğretime göre daha etkili olduğu söylenebilir.

3.6. Altıncı Denenceye Ait Bulgular

Altıncı denence; Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay ile öğretim yapılan grubun tutum puanları ile,geleneksel grubun tutum puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

Bu denenceyi test etmek için önce deney ve kontrol gruplarının ön tutum, son tutum puanları farkının (erişİ) ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Deney ve kontrol grupları arasındaki farka “ t “ testi ile bakılmıştır. Bu veriler Tablo III .11’de sunulmuştur.

Tablo III.11
Grupların Tutum Puanları

	Soru sayısı	N	ÖN TUTUM		SON TUTUM		Sd	t	P
			x	Ss	x	Ss			
Deney	28	27	92,74	18,98	118,48	11,85	26	10,21	0,00
Kontrol	28	27	97,11	17,65	102,85	16,73	26	10,47	0,00

Tablo III.11’de görüldüğü gibi deney grubunun toplam ön tutum ve son tutum puanlarına ait ortalamalar sırasıyla 92,74 ve 118,48 olarak bulunmuştur. Bu iki değer arasındaki fark “t” testi ile yoklanmıştır, gözlenen 10,21 “ t ”değeri 26 serbestlik ve 01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Kontrol grubuna ait toplam ön tutum ve son tutum puanlarına ait ortalamaları ise, 97,11 ve 102,85 olarak bulunmuştur. Bu iki değer arasındaki fark “t” testi ile yoklanmıştır, gözlenen 01 “t” değeri 26 serbestlik derecesinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo III.12
Grupların Son Tutum Puanları

	SORU SAYISI	N	ERİŞİ		Sd	t	P
			x	Ss			
DENEY	28	27	25,74	13,10	52	3,96	0,00
KONTROL	28	27	5,74	2,85			

Grupların toplam tutum ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı “t” testiyle yoklanmıştır, gözlenen 3,96“t” değeri 52 serbestlik ve 01 manidarlık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu verilere dayanarak Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde örnek olay etkinlikleriyle yapılan öğretimin öğrencilerin derse ilişkin tutumlarını artırmada geleneksel öğretime göre daha etkili olduğu söylenebilir.

BÖLÜM IV

4. YORUM

Bu bölümde; araştırmada elde edilen bulgular, denencelere göre düzenlenerek ve ilgili araştırmalar göz önüne alınarak aşağıdaki başlıklar altında yorumlanmıştır.

4.1. Birinci Denenceye İlişkin Yorumlar

Birinci Denence; Sosyal Bilgiler dersinde, örnek olay yöntemi ile öğretim yapan grubun bilgi düzeyi erişim puanları ile geleneksel öğretimin yapıldığı grubun bilgi düzeyi erişim puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

Bu araştırmada elde edilen bulgular, deney ve kontrol grubun bilgi düzeyi erişimi arasında anlamlı bir farkın bulunduğunu göstermektedir. (Bkz Tablo III-2) Deney grubunun bilgi düzeyi erişiminden 01 manidarlık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular kontrol grubu ile deney grubu arasında bilgi düzeyi bakımından deney grubu lehine beklenen öngörüğü destekler niteliktedir.

Bilgi düzeyi öğrenilen davranışlardan zihinsel yönü ağır basanların kodlandığı alandır. Zihinsel etkinlikler daha baskındır (Sönmez 1994;51). Teorik olarak anlatılan birçok kanunun kabulü ve benimsemesi zor olmaktadır. Bazen de kanunun kapalı ve soyut olmasından dolayı anlaşılmasında sıkıntılar meydana gelmektedir. Bilgilerin iyi kavranması ve özümsemesinde örneklerin büyük önemi vardır. Öğretimin daha kalıcı ve etkili olması kullanılmış ve vazgeçilmez bir öğretim malzemesi olarak hep yararlanılmıştır (Akıncı 2001; 31-32). Bu basamak herhangi bir olguyla nesne ile ilgili bazı özelliklerin kişinin görünce tanıması, sonucu söylemesi yada ezberden aynen tekrar etmesi davranışlarını kapsar (Sönmez 1994; 52).

Bu çalışmada da bu görüşler dikkate alınarak öğrencilerin temel bilgilere çeşitli örnek olaylarla kazanmalarına çalışılmıştır. Bu amaçla deney grubunda örnek olaylar dikkat çekecek şekilde seçilmiştir. Bilgi düzeyi, davranışlarını geliştirecek araç-gereçler kullanılmış, dönüt-düzeltilme işlemi gerçekleştirilmiş, öğrenci katılabilirliği sağlanmış, uygun zamanlarda pekiştirici verilmiştir. Bu şekilde öğrencilerin bilgiyi tanıma ve hatırlamaları sağlanmıştır. Bu araştırma bulguları öğrencilerin bilgi düzeyi davranışları kazandığını göstermektedir (Pehlivan; 1997). Şimşek yapmış olduğu çalışmada “bilişsel alana göre örnek olay yönteminin etkili olmadığı sonucuna ulaşmıştır.” Bu araştırmanın sonucunu Şimşek’in çalışmasını desteklememekle birlikte daha önce yapılmış olan araştırmaları destekler niteliktedir.(Şimşek 2000, Emir 2000,Altun 2004, Kaya 2004, Memişoğlu 2003)

Sonuç olarak deney grubunda bilginin hatırlatılması ve tanınmasını sağlamak için yeterince örnek olaya yer verilmesi, öğrenci katılımının sağlanması ipucu, dönüt-düzeltilme verilmesi, araç-gereç ve değişik etkinliklerin ise koşılması öğrencinin bilgiyi tanıması ve hatırlamasını sağlayabilir. Bu nedenle bilgi düzeyinin davranışlarının kazandırılmasında bu etkinliklerle sınıf ortamında yeterince yer verilmesinin önemli olduğu söylenebilir.

4.2. İkinci Denenceye İlişkin Yorumlar

İkinci Denence: Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay yöntemi ile öğretim yapılan grubun kavrama düzeyi erişim puanları ile geleneksel öğretimin yapıldığı grubun kavrama düzeyi erişim puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

Bu çalışmada elde edilen bulgular deney ve kontrol grubunun kavrama düzeyi erişimi arasında anlamlı bir farkın bulunduğunu göstermektedir. (Bkz. Tablo III.4) Deney grubunun kavrama düzeyi erişimden 01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular kontrol grubu ve deney arasında kavrama düzeyi erişimi bakımından deney grubu lehine beklenen öngörüğü destekler niteliktedir.

Kavrama düzeyinde, bilgi düzeyinde de kazanılan davranışların öğrenci tarafından özümsemesi, kendine mal edilmesi, anlamının yakalanması söz konusudur. Bilginin transfer edilmesi gerekmektedir. Transfer türü öğrenmelerde

yalnız başına ezberleme, anımsama ve tanıma yoktur. Bunlara ek olarak ve onların üstünde yeni bir anlatım biçimine çevirme, grafiğini çizme, yeni bir grafiği yazılı yada sözlü olarak açıklama, bir olgunun nedenini, niçinini, nasıl ve niye olduğunu kendi cümleleriyle gerekçe göstererek açıklama, yeni bir örnek verme, verilerin geçmişini ve geleceğini kestirme vardır. (Sönmez 1997; 57) Bu çalışmada kavrama düzeyi davranışların kazandırılması için yapılan etkinliklerde, buluş yolu stratejisi, örnek olay ve dramatizasyon yöntemleri ve grup tartışma teknikleri kullanıldı. Örnek olay dramatize edilerek bu olayın nedeni sonucu grup tartışması ya da beyin fırtınası ile buldurulmaya çalışıldı. Olaydaki kahraman siz olsaydınız nasıl davranırdınız? Neden bu şekilde davranırdınız? Sizce bu olayın sonunda ne olmuştur? gibi sorularla öğrencilerin bilgiyi kavramalarına çalışıldı. Kavrama düzeyi davranışların kazandırılmasında da öğretim hizmeti nitelikleri olan; ipucu, öğrenci katılımı, pekiştireç, dönüt-düzeltilme ise koşulmuştur.

Bu araştırmanın bulguları da öğrencilerin kavrama düzeyi davranışlarını kazandıklarını da göstermektedir. Değişik uygun strateji, yöntem ve tekniğin kullanılması kavrama düzeyindeki erişiyi anlamlı derecede etkileyebileceği yönündeki çalışma bulguları ile çelişmemektedir (Güler, 2001; Şimşek, 2000; Kılıç, 2000; Emir, 2000; Altun 2004, Kaya 2004, Memişoğlu 2003). Bu araştırmanın sonuçları da daha önceki yapılmış araştırmaları destekler niteliktedir. Pehlivan (1997)'in araştırması ile tutarlılık göstermemektedir.

Sonuç olarak, kavrama düzeyi davranışların kazandırılmasında öğretim hizmeti nitelikleri olan; ipucu, öğrenci katılım, pekiştireç ve dönüt,- düzeltme işe koşulmalıdır. Değişik ve uygun strateji, yöntem ve tekniğin kullanılması kavrama düzeyindeki erişiyi anlamlı derecede etkilediği söylenebilir. Bunun içinde öğretmenler sınıf içerisinde öğretim hizmeti niteliklerini işe koşturmalı, değişik ve uygun strateji , yöntem ve tekniğin kullanılmasına özen göstermelidir.

4.3. Üçüncü Denenceye İlişkin Yorumlar

Üçüncü denence: Sosyal bilgiler dersinde örnek olay yöntemi ile öğretim yapılan grubun uygulama düzeyi erişiş puanları ile geleneksel öğretimin yapıldığı grubun uygulama düzeyi erişiş puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

Bu araştırmada da elde edilen bulgular deney ve kontrol grubunun uygulama düzeyi erişisi arasında anlamlı bir farkın bulunduğunu göstermektedir. (Bkz Tablo III.6) Deney grubunun, kavrama düzeyi erişisi .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular kontrol grubu ile deney grubu arasında bilgi düzeyi bakımından deney grubu lehine beklenen öngörüğü destekler niteliktedir.

Bu düzeyde bilgi kavrama basamağında kazandığı davranışlara dayanarak öğrenciden kendisi için yeni bir sorunu çözmesi istenmelidir. Sorun nicelik ve nitelik açısından yeni olmalıdır. Öğrenci bu sorunu çözerken ilgili ilkeleri, genellemeleri, yöntem ve teknikleri ise koşmalıdır. Bu düzeyde sosyal bilgiler için karar verme süreci, problem çözme, bilimsel araştırma süreci, vaka incelemesi vb gibi tekniklerin işlem basamakları, hem bilişsel, hem duygusal hem de devrışsel olanların tümünü kapsamaktadır (Sönmez, 1994: 60). Bu araştırma sonuçları dah önce yapılmış olan araştırmaları destekler niteliktedir.(Şimşek 2000, Altun 2004, Kaya 2004, Memişoğlu 2003). Araştırmanın sonuçları (Emir, 2000) tutarlılık göstermemektedir.

Bu araştırmada uygulama düzeyi davranışları kazandırmak için öğrencilere örnek olay yöntemleri, dramatizasyon yöntemi kullanıldı. Öğrencilere ilkeler yeni durumlara örnek olaylarla kullanılıp gösterildi. Konuya uygun verilen örnek olaylar dramatize ettirilerek ilkeler kavratılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre öğrencilerin uygulama basamağında davranışları kazandığını söyleyebiliriz. Burada örnek olayların yeni durumlarda işe koşulabilmeyi arttırıcı gücü inkar edilemez.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, uygulama düzeyi davranışların kazanılması için ilkelerin hatırlatılması, tekrarının yapılması, öğrenci katılımının sağlanması, ipucu ve dönüt-düzeltilme verilmesi, araç-gereç ve değişik etkinliklerin ise koşılması önemlidir.

4.4. Dördüncü Denenceye İlişkin Yorumlar

Dördüncü denence: Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay yöntemi ile öğretim yapılan grubun sentez düzeyi erişiş puanları ile geleneksel öğretimin yapıldığı grubun sentez düzeyi erişiş puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

Bu araştırma sonuçlarına göre, deney ve kontrol grubunun sentez düzeyi erişiş arasında anlamlı bir farkın bulunduğunu göstermektedir (Bkz Tablo III.8). Deney grubunun sentez düzeyi erişiş, kontrol grubunun sentez düzeyi erişişinden 01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular kontrol grubu ve deney grubu arasında sentez düzeyi erişiş bakımından deney grubu lehine beklenen sonucu destekler niteliktedir.

Sentez, öğeleri, belli ilişki ve kurallara göre birleştirip bir bütün oluşturma işidir; fakat her bütün oluşturma işi sentez değildir. Sentezde yenilik, özgünlük, buluş, icat yaratıcılık gibi özellikler söz konusudur. Bu niteliklerinden dolayı sentez bir bakıma bilimsel, felsefi, sanatsal yöntemlerle yaratma işidir. Taklidini, benzerini, bir örnekten yararlanarak özdesini yapma, yapıların aynısını oluşturma sentez değildir. Toplumsal sorunları çözmede yeni bir strateji, yöntem, teknik geliştirme, yeni bir plan oluşturma, toplumsal olayları açıklayan yeni bir ilke ortaya koyma v.b gibi etkinlikler Sosyal Bilgiler için sentez olabilir. Böyle olmakla birlikte öğrenci yapılanlardan habersiz olarak kendi başına bulunan ilkeyi, kullanılan yöntemi, tekniği v.b kendisi bulursa sentez olur (Sönmez, 1997: 62).

Bu çalışmada öğrencilerin sentez düzeyi davranışları kazanmaları için örnek olay ve dramatizasyon yöntemi, beyin fırtınası ve yansıtma tekniklerinden resim yansıtma tekniği kullanılmıştır. Böylece öğrenciler esas bilgilerinden genel geçerliliği olan bir takım sonuçlara ulaşabilmişlerdir. Burada mantık da ön plana çıkmıştır. Gösterilen resimler onların bilgiyi bulmasını ve bilgiyi kullanmasını sağlamıştır. Konuya uygun olarak seçilen örnek olgularla ilgili beyin fırtınası yapılmıştır. Bu şekilde yeni ve özgün fikirler oluşturmaları sağlanmıştır. Araştırmanın başında öğrencilerin yer yer cevap vermekten çekindikleri ya da cevapların birkaç kelime ile sınırlı kaldığı gözlemlendi. Bu uygulamalar işe koşuldukça

öğrencilerin konuşmaya olan ilgilerinin arttığı, daha orijinal ve yeni fikirler ürettiği gözlemlendi. Bütün öğrenciler söz alabilmek istediler. Öğrenciler kesinlikle sınıf ortamında kısıtlanmadılar, istedikleri gibi konuşma şansı verildi. Öğrenciler rahat bırakıldıkça içlerindeki cevherleri dışarı çıkardılar.

Bu çalışmada öğrencilere “siz Mustafa Kemal Atatürk’ün yerinde olsaydınız nereyi, neden başkent olarak seçerdiniz? Sorusu yöneltildiğinde; “Bolu, çünkü burada yaşıyorum” “Bolu çünkü güzel bir şehir” “Bolu çünkü Türkiye’nin ortasında, savaş çıkarsa düşmanların buraya gelmesi zordur” cevaplarıyla karşılaşılmıştır. Bu cevaplarda çocukların yaratıcı düşüncede çevrelerinden etkilendiği söylenebilir.

Bu araştırmanın bulguları öğrencilerin sentez düzeyi davranışları kazandıklarını göstermektedir. Böyle bir eğitim ortamı öğrencilerin bilgiyi bulması, kullanması, ve yeni bilgileri üretmesi yani sentez düzeyinde ki erişilerini anlamlı derecede etkileyebileceği yöndeki araştırma bulgularıyla desteklenmektedir (Emir, 2000, Altun 2004, Kaya 2004).

Sonuç olarak diyebiliriz ki, sentez düzeyi davranışların kazanılması için rahat ve özgür bir sınıf ortamı düzenlenmeli, öğrenciler sınıf ortamında kısıtlanmamalı, sınıf ve okul ortamı bu şartlara uygun düzenlenmelidir. Öğrenciler fikirlerinden dolayı eleştirilmemeli tam tersi cesaretlendirilmelidir.

4.5. Beşinci Denenceye İlişkin Yorumlar

Beşinci denence Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay yöntemi ile öğretim yapılan grubun sentez düzeyi erişiş puanları ile geleneksel öğretimin yapıldığı grubun sentez düzeyi erişiş puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular deney ve kontrol grubunun toplam erişiş puanları arasında anlamlı bir farkın bulunduğunu göstermektedir (Bkz Tablo III.10). Deney grubunun toplam erişisi kontrol grubunun toplam erişinden 01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu sonuçlar kontrol grubu ve deney grubu arasında toplam erişiş bakımından deney grubu lehine beklenen öngörüğü destekler niteliktedir.

Örnek olayı temele alan öğretime göre ders işlenirken dinleme, görme, soru – cevap, tartışma, dramatizasyon, beyin fırtınası etkinliklerine yer verilmiştir. Öğrencinin derse dikkati gölge oyunları (Karagöz – Hacivat) açık uçlu sorularla, şiirlerle, dramatizasyonla, çekilmiştir. Daha sonra örnek olay sonunda ki, sorularla öğrenci katılımı sağlanmıştır. Derse, dersin hedef davranışlarına, uygun olarak hazırlanmış, renkli resim şeritlerinin kullanılması ile geçilmiştir. Renkli resim setlerinin üzerinde öğrencilerin açıklamaları alınmış, bu açıklamalarda öğrencilerin açıkları tamamlanmıştır. Tekrar, dönüt-düzeltilme, pekiştirecin kullanılmasının öğrenmeyi kolaylaştırdığı, daha önce yapılan araştırmalarla da desteklenebilir (Güler, 2001; Emir, 2000; Kılıç, 2000; Şimşek, 2000; Pehlivan, 1997, Altun 2004, Kaya 2004).

Sonuç olarak diyebiliriz ki, ders işlenirken değişik yöntem, teknik, çeşitli araç- gereçlerin kullanılması, öğretim hizmeti niteliklerinin etkin bir şekilde işe koşulması toplam erişimin anlamlı çıkmasına katkı sağlayabilir.

4.6. Altıncı Denenceye İlişkin Yorumlar

Altıncı Denence: Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay yöntemiyle öğretimi yapılan grubun tutum puanları ile, geleneksel grubun tutum puanları arasında anlamlı bir fark vardır.

Bu araştırmada elde edilen bulgular deney ve kontrol grubunun tutum puanları arasında anlamlı bir farkın bulunduğunu göstermektedir (Bkz. Tablo III-12). Deney grubunun tutum puanı ortalaması kontrol grubunun tutum puanı ortalamasından .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular kontrol grubu ve deney arasında tutum puanları bakımından deney grubu lehine beklenen öngörüğü destekler niteliktedir.

Örnek olay yönteminin başarılı olabilmesi için dersler ilgi çekici kılınmaya çalışılmıştır. Derslerde öğretmen baskısı kaldırılmış, sınıfta kendilerini rahat hissetmeleri sağlanmıştır. Fikirlerini rahatça sunmaları imkanı verilmiştir. Bu tür ortamların öğrencilerin derse karşı ilgisini ve tutumunu artırdığı söylenebilir. Öğrencilerin tutumlarında olumlu yönde gelişme görüldüğü söylenebilir.

Bu araştırmanın sonuçları daha önce yapılan araştırmalarla da desteklenebilir (Emir, 2000; Altun, 2004; Kaya, 2004).

Sonuç olarak Örnek Olay Yöntemi, diğer yöntem teknik, araç-gereçlerin kullanılması, derse karşı tutumun olumlu yönde gelişmesinde etkili olmaktadır. Bu çalışma da tutumun olumlu yönde gelişmesine katkı vermiştir.

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularını ve yorumlarına dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlara ilişkin önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Bu araştırmanın problemi Sosyal Bilgiler dersinde “Örnek Olay” temel alınarak öğretim yapılan grubun, erişim ve tutum puanları farkları ortalaması ile geleneksel öğretimin yapıldığı grubun erişim ve tutum puanları farkları ortalaması arasında anlamlı bir fark var mıdır? şeklinde ifade edilmiştir.

İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi Cumhuriyet’e Nasıl Kavuştuk? ünitesinin işlenişinde kullanılan örnek olay yöntemi ile düz anlatım yönteminin kullanıldığı gruplar arasında erişimlerini ölçmek amacıyla, 27’şer kişilik iki grup toplam 54 öğrenci üzerinde ön test, son test ve tutum ölçeği kullanılmıştır. Aşağıda bu denenceler ile ilgili ulaşılan bulguların sonuçları özetlenmiştir.

- 1) Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay yöntemi temel alınarak öğretim yapılan grubun bilgi düzeyi erişim ile geleneksel öğretimin yapıldığı grubun bilgi düzeyi erişim ortalaması puanları arasında deney grubunun lehine anlamlı bir fark vardır.
- 2) Sosyal Bilgiler dersinde Örnek Olay yöntemi temel alınarak öğretim yapılan grubun kavrama düzeyi erişim ile geleneksel öğretimin yapıldığı grubun kavrama düzeyi erişim ortalaması puanları arasında deney grubunun lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

- 3) Sosyal Bilgiler dersinde Örnek Olay yöntemi temel alınarak öğretim yapılan grubun uygulama düzeyi erişimi ile geleneksel öğretimin yapıldığı grubun uygulama düzeyi erişimi ortalaması puanları arasında deney grubunun lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.
- 4) Sosyal Bilgiler dersinde Örnek Olay yöntemi temel alınarak öğretim yapılan grubun sentez düzeyi erişimi ortalaması ile, geleneksel öğretimin yapıldığı grubun sentez düzeyi erişimi ortalaması arasında deney grubunun lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.
- 5) Sosyal Bilgiler dersinde Örnek Olay yöntemi temel alınarak öğretim yapılan grubun toplam erişimi ortalaması ile geleneksel öğretimin yapıldığı grubun toplam erişimi ortalama puanları arasında deney grubunun lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.
- 6) Sosyal Bilgiler dersinde Örnek Olay yöntemi temel alınarak öğretim yapılan grubun tutum ortalama puanı ile, geleneksel öğretim yapıldığı grubun tutum ortalama puanları arasında deney grubunun lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

5.2. Öneriler

Bu araştırmanın bulguları göz önüne alınarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

A) Öğretim İle İlgili Öneriler

- 1) İlköğretim Okullarında Sosyal Bilgiler dersi için Örnek Olay yöntemi kullanılmalıdır.
- 2) İlkokul düzeyinde Örnek Olay yoluyla öğretim yapılan etkinliklere yer verilmelidir.
- 3) İlkokul programlarında Örnek Olay yönteminin kullanıldığı planlara yer verilmelidir.
- 4) Sosyal Bilgiler dersinde Örnek Olay yönteminin kullanılabilmesi için gerekli eğitimsel niteliğe sahip, hikaye kitapları sağlanmalıdır.

- 5) Öğretmenler Örnek Olay yönteminden haberdar edilmeli, bu yöntemin özelliklerini öğrenebilecekleri hizmet içi eğitim kursları düzenlenmelidir.

B) Yapılacak Yeni Araştırmalara İlişkin Öneriler

- 1) Mevcut çalışmalara ışık tutmak üzere değişik okullarda değişik ünitelerde bu araştırmaya benzer araştırmalar yapılmalıdır.
- 2) Hedef ile ilgili Örnek Olay bulunamadığı zamanlarda şiirlerden de yararlanılabilir.
- 3) Örnek Olay yönteminin yararlı olup olmadığını gösteren araştırmalar eğitimin farklı kademelerinde yapılmalıdır.
- 4) Bu konuda daha kesin genellemelere varabilmek için daha geniş örneklemeler üzerinde çalışılmalıdır.
- 5) Sosyal Bilgiler dersinde sadece Örnek Olay yöntemi değil diğer etkin öğretim yöntemleri ile ilgili de benzer çalışmalar yapılmalı ve öğretmenlerin bu araştırmaların sonuçlarından istifade etmeleri sağlanmalıdır.
- 6) Örnek Olay yöntemini eğitimde farklı alanlardaki uygulamaları ile ilgili bilgiler verilmelidir. Fen Bilimleri, Matematik, Sosyal Bilgiler vb. derslerde Örnek Olay yönteminin uygulanmasındaki benzerlikler ve farklılıklar açığa kavuşturulmalıdır.
- 7) Öğretmenlere renkli resim setleri, resim saydamlarını nasıl ve nerede kullanacaklarına dair seminerler verilmelidir.
- 8) Öğretmenin eğitim alanındaki yenilikleri takip etmesi kendini geliştirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akıncı, Adem. **Din Eğitiminde Etkili Bir Yöntem Hikaye**. Zaman Cep Kitapları, 2001.
- Aksu, Meral. **Öğrencilerin Matematik Hakkındaki İnançları**. Eğitim ve Bilim. 2002.
- Alkan, Cevat.. **Eğitim Teknolojisi** Ankara: Anı Yayıncılık, 1998.
- Akkök, F. **İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi**. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1996.
- Altun, A. “Sosyal Bilgiler Dersinde Problem Çözme Yönteminin Erişkiye, Kalıcılığa ve Derse Karşı Tutuma Etkisi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **A.İ.B.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2004.
- Atay, F.Rıfki.. **Çankaya**. İstanbul: Fatoş Yayıncılık, 1980.
- Balcı, Ali.. **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler**. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2001.
- Başer, E.. **Genel Öğretim Yöntemleri**. Samsun: Kardeşler Ofset Matbaacılık, 1998.
- Başaran İ. Ethem. **Eğitime Giriş**. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1994.
- Başbuğ, S. Nemutlu, M.. **Resimlerle Nutuk**. İstanbul: Mutlu Yayıncılık, 1998.
- Baykul, Yaşar. **İlkokul Beşinci Sınıftan Lise Ve Dengi Okulların Son Sınıflarına Kadar Matematik ve Fen Derslerine Karşı Tutumda Görülen Değişmeler ve Öğrenci Seçme Sınavındaki Başarı İle İlişkili Olduğu Düşünülen Bazı Faktörler**. Ankara: OSYM Yayınları, 1990.
- Bilen, Mürüvet). **Plandan Uygulamaya Öğretim**. Ankara: Aydan WEB Tesisleri, 1996.
- Binbaşioğlu, Cavit. **Özel Öğretim Yöntemleri**. Ankara: Binbaşioğlu Yayınları 1987.
- Binbaşioğlu, Cavit.. **Genel Öğretim Bilgisi**. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1994.
- Bloom, Benjamin S. **İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme**(Çev. Dumuş Ali Özçelik). Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1979.

- Büyükkaragöz, Savaş. **Genel Öğretim Metotları**. Konya: Selçuklu Üniversitesi Basımevi, 1990.
- Broderic.P, Raymond.A. **Professional Helpers**. <http://search.epnet.com/direct.asp?an=9410107507db=afh.>, 1994.
- Cebesoy, A. Fuat. **Sınıf Arkadaşım Atatürk**. İstanbul: İnkılap Yayıncılık, 1967.
- Coşkun, H. **İlköğretim Öğretmen El Kitapları Ders Planı Örnekleri**. Ankara: Hacettepe, 1998.
- Çalışkan, Hüseyin. “İlköğretim Okulları I. Kademesi 4. ve 5. sınıflar Sosyal Bilgiler Dersinde kullanılan Eğitim ve Öğretim Yöntemleri.”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2000.
- Demirel, Ö.Yağcı, E.. **Öğretim İlke ve Yöntemleri** İstanbul: Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi, 1999.
- Demirel, Ö.Yağcı, E.. **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Pegem Yayıncılık, 1997.
- Doğanay, Hayati.. **Coğrafya Öğretim Yöntemleri**. İstanbul: M. Eğitim Basımevi, 1994.
- Doug, Johnson.. **Once Upon A Time**. <http://epnet.com/direct.asp?an=6252217&db=afh.>, 2002.
- Dündar, O. Dündar,E.. **Mustafa Kemal Atatürk (1) Selanik’te Doğan Güneş**. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1995.
- Dündar, O. Dündar,E. **Mustafa Kemal Atatürk (3) Kurmay Yüzbaşı Mustafa Kemal**. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1996.
- Dündar, O. Dündar,E.. **Mustafa Kemal Atatürk (5) İkinci Meşrutiyet**. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1997.
- Dündar, O. **Mustafa Kemal Atatürk (2)**. Ankara: Divan Yayıncılık, 2000.
- Dündar, O.. **Mustafa Kemal Atatürk (1)**. Ankara: Semih Ofset Matbaacılık, 2000.
- Emir, Serap. “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Düşüncenin Erişmeye ve Kalıcılığa Etkisi.” Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2001.
- Egon, Kieran. **An alternative approach to teaching and the Curriculum** England, 1993..
- Erden, Münire.. **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. İstanbul: Alkım Yayınevi, 1998.

- Eren, Erol. **İşletmelerde Stratejik Planlama ve Yönetim**. İstanbul: Doğuş Yayınevi, 1990.
- Ergün, M. **Eğitim Felsefesi** Ankara: Ocak Yayınları, 1996.
- Ertürk, Selâhattin. **Eğitimde “Program” Geliştirme**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1999.
- Görgülü, İ. **Atatürk’ün Anıları**. İstanbul: Bilgi Yayınevi, 1998.
- Güler, Emine. “İlköğretim 6. ve 7. Sınıflarda Okutulan Sosyal Bilgiler Dersinin İşlenişile İlgili Öğrenci Görüşleri.” Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2001.
- Hadzigeorgiou, Y., Stefanich, G. **Imagination in science Education**.
<http://search.epnet.com/direct.asp?an=4786965db=afh>, 2000.
- Harkins, D., Koch, P. **Istening to Materyal Story Telling Affects Narrative skill of 5-Year-old Children**. . <http://epnet.com/direct.asp?an=9408243150db=afh>, 1994.
- Hollingsworh, H., Hover, K.. **İlköğretimde Öğretim Yöntemleri** Ankara: Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, 1999.
- Kabapınar, Y. Baysal, Z.N. **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimine Yaşamın Kendisini Taşımak: Gazete Haberinin Kullanıldığı Bir Öğretimin Tasarlanması ve Değerlendirilmesi**. 2nd. International Balkan Education Congress. Searching excellence in Education., 2004.
- Kamps, Debra and F. **Curriculum Influences on Growth in Early Reading Fluency for students with Academic and Behavioral Risks**. Canada, 2000.
- Kaptan, S. **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**. Ankara: Tekışık Web Ofset, 1998.
- Karagözoğlu, A.Galip. **İlkokullarda Sosyal Bilgiler Öğretimi**. Ankara: Milli Eğitim Basım Evi, 1966.
- Kasım, N. **GAZİ’NİN Hayatı 1881-1938**. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 1999.

- Kaya, Z. “İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Türkiye Cumhuriyeti Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Dersinde Erişiyeye Kalıcılığa ve Derse Karşı Tutuma Etkisi.”
Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **A.İ.B.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2004.
- Kingross, L. **Atatürk Bir Milletten Yenide Doğuşu**. İstanbul: Altın Kitaplar Yayın Evi, 2002.
- Kurtaran, Âmiran **Sosyal İlimler Metolojisi**. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1989.
- Küçükahmet, Leyla . **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. İstanbul: Alkım Yayıncılık, 1998.
- Maddern, Eric. **A teachers Guide to Story Telling At historie sites**. England, 1989.
- Memişoğlu, H. “İlköğretim Okullarında Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularının Öğretiminin Programlandırılmış Öğretime Göre Değerlendirilmesi.”
Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **A.İ.B.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2003.
- Moffatt, M. **Sosyal Bilgiler Öğretimi** İstanbul: Mearif Basımevi, 1957.
- Newfield, j. And V.B.Mc Elyaea. “Achievemen and Attitudinal Difference among Students İn regular, Reemidial And Advanced Classes”. **The Journal Of Experimental Education**, 1992.
- Nicholson, H. Norris. **Place in story-time, Geography through stories at key stoges, 1 and 2**. revised edition. Geogscot, 2004.
- Oğuzkan, A. Ferhan **Orta Dereceli Okullarda Öğretim**. Ankara: Emel Matbaacılık Sanayi, 1985.
- Oğuzkan, Ferhan. **Eğitim Terimleri Sözlüğü**. Türk Dil Kurumu Yayınları, 1981.
- Okutan, M. **Genel Öğretim Metodları (Öğretim İlke ve Yöntemleri)** Trabzon, 1997.
- Otluoğlu, Rahmi. “İlköğretim Okulu 5. Sınıf Sosyal Bilgiler öğretiminde Yazılı Edebiyat ürünlerini ders aracı olarak kullanmanın duyuşsal davranış özelliklerini kazanmaya etkisi.” Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: **Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, 1996.

- Özçelik, İsmail. **Tarih Araştırmalarında Yöntem ve Teknikler** Ankara: Dizgi baskı, 1993.
- Özçelik, İsmail. **Tarih Öğretiminde Yöntem ve Teknikler.** Ankara; Özkan Matbaacılık, 1996.
- Özgüven, İ. Ethem. **Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Zihinsel Olmayan Faktörler.** Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi, 1974.
- Öztaş, Sezai.. “İlköğretim altıncı sınıflar Sosyal Bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde öğretmenlerin kullandığı öğretim yöntemleri.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2000.
- Öztürk, C., Dursun, D. **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi.** Ankara: Pegem A Yayınları, 2002.
- Pehlivanlar, E. Şahin. F. **İlköğretim 6.Sınıf “Canlının İç Yapısına Yolculuk” Ünitesinde Örnek Olay Yönteminin Başarıya Etkisi.** 2nd. International Balkan Education Congress. Searching excellence in Education, 2004.
- Pehlivan, Hülya. “Örnek Olay ve Oyun Yoluyla Öğretimin Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Düzeyine Etkisi.” Yayınlanmamış Doktora Tezi. **Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1996.
- Safran, M. **Tarih Öğretimi ve Çağdaş müfredat Teorileri.** Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2000.
- Sağlam, Emin. **İlkokulda Sosyal Bilgiler Öğretimi** Ankara: Alkım Matbaacılık. 1980.
- Sarıyüce, H.Latif. **Atatürk’ün Hayatı İlkeleri, Devrimleri.** İstanbul: Serhan Yayınları,. 1999.
- Savaş, B.Perihan Ü. **Hayat Bilgisi ve sosyal Bilgiler Öğretimi.** Ankara: Anı Yayıncılık, 2001.
- Schueddekopf, E. and F. **Tarih Öğretimi ve Tarih Kitaplarının Geliştirilmesi.** İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1969.
- Selçuk, Z ve A. **Çoklu Zeka Uygulamaları.** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2004.
- Senemoğlu, N., Kurç, C. **Eğitim Psikolojisi.** İstanbul: Marmara Üniversitesi. 1999.
- Sezgen, M. ve A. **Eğitim ve Öğretim İlkeleri.** İstanbul: Milli Eğitim Basımevi. 1991.

-
- Sönmez, Veysel. **Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu**. Ankara: Anı Yayıncılık, 1997.
- Sönmez, C. **Atatürk'te Çocuk Sevgisi**. Ankara : Türkiye İş Bankası Yayınları. 1997.
- Sönmez, Veysel. **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı**. Ankara: Anı Yayıncılık, 1994.
- Şimşek, Ahmet. "İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde Hikaye Anlatım Yönteminin (Story Telling) kullanımı." Yayınlanmamış Doktora Tezi. **Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2000.
- Tekışık, H.H. **Sosyal Bilgiler Öğretimi Rehberi**. Ankara: Rehber Dağıtım, 1972.
- Wirtschaft, Deutschen. **Örnek Olay Yöntemi**. Ankara: Milli Prodüktive Merkezi. 1973.
- Yıldızlar, Mehmet. "İlkokul 1., 2. ve 3. sınıf öğrencilerinde problem çözme davranışlarının öğretiminin problem çözmedeki başarıya ve matematiğe olan tutuma etkisi". Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1999.
- Zipes, Jack. **Creative Storytelling Building Community, Changing lives**. Routledge. 1995.

EKLER

EK-1. ÜNİTE BAZINDA HEDEF DAVRANIŞLAR

EK-2. GÜNLÜK DERS PLANI

EK-3. RESİM SETLERİ

EK-4. SUNU SAYDAMLARI

EK-5. DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

EK-6. TUTUM ÖLÇEĞİ

EK-7. UYGULAMA İLE İLGİLİ RESİMLER

EK-8. İZİN BELGESİ

EK-1. ÜNİTE BAZINDA HEDEF DAVRANIŞLAR

CUMHURİYETE NASIL KAVUŞTUK? ÜNİTESİ İLE İLGİLİ HEDEF DAVRANIŞLAR

Hedef: “Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk” ünitesinde geçen kavramların anlam bilgisi.

Davranışlar:

1. Ulusal Kurtuluş Savaşı, tam bağımsızlık, ulusal egemenlik, inkılap, çağdaşlaşma, saltanat kavramlarının ne anlama geldiğini (bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme) söyleme /yazma
2. Verilen kavrama ait tanımı bir dizi tanım arasından seçip işaretleme.
3. Verilen bir dizi kavram ile tanımı eşleştirme.

Hedef: “Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk” ünitesi ile ilgili temel tarihi olgular bilgisi.

Davranışlar:

1. Mondros Ateşkes Antlaşması, Mustafa Kemal’in Samsun’a Çıkışı, Amasya Genelgesi, Erzurum Kongresi, Sivas Kongresi, TBMM’nin Açılışı, Londra Konferansı, Moskova Antlaşması, Sevr Antlaşması, I. ve II. İnönü, Sakarya ve Başkumandanlık Savaşı, Mudanya Ateşkes Antlaşması, Lozan Antlaşması, Cumhuriyetin İlanı, Halifeliğin Kaldırılması, Türk İnkılabı, Türkiye Cumhuriyeti Anayasaları, Atatürk’ün Son Günleri olgularının zamanını (yerini, ilgili devlet ve kişileri) söyleme /yazma (bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme)
2. Cephelerle ilgili olgularının zamanını (yerini, ilgili devlet ve kişileri) söyleme /yazma (bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme)
3. Yukarıdaki olguları tarih şeridi üzerinde işaretleyip gösterme.

Hedef: “Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk” ünitesi ile ilgili sınıflamalar bilgisi.

Davranışlar:

1. Türk İnkıpları'nın (çağdaşlaşma, siyasal alanda, Hukuk alanında, Eğitim ve kültür alanında, Toplumsal alanda ve Ekonomik alanda), yapıldıkları alanlara göre sınıflamalarını bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme.
2. Atatürk İlkeleri ile ilgili (Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Devletçilik, Laiklik, İnkılapçılık İlkesi) sınıflamaları söyleme / yazma.
3. Yukarıdaki sınıflamaların belirgin özelliklerini bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme.

Hedef : “Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk” ünitesi ile ilgili temel ilkeler bilgisi.

Davranışlar:

1. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı kazanmak için milletin örgütlenmesi ve bu savaşa gönüllü katılması gerektiğini bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme.
2. Mustafa Kemal Atatürk'ün, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ve Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın öncüsü olduğunu bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme.
3. Batı devletlerinin, bu dönemde Türkleri tarih sahnesinden silmek istediklerine söyleme / yazma.
4. Mustafa Kemal Atatürk'ün, ulusal egemenliğe dayalı bir devlet kurduğunu bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme.
5. Atatürk ilke ve İnkıpları'nın Türk milletini çağdaş uygarlık düzeyine çıkarmayı hedef aldığını bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme.
6. Atatürk'ün, aklın ve bilimin rehberliğinde Türk Milletini çağdaş uygarlık düzeyi üzerine çıkarmayı istediğini söyleme/ yazma.

7. Bir devletin dünyadaki gelişmeleri izleyerek siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel ve askeri alanda yenilikleri çağa uygun hale gelmek için yapması gerektiğini söyleme /yazma.
8. Ermenilerin Doğu Anadolu'daki Türk topraklarını işgal ederek, ayaklanmalar çıkardıklarını söyleme /yazma.

Hedef: “Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk” ünitesi ile ilgili temel ilkeleri açıklayabilme.

Davranışlar:

1. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı kazanmak için Milletin neden örgütlenmesi gerektiğini açıklayarak söyleme /yazma.(bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme.)
2. Mustafa Kemal Atatürk'ün, neden Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ve Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın öncüsü olduğunu açıklayarak söyleme /yazma. (bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme.)
3. Batı Devletlerinin, Türkleri tarih sahnesinden nasıl silmek istediklerini açıklayarak söyleme /yazma.(bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme.)
4. Mustafa Kemal Atatürk'ün, ulusal egemenliğe dayalı ve tam bağımsızlığa sahip bir devleti nasıl kurduğunu açıklayarak söyleme /yazma.(bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme.)
5. Atatürk İlke ve İnkıaplarının Türk Milletini nasıl çağdaş uygarlık düzeyine çıkarmayı amaçladığını açıklayarak söyleme /yazma.(bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme.)
6. Atatürkçülüğün, aklın ve bilimin rehberliğinde Türk kültürünü çağdaş uygarlık düzeyine hangi yollarla çıkarmayı istediğini açıklayarak söyleme /yazma

7. Ermenilerin Doğu Anadolu'daki Türk topraklarını neden işgal edip, ayaklanmalar çıkardıklarını açıklayarak söyleme /yazma
8. Sevr Antlaşmasında Doğu Anadolu' da bir Ermeni Devleti kurulmasının madde halinde hangi amaçla yer aldığını açıklayarak söyleme /yazma.

Hedef: "Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk" ünitesi ile ilgili temel ilkelerin belirgin özelliklerini kestirebilmek.

Davranışlar:

1. Ulusal Kurtuluş Savaşı kazanılmasaydı neler olabileceğini açıklayarak söyleme /yazma.(bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme.)
2. Cumhuriyet ilan edilmeseydi neler olabileceğini söyleme /yazma.
3. Ekonomik, siyasal, toplumsal alanlarda inkılaplar yapılmısaydı neler olabileceğini açıklayarak söyleme /yazma.
4. Ermenilerle olan savaşlarda Ermeniler kazansaydı neler olabileceğini açıklayarak söyleme /yazma.

Hedef: "Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk" ünitesi ile ilgili temel ilkeleri yeni durumlarda uygulayabilme (kullanabilme)

Davranışlar:

1. Verilen bir olayda ilkeleri kullanma.
2. Verilen ilkelerin hangi olaylarda kullanılabileceğini söyleme/ yazma.

Hedef: "Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk" ünitesi ile ilgili temel tarihi sorunlara yeni çözümler önerebilme.

Davranışlar:

1. Olguyla ilgili yeni çözümü açıklayıp söyleme /yazma.
2. Yeni çözümün dayandığı temelleri örneklendirerek yazma söyleme.

Hedef. Atatürk hakkında bilgi edinebilme.

Davranışlar:

1. Atatürk'ün çocukluğunu ve eğitim hayatını anlatma.
2. Atatürk'ün kişilik özelliklerini söyleme / yazma.
3. Atatürkçülük ilkelerini söyleme/yazma.

EK-2. GÜNLÜK DERS PLANI

GÜNLÜK DERS PLANI

Dersin Adı : Sosyal Bilgiler

Sınıf : 5

Okulu : Milli Egemenlik İ.Ö.O.

Süre : 33 Saat

Tarih : 10 Kasım-27 Aralık

İş Günü : 27 İşgünü

Öğrenme-Öğretme Strateji ve Yöntemleri : Örnek Olay, Tam Öğrenme, Karma Yöntemi.

Kaynak Kitaplar : M.E.B. Komisyonu 5. Sınıf Ders Kitabı, Çeşitli Sosyal Bilgiler Ders Kitapları, Atatürk'ü ve Kurtuluş Savaşı'nı Anlatan Kitaplar.

Araç – Gereçler :

- 1) Osmanlı Devleti Haritası
- 2) Türkiye Cumhuriyeti Devleti Haritası
- 3) Renkli Resim Setleri (Kurtuluş Savaşı Öncesi ve Sonrası) Türk Toplumundan Kesitler Gösteren Resimler, Örnek Olaylar İle İlgili Resimler
- 4) Temel Kavramlar, Kurtuluş Savaşı Sırasında Meydana Gelen Olay ve Olaylar İle İlgili Örnek Olaylar (Hikayeler). Kurtuluş Savaşı Sonrası Yapılan Yenilikler (İnkılaplar) İle İlgili Örnek Olaylar. Atatürk'ün Hayatı ve Kişiliği İle İlgili Örnek Olaylar Hikayeler).

ÜNİTE YA DA KONUNUN ÖRÜNTÜSÜ

- Temel Kavramlar
- Birinci Dünya Savaşından Sonra Osmanlı Devleti'nin Durumu
- Kurtuluş Savaşı
- Türk İnkılabı ve Önemi
- Cumhuriyetimizin Kurucusu Atatürk
- Kurtuluş Savaşı ile İlgili Tarihi İlkeler

- Tarihi İlkeler Nasıl Açıklanır ve Kestirilir?
- Tarihi İlkeler Yeni Durumlarda Nasıl Kullanılır?
- Tarihi Olaylara Yeni Çözümler

ANA NOKTA

Ulusal Kurtuluş Savaşı, işgalci devletlere karşı verilmiş bağımsızlık savaşıdır.

Bu savaş sırasında tam bağımsızlık, ulusal egemenlik, vatanın ve milletin bölünmezliği temel alınmıştır.

Devlet yönetiminde yönetici adil olmalı, vatandaşlarına eşit davranmalı ve vatanını geliştirmek, güçlendirmek için çalışmalıdır. Çağın gerekliliğine uygun her alanla ilgili devletin ve milletin yararına olan gereklilikleri devlet yaşamına geçirmelidir.

YARDIMCI NOKTALAR

- Çağa uymayan ve işgale karşı koymayan devletler yıkılırlar.
- Ulusal Kurtuluş Savaşını kazanmak için milletin örgütlenmesi ve bu savaşa gönüllü katılması gerekmektedir.
- Mustafa Kemal Atatürk Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ve Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın öncüsüdür.
- İtilaf devletleri, bu dönemde Türkleri tarih sahnesinden silmek için yurdumuzu işgal etmiştir.
- Ermeniler Milli Mücadele sırasında haksız soykırım iddialarında bulunmuştur.
- Kurtuluş Savaşı'nı destekleyen yararlı cemiyetler olduğu gibi, engellemeye çalışan zararlı cemiyetler de vardır.
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Barış Döneminde bağımsızlığa ve devletin geleceğine zarar verecek şekilde hiçbir ilkedden taviz vermemiştir.
- Uzun mücadeleler sonucunda Mustafa Kemal Atatürk tam bağımsız ve ulusal egemenliğe dayalı çağdaş Türkiye Cumhuriyeti Devletini kurmuştur.

- Mustafa Kemal Atatürk yaptığı inkılaplarla ve bağlı bulunduğu ilkelerle devleti uygarlık düzeyinin üstüne çıkarmayı amaçlamıştır.
- Bir devleti çağa uygun bir hale getirmek için; siyasal, ekonomik, toplumsal alanlarda yenilikler yapılmalı ve taviz verilmemelidir.
- Mustafa Kemal Atatürk, yaptıkları ile hem Türk Milletini hem de diğer doğu milletlerini aydınlatmıştır.
- Mustafa Kemal Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti Devletini korumak ve kollamak bir görevdir.

B) GİRİŞ BÖLÜMÜ

1. Dikkati Çekme: Hazırlamış olduğum, Karagöz ve Hacivat'ın karşılıklı konuşmasından oluşan metin öğrencilere dağıtılır. Bu metinde Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk? ünitesinde öğretilecek olan bilgilerin başlıkları mevcuttur. Daha sonra ise sınıfta karışık olarak seçilmiş ikişerli gruptan bir öğrenci Hacivat, diğeri ise Karagöz olarak hazırlanmış metni canlandıracak, öğrencilere bu ünite de neler öğrenecekleri tahmin ettirilecek. Tahminleri teker teker söyletilecek, cevaplarına doğru ya da yanlış denilmeyecek. Dersi iyi dinlerseniz neler öğrenebileceğinizi göreceksiniz denilecek.

- Karagöz** : Yar bana bir eğlence
- Hacivat** : Yettim Karagözüm sakın gitme
- Karagöz** : Hacivatım nasılsın?
- Hacivat** : Ben iyiyim sen nasılsın?
- Karagöz** : Sağolasın sağlığına duacıyım
- Hacivat** : Karagözüm sana bir soru soracağım
- Karagöz** : Sor bakalım Hacivat
- Hacivat** : Cumhuriyete nasıl kavuştuk?
- Karagöz** : Cumhur ile nasıl mı koştuk?
- Hacivat** : Hayır! Hayır, Cumhuriyete nasıl kavuştuk?
- Karagöz** : Nereden bileyim Hacivatım, sen de hep zor şeyler soruyorsun
- Hacivat** : Peki yurdumuzu hangi devletler işgal etti?

- Karagöz** : Sana kim iş teklif etti?
- Hacivat** : İş değil Karagözüm, işgal eden devletler
- Karagöz** : Of bilmiyorum
- Hacivat** : Peki hangi savaşlar oldu?
- Karagöz** : Ne Kuzenim Savaş mı öldü?
- Hacivat** : Kimse ölmedi Karagözüm, hangi savaşlar oldu, savaş diyorum! Savaş!
- Karagöz** : Ben savaş mavaş bilmem
- Hacivat** : Peki Cumhuriyeti kim ilan etti?
- Karagöz** : Evde deterjan mı bitti?
- Hacivat** : Deterjan bitmedi, Cumhuriyeti kim ilan etti?
- Karagöz** : Düşüneyim aklıma gelince söylerim
- Hacivat** : Peki tamam, sana son bir soru daha sorayım
- Karagöz** : Sor bakalım
- Hacivat** : Hangi alanda yenilikler yapıldı?
- Karagöz** : Yemeklik yağ mı, alındı?
- Hacivat** : Yenilik, yenilik!
- Karagöz** : (Sessizce durur konuşmaz)
- Hacivat** : Tamam anlaşıldı bunu da bilmiyorsun, son bir soru soracağım. Bu gün başka soru yok, tamam mı?
- Karagöz** : Tamam, sor
- Hacivat** : Peki bu sorduğum soruların cevabını öğrenmek ister misin?
- Karagöz** : Tabi ki isterim.
- Hacivat** : O zaman dersi iyi dinle
- Karagöz** : Tamam dinleyeceğim.

2. Güdüleme: İlerlemek ve güçlenmek isteyen devletler ilk başta kendi yakın geçmişini bilmelidir. Yaşanan iyi kötü olayları ve bizim bugünüme gelmemizi sağlayan kahramanları bilmek bizim vatandaş olarak en kutsal görevimizdir. Ayrıca bu derste öğreneceğiniz bilgiler size ışık tutacak, kolej

sınavında, yatılı okullara giriş sınavlarında, bu konular ile ilgili, çıkan soruları doğru cevaplamanızı sağlayacaktır.

3. Gözden Geçirme: Bu derste Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşu ile ilgili kavramları, kurulması esnasında meydana gelen olguları ve ilkeleri öğrenecek, yorumlayıp, yeni durumlarda kullanabileceksiniz. Ayrıca konuları anlatırken çoğu Atatürk ile ilgili örnek olaylar verileceğinden hem Atatürk'ü daha iyi tanıyacak hem de Cumhuriyete nasıl zor şartlarda kavuştuğumuzu kavrayabileceksiniz.

4. Derse Geçiş: Öğretmenin “Bu derste, geçen, kavramlar, ilkeler ve olgular ile ilgili örnek olaylar (hikayeler) vereceğim. Daha sonra bu örnek olayların sonundaki soruları size soracağım. Örnek olaylarda anlamadığınız yerleri sorabilirsiniz ayrıca bilmediğiniz kelimeleri not ediniz ki sözlükten bakarak hepimiz anlamını öğreneelim. Örnek olaylar ile ilgili sorular cevaplandıktan sonra, konu tarafımdan anlatılacak, ara ara sizlere sorular sorulacak, önemli yerler ile ilgili kısımlar tahtaya maddeler halinde yazılacak. Anlaşılmayan yerleri tekrar edilecek ve örnekler verilecek. Öğrencilerin arkaya yaslatılması ve aşağıdaki etkinliklerin sırasıyla yapılması.

C) GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİK 1

Öğretmenin tahtaya Ulusal Kurtuluş Savaşı, Çağdaşlaşma, Aydınlanma, Cumhuriyet, İnkılap kavramlarını yazması, anlamlarını açıklaması her bir kavrama olumlu ya da olumsuz örnek vermesi.

Anlamadığınız yer var mı? diyerek anlaşılmayan yerlerin tekrar edilmesi.

İçinde bu kavramların geçtiği gerçekte var olmayan Ak-Gül ülkeleri ile ilgili Örnek Olayı okuması. Birkaç öğrenciye okutturması ve “Örnek Olay”ın sonundaki soruların cevaplattırılması.

AK-GÜL

Eski devirlerde birbirine komşu iki ülke varmış. Bu iki ülkenin de zenginliği dillere destanmış. Bu ülkelerden birinin adı Ak diğeri adı ise Gül'müş.

İkisinin başında da genç mi genç padişahlar varmış. Gel zaman git zaman hem Ak hem de Gül ülkelerinde sorunlar meydana gelmiş. İki ülke düşman saldırılarıyla yıprandığı için yavaş yavaş ekonomileri kötü olmaya başlamış. Ak hükümdarı ve Gül hükümdarının geceleri uykuları kaçıyormuş. Bu kötü gidişe nasıl bir son verebiliriz diye düşünüyorlar işin içinden çıkamıyorlarmış, Ak hükümdarının aklına parlak bir fikir gelmiş ülkenin en bilge kişilerini yanına çağırması. Onlara demiş ki ülke her geçen gün biraz daha yıpranıyor ve geriye gidiyor bu kötü gidişe bir dur demek lazım fakat ne yapacağımızı bir türlü bulamıyorum. Padişah konuşmasını bitirince arada bir sessizlik olmuş. Bilge kişilerden en yaşlısı, bu sessizliği bozarak değerli padişahım affınıza sığınarak düşüncelerimi söylemek istiyorum demiş. Ak padişahı buyurun söyleyiniz demiş. Başlamış bilge kişi konuşmaya, Padişahım siz halkınızın mutluluğunu ve iyiliğim istiyorsunuz değil mi? demiş. Padişah evet demiş. O zaman yönetim biçimimizi değiştirelim. “Cumhuriyeti” getirelim. Halkınız kendini yönetmesini istediği kişiyi kendi seçsin böylece onlarda sorunlarda çözüm üretebilir ve ülke daha iyi duruma gelebilir, demiş. Yaşlı bilgeden cesaret alan, padişahın veziri; kıymetli hünkarım hatırlıyorsanız komşu ülkelere ziyaretimizde kilim dokuyan makineler, değişik askeri silahlar, ev gereçleri görmüştük. Yani zamanımızın en gelişmiş aletleri, bizde onları alalım hatta onları daha da geliştirelim. Elimizde okumuş onları daha da geliştirecek adamlarımız var demiş. Padişah bu konuşmalar sonucu odasına çekilmiş. Günlerce düşünmüş. Aradan birkaç gün geçince odasından çıkmış ve vezirini çağırması çabuk halkıma duyurasınız seçim yapacağız bu seçime isteyen her kişi katılabilir. Halkım ise kimi isterse onu yöneticisi olarak seçebilir. Seçim günü halk oyunu kullanmış ve sonuçlar açıklanmış. Seçim sonucunda halk yine padişahlarını yönetici olarak seçmiş. Fakat bu sefer padişah olarak değil Cumhurbaşkanı olarak ve ona yardım edecek başbakan ve milletvekilleri de seçmişler. Eski padişah yeni Cumhurbaşkanı hemen kolları sıvamış, başbakan ve milletvekilleri ile ülkeyi daha iyiye götürmek için işe koyulmuşlar. Çünkü ileride tekrar seçilebilmek, için halka hizmet etmeleri gerekiyordu.

Diğer devletlerden gördükleri iyi ve gelişmiş olan her türlü aleti ve bilgiyi alıp kullanmışlar. Bu şekilde çağdaşlaşmışlar. Ayrıca eğitime önem vermişler hem

kendi ülkelerindeki hem de komşu ülkelerdeki insanlara değer vermişler. Bu onlara aydınlanmanın kapılarını açmış eskiyen halkın ihtiyaçlarına cevap vermeyen her türlü şeyi değiştirmişler. Yani bir çok alanda yenilik yapmışlar. Bu inkılaplar onlara kalkınmanın ve güçlenmenin kapılarını açmış. Yani Ak ülkesi insanları mutlu olmuş mutlu oldukça da gelişip güçlenmişler, ışıkları her tarafa yansımış. Gül ülkesine gelince sonunu söylemek istemiyorum çünkü düşündükçe içim parçalanıyor. Ama şunu söyleyebilirim Gül ülkesinin padişahı kendisine akıl veren bilge kişileri zindana attırmış.

SORULAR

1. Parçadaki ülkelerin isimleri nelerdir?
2. Ak hükümdarının ve Gül hükümdarının uykuları neden kaçıyormuş?
3. Ak hükümdarının aklına ne gelmiş ve ne yapmış?
4. Bilge kişiler ona ne demiş?
5. Parçaya göre, sizce “Cumhuriyet” nedir?
6. Parçada ifade edilen “Çağdaşlaşma” sizce nedir?
7. Parçada “Aydınlanma” nasıl ifade edilmiştir?
8. Parçaya göre “İnkılap” sizce nedir?
9. Ak hükümdarının yerinde olsaydınız siz ne yapardınız?
10. Ak ülkesinin sonu sizce ne olmuştur?
11. Siz Gül ülkesinin padişahının yerinde olsaydınız ne yapardınız?
12. Sizce Gül ülkesinin sonu ne olmuştur?
13. Sizce Ak ülkesinde yaşayış nasıldır?
14. Sizce Gül ülkesinde yaşayış nasıldır?
15. Siz bu iki ülkeden hangisinde yaşamak isterdiniz? Neden?
16. Gül hükümdarının yaptığı hata sizce nedir?
17. Siz hangi padişahın yerinde olmak isterdiniz? Neden?

Aşağıdaki soruların cevaplarını her biri değişik beş öğrenciye sorması. Doğru yanıtlayanlara pekiştireç vermesi. Yanlış ya da eksik yanıtlayanlara ipucu, düzeltme vererek doğru yanıt bulmalarının sağlanması.

Sorular

1. Cumhuriyet nedir?
2. Ulusal Kurtuluş Savaşı nedir?
3. Ulusal Kurtuluş Savaşına tarihten örnek veriniz.
4. İnkılap nedir?
5. Aydınlanma nedir?
6. Çağdaşlaşma nedir?

Cevaplar

Uygun yanıtlar
Uygun yanıtlar
Uygun yanıtlar
Uygun yanıtlar
Uygun yanıtlar
Uygun yanıtlar

Ara Özet: Çocuklar, en güzel yönetim biçimi Cumhuriyettir. Çünkü halkın özgür seçimi vardır. Bu yönetim biçimi yeniliklere açıktır. Yeniliklere açık olan devletler gelişip güçlenirler. Osmanlı Devleti padişah tarafından yönetiliyordu. Yani söz padişahındı. Halk istemediği halde I.Dünya Savaşına girildi. Savaş kaybedildi. Yurdumuz işgal edilmeye başlandı. Ülke kötü gidişatına doğru hızla ilerlemeye başladı.

Ara Geçiş: Şimdi size Osmanlı Devleti'nin yıkılış dönemindeki olguları sırasıyla anlatacağım. Anlamadığınız yerleri sorunuz, tekrar anlatırım. Öğrencilerin arkaya yaslatılması ve aşağıdaki etkinliklerin yapılması.

ETKİNLİK 2

I. Dünya Savaşı sonrası ülkenin durumunu Atatürk'ün ağzından anlatan örnek olayın okunması. Örnek Olayın sonundaki soruların cevaplattırılması. Örnek olayın sonunun tamamlattırılması.

I. Dünya Savaşı Sonrası ve Kurtuluş Savaşı Öncesi Durum

Osmanlı Devleti, I.Dünya savaşında beraber mücadele ettiği ittifak devletleri, Almanya, Avusturya-Macaristan ve Bulgaristan yenilince kendiside mağlup sayılmıştı. İtilaf Devletleri, İtalya, Fransa ve İngiltere I.Dünya Savaşını kazanmışlardı. İtilaf Devletleri Sykes-Picot gibi gizli antlaşmalarla Osmanlı Devletini I. Dünya savaşı sonucunda paylaşma kararı almışlardı. Ordu dağılmak üzereydi. Halk yorgun ve yoksul durumdaydı. Ülkeyi bu duruma sokanların bir kısmı çareyi ülkeyi terk etmekte bulmuşlardı. Padişah ve halife olan Vahdettin kendini ve tahtını kurtarmanın yollarını arıyordu. Damat Ferit Paşa'nın

başkanlığındaki hükümet ise güçsüz ve korkaktı. Yurdumuz her yandan düşmanla kuşatılmıştı. Düşmanlar yurdumuzu işgale başlamışlardı..

Ben bu duruma seyirci kalamazdım bu kötü gidişe bir dur demek lazımdı. Ulusu kurtarmak gerekiyordu ama ne yapabilirdim ki?

SORULAR

1. Yukarıdaki olayları anlatan kişi kimdir?
2. Osmanlı Devleti I.Dünya Savaşı'nı hangi ülkelerle birlikte kaybetmiştir?
3. I. Dünya Savaşı'nı hangi ülkeler kazanmıştır?
4. İtilaf Devletleri Osmanlı Devletini paylaşmak için hangi gizli antlaşmayı imzalamışlardır?
5. I.Dünya Savaşı sonunda halk ve ordu nasıl bir durumdaymış?
6. Ülkeyi bu duruma sokanlar ne yapmışlardır?
7. Siz Osmanlı padişahın yerinde olsaydınız ne yapardınız?
8. Sizce Atatürk ne yapacaktır?
9. Siz Atatürk'ün yerinde olsaydınız ne yapardınız?
10. Siz olsaydınız, İtilaf Devletlerinin yanında mı yoksa İttifak Devletleri'nin yanında mı savaşa katılırdınız? Neden?
11. I. Dünya Savaşına katılmasaydık bugün sizce neler olurdu?

Gözünüzü kapatın ve o dönemlerde yaşadığınızı hayal edin. Savaşı kazanan devletleri, savaşı kaybeden devletleri, yaptıklarını ve halkı düşünün sizce neler hissediyorlardı? Tek tek cevap alınır.

Resim Seti I'in öğrencilere gösterilmesi tek tek görüşlerinin alınması daha sonra örnek olayı dinledikten sonra tekrardan görüşlerinin alınacağını söylenilmesi.

I.Dünya Savaşı ile ilgili örnek olayın öğretmen tarafından okunması, birkaç öğrenciye okutturulması ve dramatize ettirilmesi. Sorularının cevaplandırılması. Önemli yerlerin öğretmen tarafından açıklanması, konu ile ilgili soruların öğrencilere sorulması, önemli yerlerin tahtaya yazılması. Öğrencilere Örnek Olay ile ilgili başlığın buldurulması.

I. Dünya Savaşı Sonrası ve Mondros Ateşkes Antlaşması

1914 yılı Türk Milleti için kötü günlerin başlangıcıydı. Ben o zamanlar yedi yaşındaydım. Hatırlıyorum da Osmanlı Devleti Almanya'nın yanında I.Dünya Savaşı'na katılmıştı. Savaş bizi o kadar etkilemiştik ki şarkılarımız oyunlarımız bile savaş üzerineydi. Ben Osmanlı Devleti oluyordum. Arkadaşım Hasan Bulgaristan, Ömer Avusturya-Macaristan ve en güçlümüz Orhan Almanya oluyordu. Biz 4 arkadaşık. Oyun icabı bize düşman olarak saldıranlar da Burak, Ali, Cenk ve Salih'ti. Bunların biri İngiltere, diğerleri Fransa, İtalya ve Rusya oluyordu. Yani biz 4'e 4 savaşıyorduk. Ama nedense oyunlarda yenilen hep biz oluyorduk. Onlar kazandıkları için bizim oyuncaklarımızı alıyorlardı. 4 yıl su gibi akıp geçti. Babam bir akşam eve geldiğinde I. Dünya Savaşını kaybettiğimizi söyledi. 0 gün 30 Ekim 1918 di. Düşmanlarla Mondros Ateşkes Anlaşmasını imzalamışız. Babamın söylediğine göre ordumuz dağıtılmış silahlarımızı el konulmuş savaş gemilerimiz düşmana verilmiş. Ayrıca düşmanlarımız istedikleri zaman Türk topraklarını ele geçirebileceklermiş. Boğazım düğümlendi ve hıçkırıklara boğularak ağlamaya başladım. Mustafa Kemal'in yaveri olan babam yanıma gelerek başımı sıvazladı ve dedi ki bugün Mustafa Kemal ne dedi bilmek ister misin?

- Bugün 50 tane düşman savaş gemisi, boğaza yanaşıyordu. Mustafa Kemal, düşman zırhlılarına baktı baktı ve 'geldikleri gibi giderler..' dedi. Gözümdeki yaşları silerek "inanıyorum babacığım geldikleri gibi gideceklerdir" dedim.

SORULAR

1. I.Dünya Savaşı ne zaman başladı?
2. Osmanlı Devleti hangi devletlerle birlikte savaştı?
3. Düşman devletlerin adları nelerdir?
4. Kahramanımız arkadaşları ile oyun oynuyor mu? Oynuyorlarsa hangi oyunları oynuyorlar?
5. Oyunlarının sonunda ne oluyor?
6. Kahramanımızın babası ne iş yapıyor?
7. Babası akşam eve gelince ne diyor?
8. I. Dünya Savaşı sonunda hangi antlaşmayı imzalamışız?

9. Parçaya göre antlaşmanın maddeleri nelerdir?
10. Çocuk savaşı kaybettiğimizi duyunca ne yapmıştır? Siz olsaydınız ne yapardınız?
11. Mustafa Kemal düşman gemilerini görünce ne demiştir?
12. Siz olsaydınız ne derdiniz?
13. Çocuğun yerinde olsanız ne yapardınız?
14. O dönemde Osmanlı Devletinde yaşadığınızı düşünün. Sizce halk nasıl bir durumdaydı?
15. Elinizde sihirli bir değnek olsaydı o dönemde neyi değiştirirdiniz?

Neden?

16. Sizce Osmanlı Devleti neden savaşı kaybetmiştir?
17. İtilaf Devletleri sizce neden yurdumuzu işgal etmiştir?

Öğrencilere anlamadıkları yerler sorulur, anlaşılmayan yerler öğretmen tarafından tekrar edilir. Daha sonra “Bak Postacı Geliyor” ezgisi ile söylenen, aşağıdaki şarkı öğretmen tarafından söylenir, daha sonra ise tüm öğrencilere söylenir. Bu şarkı öğrencilere dramatize ettirilir.

ÜLKEMİZİN MANZARASI

Cumhuriyet rejimi

En güzel rejimdir

Halkın kendi kendini

Yönetmesi içindir.

Osmanlı padişahı

Yenilikler yapmadı

Bu yüzden Türk vatanı

Çağından geri kaldı.

Osmanlı Devleti de

Girdi Dünya Harbine

Savaştan yenik çıktı
İttifak Devletiyle

Otuz ekim on sekiz
Mondros imzalandı.
Yurdumuz parçalandı
Halkımız esir kaldı.

İtilaf Devletleri
Kimseye acımadı
İşgal etti her yeri
Vatanımızı böldü.

Fransızlar girdiler
Adana çevresine
İtalyanlar sardılar
Antalya ve Konya'yı

İngilizlerle doldu
Urfa, Antep ve Maraş
Yunanlılar İzmir'de
Halkın gözü liderde

İşte bu şartlarda
Çıktı Mustafa Paşa
Samsun'dan güneş gibi
Doğdu tüm vatana.

Yarışma: Çocuklar şimdi size birkaç tane bilmece soracağım. Ondan önce sınıfı üç gruba ayıracağım. Bu gruplardaki kişiler birbirine yardım edecek, doğru

cevabı seçtiğiniz başkana söyleyiniz ve cevabı kağıda yazınız. Bilmecelerin hepsine doğru cevap veren grup ise bu yarışmanın kazananı olacak.

“Bilmece bildirmece

Bileni güldürmece” denildikten sonra aşağıdaki bilmeceler sorulur.

- Yönetimdir benim adım. Halkı mutlu etmektir amacım. 10 harften oluşurum, bilin bakalım nedir benim adım? (CUMHURİYET)
- Fransızlarla, Rusya, birleşince İngiliz ile oluşturdular bu topluluğu bilin bakalım adı neydi? Bilin yedi hece (İTİLAFA DEVLETLERİ)
- 1918 de imzalandım.

Savaşı kazananlara adandım.

Sonucumda işgal edilen

Osmanlı Devletine acıdım. (MONDROS ATEŞKES ANLAŞMASI)

- Yeniliklere açığım

Medeniyet saçarım

7 harften oluşur

Halkımı aydınlatırım (İNKILAP)

- Şiişt duymasın Osmanlı

Gizli oldum benden saklaması

Benim adım yabancıdır

Amacım parçalamadır. (SYKES PICOT)

Ara Özet: I. Dünya Savaşı’nı Osmanlı Devleti kaybettiği için İtilaf Devletleri yurdumuzu işgal etmiştir. Ordumuz dağıtılmıştır. Cephanelerimize el koyulmuştur. İtilaf Devletleri güvenliklerini tehlikeli gördükleri illeri işgal edebileceklerdir. Şimdi size bir resim göstereceğim. (Resim seti II nin gösterilmesi)
Bu resimde neler görüyorsunuz? Cevaplarının alınması

Ara Geçiş: Resimde de gördüğünüz gibi İtilaf Devletleri yurdumuzu işgal etmişlerdir. Tabii ki Türk halkı ve başta Mustafa Kemal buna seyirci kalamazdı. Şimdi Mustafa Kemal Atatürk’ün yurdu kurtarmak için yaptığı çalışmaları anlatacağım. Ana konulardan yola çıkarak örnek olayları size sunacağım. Bunları okuyup birlikte değerlendireceğiz.

ETKİNLİK 3

- 1) Mustafa Kemal Atatürk'ün Samsun'a gittiği gemiyi gösteren resim seti III öğrencilere gösterilir. Resimde gördükleri tek tek açıklatılır.
- 2) Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışı ile ilgili Örnek Olay öğretmen tarafından okunur, birkaç öğrenciye okutulur. Soruları değişik öğrencilere cevaplatılır. Örnek Olayın başlığı öğrencilere buldurulur.

Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkışı

II. Dünya Savaşı bitmişti. İtilaf Devletleri Mondros Ateşkes Anlaşması sonucunda yurdumuzu işgal etmeye başladı. Ben İstanbul Hükümeti tarafından Samsun'a III.Ordu Müfettişi olarak atanmışım. Padişah tarafından verilmiş olan görevim gereği ordunun terhisini düzenlemem gerekiyordu. Ama benim amacım farklıydı. Vatanı kurtarmak için bir şeyler yapmak gerekiyordu. Yola çıkacağım akşam, arkadaşlar ziyarete geliyorlardı. Şişli'deki evimden ayrılmak üzereydim.

Bandırma Vapuru Galata Rıhtımında hazır, bildiğim buydu! Evde annemlerle vedam bitmişti. Artık yurdu kurtarmak için yapacağım çalışmalara başlamak için Samsun'a gidebilirdim. Tam o sırada evime bir dostum geldi ve bana dedi ki; -ya senin hareketine izin vermeyecekler ya da vapurunu Karadeniz de batıracaklar. Yıldırım vurmuşa döndüm. Ama benim için artık yakalanmak, alıkolunmak, hapsolmek ya da sürülmek bunların hepsi ölmekle denk idi. Hemen kararımı verdim ve evden ayrıldım. Bandırma vapuruna bindim. Kaptanımız 27 yıllık ihtiyar bir kaptandı. Ona da durumu anlattım kaptan düşündü düşündü ve şu cevabı verdi. Hay aksi ben Karadenizi iyi tanımam, pusulamızda biraz bozuk ama sizi "Samsuna ne pahasına olursa olsun götüreceğim", dedi. Bu şartlar altında 19 Mayıs 1919'da Samsun'a gittim. Yaşlı kaptan sözünü tutmuştu. Sıra bana gelmişti.

SORULAR

1. Sizce Samsun'a III.Ordu Müfettişi olarak kim atanmıştır?
2. Hangi vapurla Samsun'a gidilmiştir?
3. Siz kaptanın yerinde olsanız ne yapardınız?
4. Siz 3.Ordu Müfettişi olarak Samsuna gider miydiniz? Neden?

5. Parçaya göre Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı kim başlattı?
6. Parçaya göre Ulusal Kurtuluş Savaşı nerede başladı?
7. Mustafa Kemal Atatürk kaç yılında Samsun gitmiştir?
8. Siz olsaydınız ölebileceğinizi bile bile Samsun'a gider miydiniz?
9. Sizce Atatürk ne düşündüğü için Samsun'a gitmiştir?
10. Sizce Mustafa Kemal Atatürk'ün verdiği söz nedir?

Mustafa Kemal Atatürk ulusu örgütlemek ve Kurtuluş Savaşı'nı başlatmak için Samsun'a çıkmıştır.

Milli Mücadeleyi toparlamak için Mustafa Kemal bazı çalışmalarda bulunmuştur. Şimdi bunları birlikte öğrenelim.

Amasya Genelgesi, Erzurum, Sivas Kongreleri, Misak-ı Milli ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Açılışı ile ilgili örnek olaylar öğretmen tarafından okunur. Birkaç öğrenciye okutturulur ve bu olaylar ile ilgili hikayeler öğrencilere dramatize ettirilir. Sonlarındaki sorular cevaplandırılır. Konu bir bütünlük içinde tarafımdan anlatılır. Anlaşılmayan yerler tekrar edilir. Gerekli yerler yazdırılır.

AMASYA GENELGESİ

Sabah kalktığımda annemi gördüğüm rüyanın etkisiyle hemen uyandırdım. Anneciğim! dedim, ben rüyamda eski bir postanede telgraf müdürüydüm ve bazı maddelerden oluşan bir yazıyı diğer illere yolladım. Annem beni tüm dikkati ile dinliyordu. “Öyle mi anlatta rüyanı ben de öğreneyim” dedi.

Tam o sırada afacan kardeşim Ahmet Can gözlerini ovuştura ovuştura içeri girdi. Anne ağabeyim doğru söylüyor. Sabaha kadar bağırarak şu sözleri söyledi ve beni uyutmadı. Annem, oğlum Anıl ağabeyin ne söylüyordu? Merak ettim söyle bakalım? dedi. “Yurdun bütünlüğü tehlikededir. Ulusun bağımsızlığını yine ulusun kendisi kurtaracaktır. Sivas'ta ulusal bir kongre toplanacaktır” diyordu.

Annem gülerek, Anıl oğlum, dün okulda öğretmeniniz ne anlattı dedi. O zaman aklıma geldi. Öğretmenimiz Atatürk'ün 22 Haziran 1919'da yurdu kurtarmak için yayınladığı Amasya Genelgesi'ni anlatmıştı ve çalışmamızı söylemişti. Ben kendimi o kadar kaptırmıştım ki uykumda bile onları tekrar etmişim.

SORULAR

1. Anıl rüyasında ne olduğunu görmüştür?
2. Anıl rüyasında gördüklerini kime anlatmıştır?
3. Anıl rüyasında bağıra bağıra ne söylemiştir?
4. Anıl'ın rüyasında gördüğü olay aslında nedir?
5. Anıl sizce çalışkan bir çocuk mu? Neden?
6. Parçaya göre Amasya Genelgesi'ni kim yayınladı?
7. Parçaya göre Amasya Genelgesi hangi tarihte yayınlandı?
8. Sivas'ta bir kongre toplanacağı nerede duyuruldu?
9. Parçaya göre ulusun bağımsızlığını kim kurtaracaktır?
10. Siz kongrede olsaydınız başka hangi kararı alırdınız?
11. Amasya Genelgesi sizce neden önemlidir?

Mustafa Kemal Atatürk Ulusal Kurtuluş Savaşı sırasında Amasya'dan sonra Erzurum'a gitmiştir. Şimdi Erzurum Kongresi ile ilgili örnek olayı inceleyelim.

ERZURUM KONGRESİ

Çocuklar bilmiyorum şu türküyü biliyor musunuz? Erzurum çarşı pazar leydim aman aman sarı gelin..., işte bu türküde adı geçen Erzurum Kurtuluş Savaşı sırasında çok büyük bir kongreye ev sahipliği yapmıştır. Şimdi bu kongrenin hikayesini Atatürk'ün kendi ağzından dinleyelim. Daha sonra bu Örnek Olay başlığını birlikte bulalım. Sonundaki soruları cevaplandıralım.

(Başlığa çocuklar karar verir..)

Ulusumuzun sevgisine, yiğitliğine güvenerek vicdanımın gösterdiği yolda görev yapmaya devam ettim. Bu amaçla Erzurum ilinde 23 Temmuz 1919'da Erzurum Kongresi'ni yaptık. Halkımız o kadar azimli ve cesur davranıyordu ki soruyorum size böyle bir millete yurdu kurtarmamak mümkün müdür? Kongreye beni başkan seçtiler ve kongrede şu kararları aldık.

- Ulusal sınırlar içinde yurdumuz bir bütündür.
- Yabancıların topraklarımıza girmemesi için birlikte direneceğiz.

- İstanbul hükümetinin gücü yurdumuzu kurtarmaya yetmediği için yeni bir hükümet kurulacaktır.

- Hristiyan azınlıklara toplumsal dengemizi bozacak haklar verilemez.

Biz millet olarak bu kararları verirken İstanbul Hükümeti ne yapsa beğenirsiniz. Tüm dünyaya, Anadolu'da karışıklık çıktı. Bunların yaptıkları işler yasaklanacaktır diye duyumlarda bulundular. Biz millet olarak bağımsızlığımızı istedik. Esir olmamak ve vatanı kurtarmak için çalışarak ve Erzurum Kongresini yaparak çok mu şey istedik?

SORULAR

1. Mustafa Kemal Atatürk kime güvenerek görevine devam etmiştir?
2. Parçaya göre, Erzurum Kongresi ne zaman yapılmıştır?
3. Parçaya göre, nasıl bir millet ile yurdumuz kurtarılabilmıştır?
4. Kongreye kim başkan seçilmiştir?
5. Erzurum Kongresinde hangi kararlar alınmıştır?
6. İstanbul Hükümeti bu kongre karşısında ne yapmıştır?
7. Siz Atatürk'ün yerinde olsaydınız ne yapardınız?
8. Sizce Erzurum Kongresi neden yapılmıştır?

Erzurum Kongresi'nin önemli yerler öğretmen tarafından tekrar edildikten sonra Sivas Kongresi ile ilgili Örnek Olay okutulur, soruları cevaplandırılır. Birkaç öğrenciye dramatize ettirilir.

SİVAS KONGRESİ

Sivas'a geldiğimde, kalabalık caddenin iki yanına toplanmıştı. Arabadan inerek halkı ve birlikleri selamladım. Halkın o coşkusunu görmek beni içinde bulunduğumuz kötü şartlardan kurtarmak için biraz daha azimlendirdi. Kalabalıktan yaşlı bir kadın yanıma geldi. Oğul oğul sen Mustafa Kemal misin? dedi. Ben evet anacağım benim dedim. Benim iki oğlum var. Babaları onlar daha küçükken öldü. Onları zor şartlarda büyüttüm. Vatanı kurtarman için asker lazım. Varım yoğum iki oğlum bu uğurda varsın şehit olsunlar. Tek vatan sağ olsun da o yeter bana dedi.

Bende anacığım merak etme vatanımız sağ olacaktır dedim ve yaşlı anamla vedalaştım.

Bu konuşma beni o kadar etkilemişti ki o gece uyuyamadım. Ertesi gün yani 4 Eylül 1919'da Sivas Kongresi açıldı ve şu kararlar alındı.

- Anadolu'da ve Rumeli'de vatani kurtarmak için kurulan dernekler birleştirildi.

- Temsilciler kurulunun bütün yurdu temsil etmesine karar verildi.

Bu kararları tüm analar ve çocukları için vermeliydik. Vatanı kurtarmak için çocuklarını bile feda eden o cennetlik analarımıza bunlar vefa borcumuzdu.

SORULAR

1. Sivas'ta halk Mustafa Kemal'i nasıl karşılamıştı?
 2. Yaşlı bir kadın Mustafa Kemal'e ne dedi?
 3. Mustafa Kemal o gece neden uyuyamamıştır?
 4. Parçaya göre Sivas Kongresi ne zaman açıldı?
 5. Parçaya göre Sivas Kongresi'nde hangi kararlar alındı?
 6. Parçadaki yaşlı kadının yerinde siz olsaydınız Mustafa Kemal'e ne derdiniz?
 7. "Ulusun bağımsızlığı için yurdun savunmasına gönüllü katılmak gerekiyor." Parçada bu ilkeyi doğrulayan bir söz var mı?
 8. Siz bu dönemde yaşasaydınız? Savaşa katılır mıydınız? Neden?
 9. Bağımsızlığımız için sizce neden savaşa gönüllü katılmamız gerekiyor?
- Tarih şeridi üzerinde bu olayların tarihleri gösterilir (Amasya Genelgesi, Erzurum Kongresi, Sivas Kongresi). Ayrıca bu iller haritada buldurulur.

Öğrencilere anlaşılmayan yerlerin sorulması, önemli yerlerin tarafımdan tekrar edilmesi, Misak-ı Milli ile ilgili şiirin tepegözle yansıtılması.

BİR ŞİİR

Milli Egemenlik tehlikedeydi
İşgalci devletler her yerdeydi
Sarmıştı düşman yurdumu

Amacım kurtarmaktı onu
Kemal topladı Son Osmanlı Meclisi'ni
Işıksızdı aydınlanmalıydı Türk Milleti
Mebuslar Meclisi 28 Ocakta
İtiraz etmeden Misak-ı Milli'yi kabul etti
Lütfedip anladı dünya
Laf kısa Türk yurdu bölünemezdi.
İşgallere izin verilemezdi.

SORULAR

1. Şiirin dizelerinin başındaki harfleri alt alta getiriniz. Hangi isim çıkıyor?
2. Misak-ı Milli neden kabul edildi?
3. Şiire göre Türk yurdunun bölünmez bir bütün olduğu hangi olay ile duyuruldu?
4. Şiire göre Misak-ı Milli'yi kim kabul etti?
5. Şiire göre Misak-ı Milli ile hangi olay duyuruldu?
6. Siz olsaydınız işgallere izin verir miydiniz? Neden?
7. Siz olsaydınız? Misak-ı Milli'yi kabul eder miydiniz? Neden?

Öğrencilerden şiirden yola çıkarak Misak-ı Milli ile ilgili Örnek Olay (Hikaye) yazmaları istenir. Yazılan hikayeler okutturulur. Hikayeleri öğrencilere açıklattırılır.

Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin Misak-ı Milli'yi kabul etmesi üzerine İtilaf Devletleri İstanbul'u işgal etmiştir. Mustafa Kemal Atatürk Ankara'ya gelmiş ve burada Türkiye Büyük Millet Meclisini açmıştır. Mustafa Kemal'in Ankara'ya gelişinde coşkulu insanların onu sevinçle karşılamasını gösteren Resim Seti IV öğrencilere gösterilir. Resim ile ilgili görüşleri alınır. Daha sonra ise TBMM'nin açılışı ile ilgili Örnek Olay öğretmen tarafından okunur. Birkaç öğrenciye okutturulur ve anlattırılır. Daha sonra soruları cevaplandırılır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Açılışı

Evimiz, Ankara'nın en güzel semtlerinden biri olan Ulus'taydı. Ben ilkokul 5. sınıfa gidiyordum. Aylardan Nisandı. Nisan ayını çok seviyordum. Çünkü ağaçlar yeni yeni çiçek açıyor, rengarenk kelebekler ve kuşlar uçmaya başlıyordu. Ayrıca arkadaşlarımla ödevlerimi yaptıktan sonra dışarı oynamaya çıkmama izin veriliyordu. Bir gün annem akşama çok önemli misafirlerimizin geleceğini söyledi. Evimizdeki herkes telaş halindeydi. Babam yanıma gelerek saçımı okşadı ve Ecem kızım derslerini yaptın mı dedi? Ben de yaptım babacığım dedim. Akşama bize kimin geleceğini çok merak ediyordum. Dayanamayıp kimlerin geleceğini sordum. Babam büyük bir onur ve coşkuyla "Mustafa Kemal ve arkadaşları gelecek" dedi. O an içim içime sığmadı. Akşam misafirlerimiz gelmişti ve konuk odasında idiler. İçeri girmeye çekindim. Kapıdan konuşmalarına kulak misafiri oldum. Daha sonra Mustafa Kemal olduğunu öğrendiğim kişi içerdekilere şu sözleri söylüyordu: Yarın bizler için yeni bir gün olacak, ulusal fikirleri uygulamak ve milletin kurtuluş kararını tek bir elden vermek için meclisi açacağız. Yani yarın 23 Nisan 1920 günü Büyük Millet Meclisi açılmış olacak ve çalışmalarına başlayacak. O sözlerin ardından salondaki tüm davetlilerin gözlerinin ıslık ıslık olduğunu fark ettim. Sesimi çıkarmadan odama gittim. Ertesi günü iple çekiyordum. Sabah gözlerimi top sesleri ve coşkulu insan sesleri ile açtım. O zaman anladım ki Mustafa Kemal'in bahsettiği Meclis açılmıştı. Açıldığı gün olan 23 Nisan çocuklara bayram olarak hediye edildi.

SORULAR

1. Olay nerede geçiyor?
2. Kahramanımız neden Nisan ayını seviyor?
3. Ecem'e annesi ne diyor?
4. Evlerine misafir olarak kim geliyor?
5. Ecem hangi konuşmaya kulak misafiri oluyor?
6. Meclis neden açılıyor?
7. Meclis hangi tarihte açılıyor?
8. Ecem sabah nasıl uyanıyor?
9. Meclisin açılması sizce neden gereklidir?

10. Sizce Atatürk neden o günü çocuklara armağan etmiştir?

Soruların cevapları alındıktan sonra Meclisin açılışı ile ilgili şarkı söylenir.(Bak Postacı Geliyor ezgisi ile) Şarkıya öğrenciler isim verirler.

ŞARKI

Yirmi Üç Nisan,
Bin dokuz yüz yirmi de,
Açıldı Meclis,
Duyuruldu her ile

Meclisin başkanı,
Mustafa Kemal oldu,
Ankara'dan başladı,
Yurduma gün doğdu.

Halka geçti kararlar,
Millet artık rahatlar
O gün bayram günüdür
Tüm çocuklar kutlar.

Şimdi sizlere Karagöz ve Hacivat bir gösteri yapmak istiyor. Arkanıza yaslanıp onları dinler misiniz? denilir. Sonra sırası ile 2'şer kişi Hacivat ve Karagöz olarak oyunu sunar.

Küçük Bir Eğlence

Hacivat : Tık tık tık Karagözüm ben geldim.
Karagöz : Ooo hoş geldin Hacivatım buyur gel.
Hacivat : Gelip seninle iki konuşalım dedim.
Karagöz : Ben seninle iki değil üç konuşurum.
Hacivat : O lafın gelişi
Karagöz : Ne kim geldi nerden gelmiş

- Hacivat** : Of Karagözüm yani öylesine söyledim kimsenin bir yerden geldiği yok.
- Karagöz** : Tamam canım ne kızılıyorsun anladım
- Hacivat** : Kızılmıyorum, sadece sana açıklıyorum.
- Karagöz** : Anladım
- Hacivat** : Mustafa Kemal kimdir?
- Karagöz** : Kelam eden kim midir?
- Hacivat** : Mustafa Kemal kimdir? diyorum.
- Karagöz** : Kimdir?
- Hacivat** : Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı başlatan ve düşmanları yurdumuzdan kovan kişidir.
- Karagöz** : Kim arı kovanına dalan kişidir?
- Hacivat** : Arı kovanını değil düşmanları yurdumuzdan kovan kişidir.
- Karagöz** : Demek özgürlüğümüzü borçlu olduğumuz kişi Mustafa Kemal.
- Hacivat** : Evet, Samsun'a çıktı ve Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'ni başlattı.
- Karagöz** : Samsun'a mı taşındı?
- Hacivat** : Hayır, Ulusal Kurtuluş Savaşını Samsun'da başlattı.
- Karagöz** : Tamam anladım, Atatürk Samsun'da Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı başlattı.
- Hacivat** : Peki Mustafa Kemal Atatürk Samsun'dan sonra hangi illere gitmiştir?
- Karagöz** : Kim delik dikmiştir?
- Hacivat** : Hangi illere gitmiştir? Delik dikmiştir değil.
- Karagöz** : Nereden bileyim.
- Hacivat** : Bak Karagözüm iyi dinle. Mustafa Kemal Atatürk ilk önce Amasya, sonra Erzurum, Sivas oradan da Ankara'ya gitmiştir.
- Karagöz** : Bundan kolay ne var ki?
- Hacivat** : O zaman söyle Karagözüm.

- Karagöz** : Bak dikkatli dinle nasıl öğrendiğimi gör. Ankara, Sivas, Erzurum oradan da Amasya'ya gitmiştir.
- Hacivat** : Hayır Karagözüm hayır, tam bir çorba yaptın.
- Karagöz** : Çorba mı yaptım, ne zaman yaptım haberim yok.
- Hacivat** : Karıştırdın, doğru sırasını söylemedin.
- Karagöz** : Peki bir daha söyle.
- Hacivat** : Amasya, Erzurum Sivas ve oradan da Ankara'ya gitmiştir.
- Karagöz** : Peki Mustafa Kemal oralarda neler yapmıştır?
- Hacivat** : Amasya'da bir genelge yayınlamış, ulusun bağımsızlığını yine ulusun kendi sağlayacaktır ve Sivas'ta ulusal bir kongre toplanacaktır demiştir.
- Karagöz** : Yani Amasya'da elma yememiş midir?
- Hacivat** : Of Karagözüm aklın fikrin yemekte, genelge yayınlamış ve ulusu yine ulusun kendi kurtarır demiştir.
- Karagöz** : Peki Erzurum'da ne yapmıştır? Tamam tamam söyleme Palandöken'de kayak yapmıştır.
- Hacivat** : Savaş zamanı ne kayağı Karagözüm.
- Karagöz** : Tamam tamam şaka yaptım. Erzurum'da ne yapmıştır?
- Hacivat** : Erzurum Kongresi'nin amacı doğu illerinde Ermeni işgallerini engellemek ve halkı korumaktır. Bölgesel olarak toplanmış ama yurdun bütününün yararına kararlar almıştır.
- Karagöz** : Kimin bütün yaraları kanamıştır?
- Hacivat** : Yara kanamamıştır. Erzurum Kongresi diyorum, anladın mı? Erzurum Kongresi, bölgesel yani Doğu Anadolu Bölgesi'ni korumak amacı ile toplanmış ama yurdun bütününün yararına kararlar alınmıştır.
- Karagöz** : Anladım. Peki Sivas Kongresi'ni de anlat da sen de rahatla ben de rahatlayayım.
- Hacivat** : Bu kongrede milli dernekler birleştirildi. Ülkenin bağımsızlığını sağlamak için kararlar alındı.

- Karagöz** : Peki Hacivatım sen, söyle Ulusal Ant yani Misak-ı Milli nedir?
- Hacivat** : Peki sen biliyor musun? Aferin sana söyle de öğrenelim.
- Karagöz** : Hani sabahları okullarda okuyorlar ya öğrenciler
- Hacivat** : Akıllım o öğrenci andı Milli And değil.
- Karagöz** : Hay aksi değil mi? Peki ne?
- Hacivat** : Misak-ı Milliyle sınırlarımız çizildi. Kurtuluş Savaşı'nın hedefi amaçları belirlendi. Türk vatanının bölünmez bir bütün olduğu tüm dünyaya duyuruldu.
- Karagöz** : Hacivatım aklıma bir soru takıldı. Mikrofonla mı duyuruldu?
- Hacivat** : Of Karagözüm of.
- Karagöz** : Sana son bir soru sorayım Hacivatım.
- Hacivat** : Sor bakayım.
- Karagöz** : Mustafa Kemal Atatürk Ankara'da ne yapmıştır?
- Hacivat** : Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni açmıştır.
- Karagöz** : Orada büyük bir şey yapıldığını ben de biliyordum.
- Hacivat** : Büyük bir şey değil. Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldı.
- Karagöz** : Tamam Hacivatım teşekkürler benim gitmem lazım.
- Hacivat** : Nereye?
- Karagöz** : Bunları çocuklara anlatmaya eve.
- Hacivat** : Dur Karagözüm dur, gitme, bekle!
- Karagöz** : Niye? Unutmadan eve gideyim
- Hacivat** : Karagözüm burası senin evin zaten.
- Karagöz** : Söylesene canım niye beni boşuna dışarı çıkartıyorsun.
- Hacivat** : Of Karagözüm of! Ben gidiyorum hoşçakal...

Kukla oyunundan sonra aşağıdaki sorulardan oluşan bilgi yarışması yapılır. Sınıf 3 gruba ayrılır. En çok doğrusu olan grup birinci olur. Yanlış cevaplar düzeltilir. Anlaşılmayan yerler tekrar edilir.

Sorular	Cevaplar
1. Milli Mücadele sırasında Samsun'un önemi nedir?	Uygun yanıtlar
2. Ulusal Kurtuluş Savaşı nerede başlamıştır?	Uygun yanıtlar
3. Amasya Genelgesi'nin Önemi nedir?	Uygun yanıtlar
4. Erzurum ve Sivas Kongreleri'nin önemi nedir?	Uygun yanıtlar
5. Misak-ı Milli'nin önemi nedir?	Uygun yanıtlar
6. Milli Mücadeleyi kazanmak için neler yapılmalıdır?	Uygun yanıtlar
7. Ulusun örgütlenmesi neden gereklidir?	Uygun yanıtlar
8. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın öncüsü kimdir?	Uygun yanıtlar
9. TBMM'nin açılması neden gerekiyordu?	Uygun yanıtlar
10. Siz olsaydınız Milli Mücadeleyi tek elde toplamak için neler yapardınız?	Uygun yanıtlar

Ara Özet: Mustafa Kemal'in önderliğinde Ulusal Kurtuluş Savaşı başlamıştır ve işgalci devletler ile yurdumuzu kurtarmak için savaşılmıştır.

Ara Geçiş: Şimdi sizlere yurdu kurtarmak için yaptığımız savaşları ve antlaşmaları açıklayacağım. Öğrencilerin arkalarına yaslandırılması, konuların öğretmen tarafından anlatılması, önemli yerlerin yazdırılması, anlaşılmayan yerlerin tekrar edilmesi.

ETKİNLİK 4

Resim Seti V gösterilir öğrencilerle resim setinde gördükleri üzerinde konuşulur.

İşgalci devletler yurdumuzu kendi aralarında paylaşmışlardır. İşgalci devletlerin adları ve işgal ettikleri yerler aramızda yaptığımız savaşlar ve antlaşmalar tek tek anlatılır. Önemli yerler tepe gözle yansıtılır. Harita üzerinde işgal edilen yerler gösterilir.

Ermeni işgalinin anlatıldığı örnek olay tarafımdan okunur daha sonra birkaç öğrenciye okutturulur. Örnek olay'ın başlığı öğrencilere verilir. Örnek olay dramatize ettirilir. Daha sonra sonundaki sorular cevaplandırılır. Anlaşılmayan yerler öğretmen tarafından açıklanır.

Ermenilerin Saldırıları

Can 17 yaşında Doğu Anadolu'da genç bir delikanlıydı. Atatürk'ün çağrısı ile genç yaşına bakmadan kendi köyündeki tüm erkekler gibi o da yurdu düşmanlardan kurtarmak için silahını alıp, savaş meydanına koşmuştu. Ama anacığı ona haber yollamıştı. "Oğlum çok hastayım gel seni son bir dünya gözüyle göreyim." Komutanları Can'a izin vermişlerdi. Can evinin yolunu tuttu. Can yorgundu, açtı, uykusuzdu ama yılmadan yürüyordu. Köyüne yaklaştığında köyünün üzerinden siyah siyah dumanların çıktığını gördü. Bir hışımla köyüne doğru koştu koştu. Vardığında ne görsün kadınlar ağlaşıyorlar bir yandan da yaralılara yardım ediyorlar, bir yandan da evlerinde çıkan yangınları söndürmeye çalışıyorlardı. Can o kargaşalıkta birkaç dakika dona kaldı. Hemen kendini toparladı ve evine doğru koştu. Yangından harabeye dönen evinin önüne geldiğinde anası ve kardeşini ağlaşırken gördü. Önce ikisine sıkıca sarıldı ve ardından ne oldu anacığım dedi. Anası iki gözü iki çeşme anlatmaya başladı. Oğul Ermeniler saldırdı, nemiz var nemiz yok aldılar. Erlerimiz yok yapmayın etmeyin, kışın ne yeriz ne içeriz dedik durduramadık, ah oğul! dedi. Dinlemediler oğul alacaklarını aldılar, direnenleri öldürdüler ve köyü yakıp gittiler, dedi. Can anasından helallik istedi. Anam güzel anam durmak zamanı değildir. Yurdu bu zalimlerin elinden kurtarmak zamanıdır diyerek, anası ve kız kardeşini orada bırakarak savaşmaya koştu koştu...

SORULAR

- 1- Can kimdir?
- 2- Olay nerede geçiyor?
- 3- Can köyüne neden geldi?
- 4- Can köyüne yaklaştığında ne gördü?
- 5- Can köye gidince neler gördü?
- 6- Can annesine ne sordu?
- 7- Can'ın annesi ne cevap verdi?
- 8- Can bu durum karşısında ne yaptı?
- 9- Can'ın yerinde siz olsaydınız ne yapardınız?
- 10- Sizce Ermeni çeteleri halka neden saldırmıştır?

11- Bu olay sizce ne zaman gerçekleşmiştir?

12- Sizce yurdumuzu sadece Ermeniler mi işgal ettiler?

Doğu Cephesinin anlatıldığı örnek olay öğrencilere okutturulur. Sonundaki sorular cevaplandırılır. Anlaşılmayan yerler tekrar edilir. Önemli yerler tepe gözle yansıtılır. Öğrencilerin defterlerine yazdırılır.

Doğu Cephesi

Kazım Karabekir Paşa; Mondros Ateşkes Antlaşması'na uymayıp ordusunu terhis etmemiş önemli bir komutandır. Onun ordusunda görev alma şerefini hâlâ taşıyan ben ve silah arkadaşlarımı önemli bir görev beklemekteydi. Bizim ordumuz Doğu Anadolu'da seferber olmuş olan bir orduydı. Amacımız ne olursa olsun bu topraklarda Ermeni Devleti kurmak isteyen Ermeni kuvvetlerini yenmekti. Çünkü Doğu Anadolu'nun da kendilerine ait olduğunu iddia ediyorlardı. Bu yüzden Türk köylerini yakıp yıkıyorlardı. Savunmasız insanlarımızı öldürüyorlardı. Başımızda Kazım Karabekir Paşa ile Ermenilere karşı savunmaya geçtik. Ordumuzun güçlü silahı yoktu ama demirden yüreği vardı, ordumuz kalabalık değildi ama başarıma inancımız onlardan bin kat fazlaydı. Bu şartlar altında Ermeniler ile girdiğimiz tüm çatışmaları kazanıyorduk. Ermeniler daha fazla dayanamadılar, Türkiye Büyük Millet Meclisi hükümetinden barış talep ettiler. Türkiye Büyük Millet Meclisinin imzaladığı ilk antlaşma olan Gümrü Antlaşması 2 Aralık 1920'de imzalandı. Ermeniler işgal ettikleri yerleri Kars ve çevresini artık asıl sahibi olan bizlere teslim ettiler. Ben ve silah arkadaşlarım kazanmanın gururunu taşıyabilirdik. Doğu Anadolu artık güvendedi. Kazım Karabekir Paşa gibi bir komutanımız, Mustafa Kemal gibi bir liderimiz olduktan sonra kim tutabilirdi ki bizi?

SORULAR

- 1- Kazım Karabekir Paşa kimdir?
- 2- Kazım Karabekir Paşa ne yapmıştır?
- 3- Hikayeyi anlatan kişi kimdir?
- 4- Ermenilerin amacı nedir?

- 5- Ermeniler neler yapmışlardır?
- 6- Ermenilere karşı kimler savaşmıştır?
- 7- Savaşın sonucunda ne olmuştur?
- 8- Gümrü Antlaşması hangi tarihte imzalanmıştır?
- 9- Bu antlaşma sonucunda ne olmuştur?
- 10- Sizce Türk ordusu Ermenileri nasıl yenmiştir?
- 11- Kazım Karabekir Paşa'nın yerinde siz olsaydınız ne yapardınız?
Neden?
- 12- Sizce Ermenilerin yaptıkları doğru mudur? Neden?

Doğu Cephesi'ni konu alan Doğu Ordusu adlı şiir öğretmen tarafından okunur. Daha sonra öğrencilere okutturulur.

DOĞU ORDUSU

Kazım Karabekir'in ordusu doğuda
Dağılmamıştır onlar Mondros'tan sonra
Almışlardır Mustafa Kemal emrini
Buralarda bitmelidir Ermeni işgali

Zulüm etmiştir Ermeniler burada
Bir Türk'ün yüreği buna nasıl dayana
İşte bu güçle savaşan orduya
Ermeni güçleri nasıl karşı koya

Aman dilemiştir Ermeni lideri
İmzalamıştır o gün Gümrü' de maddeyi
İki Aralık bindokuzyüz yirmi de
Terk etmiştir Ermeni Doğu ilini

Dünya Haritası tahtaya asılır. Öğrencilere bu harita üzerinde çizmeye benzer bir ülke görüp görmedikleri sorulur. Alınan cevaplara göre İtalya'nın da

yurdumuzu işgal ettiği söylenir. İtalyanlar Antalya ve Konya çevresini işgal etmiştir. Fakat İtalyanlar'la bir savaş olmadan İtalyanlar yurdumuzu terk etmiştir.

İngilizlerse, Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra işgal ettikleri Adana, Urfa, Antep ve Maraş'ı Fransızlar'a bıraktılar. Burada kalıcı olmak isteyen Fransızlar Ermeniler ile işbirliği yaparak Türklere saldırıyorlardı. Güney Cephesi ile ilgili Örnek Olay öğretmen tarafından okunur. Birkaç öğrenciye okutturulur sonundaki sorular cevaplandırılır.

GÜNEY CEPHESİ

Sivas Kongresi'nden sonra kurulan bölgesel direniş birlikleri olan Kuvay-ı Milliye birlikleri küçüktü ama işgalci devletlere direnmeye çalışıyordu. Biz üç kardeşlik bir evin üç oğlu. İşgallere karşı soluğumuzu savaş meydanlarında almıştık. Ben Urfa, ağabeyim Ahmet Antep, küçük kardeşim Hüseyin ise Maraş'daki Kuvay-ı Milliye birliklerine katıldık. Üçümüzün amacı da aynıydı. Fransızları ve onların yardımcılarını Ermenileri bu topraklardan atmak. İşimiz kolay mıydı? Tabii ki hayır. Ama başarmaktan başka çaremizde yoktu ki. Geceleri Fransız ve Ermeni askerleri ile savaşıyor, gündüzleri ise saklanıyorduk. Çünkü biz daha azdık ve cephanelerimizde tükenmek üzereydi. Ayrıca bizim yüzümüzden bize yardımcı olduklarını düşündükleri halkımıza işkence ediyorlardı. Bu acıya dayanamazdık.

Liderimiz Süleyman Çavuş ufak tefek ama yüreği dev gibi olan bir insandı. Bir gece bizim hepimizi topladı yiğitlerim, artık beklemek zamanı değil, savaşmak zamanı son bir gayretle toplanalım ve bu gece işgalcileri atalım vatanımızdan dedi...

Çocuklar sizce bu hikayenin sonunda ne olmuştur? Size küçük bir ipucu vereceğim. Bu savaş sonunda; Antep'e Gazi, Maraş'a Kahraman, Urfa'ya Şanlı ünvanı verildi. Öğrencilerin cevapları alındıktan sonra "Güney Cephesi" adlı Örnek Olayın sonundaki sorular cevaplandırılır.

SORULAR

- 1- Parçaya göre Kuvay-ı Milliye birlikleri ne zaman kuruldu?
- 2- Parçaya göre Kuvay-ı Milliye birliği neye denir?

- 3- Parçaya göre hikâyeyi anlatan kahraman ve kardeşleri nerelere ve neden gitmiştir?
- 4- Parçaya göre Ermeniler nereleri işgal etmiştir?
- 5- Parçaya göre Kuvay-ı Milliye güçleri neden geceleri savaşıyormuş?
- 6- Parçaya göre Süleyman Çavuş kimdir?
- 7- Parçaya göre Süleyman Çavuş ne demiştir?
- 8- Siz Kuvay-ı Milliye birliklerinde mi, yoksa İngiliz birliklerinin yanında mı savaşmak isterdiniz? Neden?
- 9- Sizce İngiliz ve Ermenilerin yaptıkları doğru mudur? Neden?

Güney bölgesinde kazanılan bu başarılar Mustafa Kemal Paşa' ya manevi bir güç verdi. Yunanlılarla yapılan Sakarya Savaşı kazanıldı. Bu savaşın sonucunda Fransızlar Türkler'in artık galip geleceğini anladılar, aramızdaki sorunu barışçı yolla çözmek istediler. Fransızlarla Ankara Antlaşması imzalandı. (20 Ekim 1921). Hatay dışındaki bugünkü Suriye sınırimız çizildi.

Ordumuz batıda da Yunan ordusu ile savaştı. Yunan ordusu ile yapılan savaşlara geçmeden önce Mustafa Kemal Atatürk'ün Yunanlılar yapılacak savaş ile ilgili görüşlerin anlatan örnek olayı birlikte inceleyelim. Örnek Olay öğretmen tarafından okunur. Birkaç öğrenciye okutturulur. Sonundaki sorular cevaplandırılır.

Yunanlılarla Savaş

Güvenliğe önem veren modern düşünceli bir subay olarak Mustafa Kemal, Yunanlılar'a saldırı tarihinin gizli tutulması gerektiğini çok iyi biliyordu. Çünkü stratejik planın başarısı, her şeyden önce süprize dayanmaktaydı. Cepheye gittiğini çok az kimseye söylemiş, onlara Ankara'da gibi davranmalarını bildirmişti. Hatta annesine bile giderken "Çay ziyafetine gidiyorum" demişti. Zübeyde Hanım inanmamıştı. Bölge komutanına telefon ederek "Hayır" dedi. Biliyorum, savaşa gitti oğluna bir mektup yazdı:

"Oğlum seni bekledim. Gelmedin, çaya gittiğini söylemiştin bana. Ama cepheye gittiğini biliyorum. Senin için dua ettiğimi bilmeni isterim. Savaş kazanmadan geri gelme."

Mustafa Kemal o gece arkadaşlarıyla Ankara dışında bir yerde yemek yedi. Ayrılırken ellerini arkadaşlarının omzuna atarak: “Şimdi doğru cepheye gidiyorum” dedi. “Saldırıya başlamak için”.

İçlerinden biri, şaşkınlıkla; Paşam ya başaramazsanız? diye sordu.

“Ne demek istiyorsun? Saldırının başlangıcından on dört gün sonra Yunanlıları denize dökmüş olacağım” dedi.

SORULAR

- 1- Parçaya göre Mustafa Kemal Atatürk neden Yunanlılar’a saldırı tarihini gizli tutmuştur?
- 2- Siz olsaydınız saldırı tarihini gizli tutar mıydınız? Neden?
- 3- Parçaya göre Mustafa Kemal annesi Zübeyde Hanım’a nereye gittiğini söylemiştir?
- 4- Parçaya göre Zübeyde Hanım Mustafa Kemal Atatürk’e yazdığı mektupta ne demiştir?
- 5- Parçaya göre Mustafa Kemal Atatürk o gece ne yapmıştır?
- 6- Parçaya göre Mustafa Kemal Atatürk arkadaşlarına ne demiştir?
- 7- Parçaya göre Mustafa Kemal Atatürk’ün arkadaşlarından birinin sorusu ne olmuştur?
- 8- Parçaya göre Mustafa Kemal Paşa’nın cevabı ne olmuştur?
- 9- Siz olsaydınız cepheye gider miydiniz? Neden?
- 10- Sizce hikâyenin sonunda ne olmuştur?
- 11- Sizce Mustafa Kemal Atatürk’ün annesine yalan söylemesi doğru mudur? Neden?

Yunanlılar’a karşı yapılan İnönü Savaşları’nda ordumuzun başında İsmet İnönü Paşa vardı. Sakarya Savaşı’nda ordumuzun geri çekilmesinden sonra ordumuzun başına Mustafa Kemal Atatürk geçti. Batı Cephesi savaşlarını anlatan örnek şiir öğretmen tarafından okunur. Birkaç öğrenciye okutturulur. Şiirin sonundaki sorular cevaplandırılır. Anlaşılmayan yerler öğretmen tarafından tekrar edilir.

BATI CEPHESİ

I. İnönü savaşı,
İsmet İnönü başı
Yunan ordusu durduruldu
Londra Konferansı
Bu savaş sonunda oldu.
Sovyet ile konuşuldu.
Moskova'da buluşuldu.
Sovyet ile Türk Devleti
Doğu sınırında anlaştı
Yunan ordusu sarsıldı.
II. İnönü' de bozgun oldu.
Halkımız TBMM hükümetine, güven duydu
Sakarya Meydan Savaşı'nda
Gazi başkumandan oldu.
Geri çekilen ordumuzu
Bir emirle doğrulttu.
O eşsiz ruhuyla iyi bir mareşal oldu.
30 Ağustos günü iki ordu buluştu.
Tüfeklerini kapan savaş meydanına koştu.
Genç yaşlı demeden çarpıştılar umutla.
Esir aldılar ogün, Yunanın başını
Bu zafere ad verdi.
Türk'ün Başkomutanı.

SORULAR

1. İnönü Savaşını kim komuta etmiştir?
2. İnönü Savaşında hangi ordular savaştı?
3. I. İnönü Savaşının sonunda hangi konferans yapılmıştır?
4. Doğu sınırında hangi iki devlet anlaşmıştır?
5. II. İnönü hangi ülkeler arasında oldu?

6. Sakarya Meydan Savaşında ordumuzun başında kim vardı?
7. Gazi hangi savaş sonunda mareşal oldu?
8. 30 Ağustos günü kiminle savaşıldı?
9. Bu savaşın adı neden Başkumandan Meydan Savaşı oldu?
10. Bu savaş kim kazandı?
11. Siz o devirde yaşasaydınız kimin yerinde olmak isterdiniz?
12. Atatürk gibi bir orduyu komuta etmek ister miydiniz? Neden?

Öğrencilerden I ve II İnönü Savaşlarını anlatan bir hikaye yazmaları istenir.

Hikayeleri okutturulur. Daha sonra Yunanlıların İzmir'i terk edişleri ile ilgili Örnek Olay öğretmen tarafından okunur. Öğrencilere okutturulur. Soruları cevaplandırılır.

YUNANLILARIN İZMİR'İ TERK EDİŞİ

Bir savaşın büyük bir zafer kazanmış başkomutanı olarak yanmış yıkılmış köy kasaba ve kentlerden geçerek gene cayır cayır yanmakta olan İzmir'i girdiğinde, konuk kalacağı evin merdivenlerini çıkarken basamaklara bir Yunan bayrağı serildiğini gören Atatürk;

- Bu nedir? diye sordu.

- Yunan bayrağı paşam! “Yunan kralı ordularını teftiş için İzmir'e geldiğinde Türk bayrağı serilmişti. O da çiğneyip geçmişti” dediler.

- O hata yapmış, ben bu hatayı tekrar edemem. Bayrak bir ulusun şerefidir, ne olursa olsun yerlere serilmez, ve çiğnenmez. Kaldırınız! emrini verdi.

SORULAR

1. Mustafa Kemal Atatürk İzmir'e giderken neler görmüştür?
2. Paşa merdivenlerde çıkacakken neler gördü?
3. O bayrak neden serilmiştir?
4. Mustafa Kemal ne demiştir?
5. Mustafa Kemal oradakilere ne emrini vermiştir?
6. Siz Atatürk'ün yerinde olsaydınız ne yapardınız? Neden?
7. Yunan kralı sizce nasıl bir yanlış yapmıştır?
8. Bu olay sizce ne zaman gerçekleşmiştir?
9. Sizce Yunanlılar İzmir'i terk etmeseydi neler olurdu?

Daha sonra savaş dönemi ve özelliklerinin öğretmen tarafından anlatılması. Tepegözle önemli yerlerin yansıtılması ve önemli yerlerin yazdırılması, anlaşılmayan yerlerin de tekrar edilmesi.

Aşağıdaki sorulardan oluşan bir bilgi yarışması yapılması. Bunun için sınıfın üç farklı gruba ayrılması, kazanan grubun alkışlatılması. Yanlış cevaplarının ipucu ile düzeltilmesi.

Sorular	Cevaplar
1. Batı Devletlerinin ve Yunanlıların amacı nedir?	Uygun yanıtlar
2. Osmanlı Devletini parçalamak için hangi gizli antlaşma imzalanmıştır?	Uygun yanıtlar
3. Mondros Ateşkes Antlaşması ve Moskova Antlaşması ne zaman, hangi devletler arasında oldu?	Uygun yanıtlar
4. Ulusal Kurtuluş Savaşı'na ev sahipliği yapan illeri harita üzerinde gösteriniz?	Uygun yanıtlar
5. Mondros Ateşkes Antlaşması maddeleri nelerdir?	Uygun yanıtlar
6. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı neden kazanmalıydık? Açıklayınız	Uygun yanıtlar
7. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı kazanmak için neler yapıldı?	Uygun yanıtlar
8. Ermenilerin kurduğu cemiyetlerin adları nelerdir?	Uygun yanıtlar
9. Ulusal Kurtuluş Savaşını kazanmasaydık neler olurdu?	Uygun yanıtlar
10. Sevr ve Lozan Antlaşmalarının benzer ve farklı tarafları nelerdir?	Uygun yanıtlar
11. Atatürk'ün Ulusal Kurtuluş Savaşındaki başarımızda, rolü nedir?	Uygun yanıtlar

Ara Özet: Mustafa Kemal Atatürk sayesinde Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı kazandık ve bağımsızlığımızı kaybetmedik. İşgalci devletlere karşı halk olarak birlik olduğumuz için başarılı olduk. Çağa uymayan devletler mutlaka yıkılırlar. Türkiye Cumhuriyeti Devleti bağımsızlığına zarar verebilecek hiçbir antlaşmayı kabul etmemiştir. Hiçbir devlete ya da millete ayrıcalıklar vermemiştir.

Ara Geçiş: Şimdi Cumhuriyet Dönemi ile ilgili bazı olgular var. Bunlarla ilgili örnek olayları okuyacağım, kimini size okutturup anlattıracağım. Bunlarla

ilgili soruları cevaplattıracağım. Daha sonra önemli yerler tarafımdan anlatılacak gerekli yerler not ettirilecektir.

ETKİNLİK 5

Renkli Resim Seti VI gösterilir. Bu resimde öğrencilerin gördükleri üzerinde konuşulur. İnkılabı ile ilgili Örnek Olay öğretmen tarafından okunur. ilgili metin birkaç öğrenciye dramatize ettirilir. Metnin sonundaki sorular çözdürülür.

Türk İnkılabı ile İlgili Atatürk'ün Bir Anısı

Gazi Rüstemiye Vapuru ile Antalya gezintisinden 2 gün sonra okulumuzu ziyaret etti. 0 saatte bulunduğum sınıfta tarih dersi vardı. Konu da “Fransız inkılabı” idi. Dersin 10. dakikasında sınıfın kapısı açıldı. Gazi sınıfa girdi. Öğretmenimize ders adını ve konusunu sordu. Cevabını aldıktan sonra hiç unutmam, ellerini birbirine kenetledi ve onbir erkek bir kız öğrenciden oluşan bizleri tek tek süzdü ve hepimize hitaben:

“Büyük Türk inkılabının aziz besleyicileri öğretmenlerdir. Siz de bu yolu tutmuşsunuz, çok sevindim, inkılabımızın hayırlı ve uğurlu olmasını dilerim” dedikten sonra, bizlere şöyle bir soru sordu: “1789’daki Fransız İnkılabı ile 1919 İnkılabı arasında ruh ve düşünüş benzerliği nedir? Bu inkılaplar arasında ne gibi benzeş ve ayrılıklar vardır?”

Soru geneldi, hepimize sorulmuştu. Biz öğretmenimizle dilimizin döndüğü kadar bu iki inkılap arasındaki benzeş ve ayrılıkları açıkladık. Fakat hepimiz asıl cevabı verememiştik. Tam o sırada önde oturan arkadaşlardan bir tanesi şu cevabı verdi.

“Paşam, 1789 inkılapları ölmüştür. 1919 inkılabını yapan kişi karşımızdadır. Bu iki inkılapdaki ruh ve düşünüş birliğini çözse çözse ancak o çözebilir. Eğer siz bizi bu konuda bilgilendirirseniz size minnettar kalırız.”

Gazi bu arkadaşını okşadı ve iltifat etti. “Öyle ise not defterinize işaret edin. Bu iki inkılabın ruh ve düşünüş birliği ve benzerliği açlık ve sefalet içinde yaşayan, şuurlu bir milletin, rahatlık ve ihtişam içinde yaşayan şaşırılmış bir idareye boyun eğmemesi ve onu boğmasıdır” dedi.

SORULAR

1. Parçaya göre kahramanımızın okulunu kim ziyaret etmiştir?
2. Parçaya göre hangi dersi ve hangi konuyu işliyorlarmış?
3. Gazi sınıfa girince ne yapmıştır?
4. Gazi sınıfta bulunanlara ne demiş?
5. Parçaya göre Gazi, sınıfta bulunanlara ne sormuştur?
6. Öğrenciler ve ğretmen bu soru karşısında ne yapmışlardır?
7. Parçaya göre Gazi'ye nde oturan öğrencinin cevabı ne olmuş?
8. Gazi bunun üzerine ne cevap vermiş?
9. Siz bu öğrencilerin yerinde olsaydınız Gazi'ye ne cevap verirdiniz?
10. Sizce Türk İnkılabının zellikleri nelerdir?
11. Sizce Atatürk neden yenilik yapmalıydı?
12. Düşünün! Osmanlı Devletinde mi? Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde mi yaşamak isterdiniz? Neden?

Konu ile ilgili kavramlar her biri ile ilgili örnekler ğretmen tarafından verilir. Daha sonra ise diğerk öğrencilere verilir. Mustafa Kemal'in yaptığı inkılaplar gruplandırılır. Her birinin özellikleri tarafımdan açıklanır. Tepegözle yansıtılır. nemli yerler öğrencilerin defterlerine yazdırılır.

Mustafa Kemal Atatürk Kurtuluş Savaşını kazandıktan sonra her alanda yenilikler yapmıştır. siyasi Alanda yaptığı İnkılaplarda bunlardandır. Siyasi alanda yapılan inkılaplar ile ilgili rnek Olay ğretmen tarafından okunur, birkaç öğrenciye okutturulur. Sonundaki sorular cevaplandırılır, anlaşılmayan yerler tekrar edilir.

SİYASİ İNKILAP

Ben ilköğretim 5. sınıfa gidiyordum. Öğretmenim, Arzu “yarın Mustafa Kemal'in siyasi alanda yaptığı inkılapları, Fatma ile hazırlanıp siz anlatacaksınız” dedi. Ben de tamam ğretmenim dedim. Fatma ile konuşup okul çıkışı kütüphaneye gitmeyi düşündüm. Zil aldı. Fatma yanıma geldi. Arzu, merak etme bizde Atatürk ile ilgili bir sürü kitap var, onlardan birinde mutlaka konumuz vardır dedi. Fatma ile bir saat sonra onların evinde buluşmak üzere ayrılıp ben eve gittim. Annemden izin alıp, Fatma ile kararlaştırdığımız saatte onların evine gitmek üzere evden ayrıldım,

yolda Oya ve Gül ile karşılaştım. Onlar ip atlıyorlardı. Dayanamadım ben de oynamaya başladım. Hava kararınca zamanın ne kadar geçtiğini anladım. Fatma'ya gitmemiştim ve ödevimi yapmamıştım. İçimi bir korku kapladı. Eve gidince annem kızım Arzu çalıştınız mı? dedi. Ben ağlamaya başladım. Anneciğim çok özür dilerim, dışarıda arkadaşlarımı gördüm, onlarla oyuna daldım ve Fatmalara gidemedim, ben yarın ne yapacağım dedim. Annem, kızım, ağlamayı bırak tamam ben hazırlanayım gidip Fatmalardan kitapları alalım geç saatlere kadar çalışırsın, ama bir daha verdiğin sözleri tut ve ödevlerini yap, dedi. Kitapları alıp, Fatma'dan özür dileyerek eve geldik. Hemen çalışmaya koyuldum. Ertesi sabahı, sınıfa girip konuyu anlatmayı ipe çekiyordum. Beklediğim an gelmişti. Sınıfta arkadaşlarıma dönüp konuyu anlatmaya başladım.

“1 Kasım 1922’de çıkarılan bir yasa ile Saltanat kaldırıldı. Çünkü saltanat ile yönetim biçiminde yönetim babadan oğula geçiyordu. Halk yönetimde söz sahibi değildi.

29 Ekim 1923 günü, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde Cumhuriyet ilan edildi. Cumhurbaşkanı olarak Mustafa Kemal Atatürk seçildi. Bu olay ülkemizin her yanında toplar atılarak sevinçle kutlandı. Çünkü artık söz millettaydı.

Halkın, yönetime egemen olduğu, yöneticilerini seçimle işbaşına getirdiği Türkiye Cumhuriyetinde babadan oğula geçen ve kutsal olduğuna inanılan halifeliliğin yeri kalmamıştı. Bu yüzden 3 Mart 1924 tarihinde halifelik kaldırıldı.”

Sözlerim bitince, öğretmenim...

SORULAR

- 1- Sizce hikâyenin sonunda ne olmuştur?
- 2- Parçaya göre Arzu kimdir?
- 3- Parçaya göre öğretmeni Arzu'ya ne demiştir?
- 4- Arzu neden Fatmalar'a gidecektir?
- 5- Arzu Fatmalar'a gitmek yerine ne yapmıştır?
- 6- Arzu'nun yerinde siz olsaydınız ne yapardınız?
- 7- Arzu eve gelince annesi ne demiştir?

- 8- Arzu neden ağlamıştır?
- 9- Parçaya göre Arzu'nun ağlaması üzerine annesi ne demiştir?
- 10- Arzu ders çalışmış mıdır?
- 11- Parçaya göre Saltanat kaç yılında ve neden kaldırıldı?
- 12- Parçaya göre Cumhuriyet kaç yılında ve neden ilan edildi?
- 13- Parçaya göre Halifelik kaç yılında ve neden kaldırıldı?

Hukuk alanında yapılan yenilikler anlatılır. Önemli yerler tepegözle yansıtılır. Anlaşılmayan yerler öğretmen tarafından tekrar edilir.

Eğitim alanında yapılan inkılapları anlatan örnek şiir öğretmen tarafından okunur, birkaç öğrenciye okutturulur. Sonundaki sorular cevaplandırılır. Anlaşılmayan yerler öğretmen tarafından tekrar edilir.

EĞİTİM ALANINDA YENİLİK

29 Ekim 1923'te Cumhuriyeti kuran Atatürk,
Dedi bugün öğretmenim
Yaptığı yeniliklerle
Dimdik duran ülke benim;
Kim aldı tahtanın karşısında ilk tebeşiri
1 Kasım 1928 'de getirdi yeni Türk Alfabesine
Kızlarla erkekleri 3 Mart 1924'te birleştirdi
Aynı okula gidecekler bunlar kardeşler dedi.
Her alanda yapmıştır atamız yenilik
Koruyup kollayacak bilin ki bu gençlik.

SORULAR

1. Şiire göre Cumhuriyeti kim kurdu?
2. Şiire göre ilk defa Türk Alfabesini kim gösterdi?
3. Yeni alfabe kaç tarihinde kabul edildi?
4. Şiire göre 1924 de ne oldu?
5. Şiire göre eskiden kızlarla erkekler aynı okula gidiyor muydu?

6. Eskiden yaşıyadınız kızınızı erkeklerle okula yollar mıydınız?
7. Şiire göre Atamızın yeniliklerini, korumak kimin görevidir?
8. Siz olsaydınız eğitim alanında başka yenilik yapar mıydınız?
9. Sizce eskiden olup da günümüzde olmayan şeyler nelerdir?
10. Sizler bugünümüzün Türkiye'sini düşünün başka hangi yenilikleri yapardınız? Neden?

BİLMECELER

* Siyasi alandaki inkılabım

Türk Halkını yönetime katanım.

1 Kasım 1922'de kabul edildim.

Bilim bakalım nedir benim adım. (S... K...)

* 29 Ekimde ilân edildim.

Türk halkının mutluluğunu amaç edindim

Devletin adına verildim

En güzel yönetim biçimiyim (C... İ...)

* Diğer adım Teşkilat-ı Esasiye'dir.

Bu devletin ilk anayasası olmam özelliğimdir. (1...)

* Çağdaş hukukla bezendim

4 Ekim 1926'de kabul edildim.

İsviçre'den etkilendim (T... M... K...)

* Yeniliğim eğitimde

3 Mart 1924'te

Kızlarla erkekleri

Birleştirdim bir emirle (T... T...)

Bilmeceler asetata yansıtılır. Öğrencilere boş kağıt dağıtılır. Tek tek cevaplandırılır. Yanlış cevaplar düzeltilir. Anlaşılmayan yerler tekrar edilir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün Şapka Kanunun ile ilgili bir anısı öğretmen tarafından okunur ve metnin sonundaki sorular öğrencilere cevaplandırılır. Öğrencilerin görüşleri alındıktan sonra yönlendirme soruları ile konu öğretmen tarafından anlatılır.

ŞAPKA KANUNU

Mustafa Kemal Atatürk 1925 yılında Kastamonu'ya gittiği bir gezisinde ilk defa Şapka giymiştir. Halk onu coşkuyla karşılamıştır. Yanındakilerden bir tanesi Paşam neden şapkayı İzmir ya da Ankara'da giymediniz de burada giydiniz? deyince oralara daha önce gitmiştim. Halk beni tanıyordu, belki de şapkaya tepki göstereceklerdi.

Kastamonu halkı beni ilk defa gördüğü için beni her halimle kabul edecekti. Bu yüzden “Kastamonu” dedi.

Sorular

1. Olay hangi yıl olmuştur?
2. Mustafa Kemal Atatürk nereye gitmiş ve ne giymiştir?
3. Mustafa Kemal Atatürk'ün yanındaki kişi ne demiştir?
4. Atatürk ne cevap vermiştir?
5. Siz olsaydınız ne yapardınız?
6. Sizce Atatürk'ün yenilik yapmasında ki amaç nedir?

Atatürk yaptığı yeniliklerle çağdaşlaşmayı amaçlamıştır. Bu yüzden her alanda yenilikler yapmıştır. “Kadın Hakları” ile ilgili Örnek Olay öğretmen tarafından okunur. Birkaç öğrenciye okutturulur. Soruları cevaplandırılır.

KADIN HAKLARI İLE İLGİLİ ÖRNEK OLAY

Eskiden İstanbul'da bile bir kadın kocasıyla yan yana yürüyemezdi. Arkadan gelirdi. Kadınlı erkekli bir toplum hayatı yoktu. Tranvaylarda, vapurlarda kadınlarla erkeklerin yerleri ayrılmıştı. Tiyatro hayatı başladıktan sonra kadın rollerini ya erkekler yada azınlıktan kadınlar oynarlardı. Atatürk şöyle diyordu. “insan topluluğu kadın ve erkek denilen iki cinsten oluşmuştur olabilir mi ki bu topluluğun bir parçasını ilerletelim, ötekini ihmal edelim toplum bütün olarak ilerleyebilsin? Bir cismin yarısı toprağa zincirle bağlı kaldıkça öteki kısmı göklere nasıl yükselebilsin?

SORULAR

1. Sizce bu parçada ne anlatılıyor?
2. Parçaya göre eskiden kadınla erkek yan yana yürüyebiliyor muymuş?
3. Parçaya göre eskiden kadın tiyatro sanatçısı var mıymış?
4. Atatürk bu konu ile ilgili ne demiştir?
5. Türk toplumunda kadının bugünkü haklarını düşünün sizce o günden bu güne ne değişmiştir?
6. O devirde bir kadın olarak yaşamak ister miydiniz? Neden?
7. Sizce kadınlara bu haklar verilmeseydi, bugünkü yaşamımızda neler farklı olurdu?
8. Bugünü düşünün o devirden bu devire neler değişmiştir?

Şimdi öğrendiklerimizi bir oyunda uygulayalım dedikten sonra aşağıdaki oyun oynatılır.

Düşün Sırala Oyunu

Tahtaya inkılapların sınıflandırılmış halleri asılır. Daha sonra küçük kağıtlara ayrı ayrı ve karışık olarak yazılmış yenilikler tahtaya asılır. Bu yeniliklerin hangi inkılap grubunun içinde olduğu sorulur. Düşünmeleri için gerekli bir süre tanınır. Daha sonra sınıf 4 farklı gruba ayrılır. Her bir grup ayrı ayrı tahtaya kaldırılır. Kendi gruplarına ait yenilikleri ilgili inkılabın altına yapıştırmaları istenir. Doğru ya da yanlışlığı belirtilmeden diğer gruplar da tahtaya kaldırılarak aynı işlem onlara da yaptırılır. Daha sonra sınıfa grupların yaptığı çalışmaların değerlendirilmesi yaptırılarak yanlışlar düzeltilir. Yanlış yapmayan grup alkışla ödüllendirilir.

Daha sonra Hacivat ve Karagöz oyunu onatılır.

Hacivat : Hu hu... Karagözüm neredesin iki gözüm?

Karagöz : Çelik çomak kim böyle bağırın, salak?

Hacivat : Terbiyeni takın canım kardeşim.

Karagöz : Sen miydin yettim ikiz biraderim.

- Hacivat** : Biliyorsun artık savaşlar bitti, şimdi sıra geliştirmekte.
- Karagöz** : O zaman süt iç.
- Hacivat** : Ne sütü?
- Karagöz** : Gelişmen için.
- Hacivat** : Öyle gelişme değil ülkenin ve milletin daha iyi yaşamasını sağlayan gelişmeler, yani inkılaplarda.
- Karagöz** : Ha... (düşünür)
- Hacivat** : Anladın mı Karagözüm?
- Karagöz** : Yok anladıysam arap olayım
- Hacivat** : O zaman iyice dinle!
- Karagöz** : Kime geldi Elif nine?
- Hacivat** : Elif nine değil, dinle dinle...
- Karagöz** : Tamam kızma dinliyorum.
- Hacivat** : Mustafa Kemal Atatürk ülkemizi geliştirmek için beş alanda yenilik yapmıştır.
- Karagöz** : Kim yeni köyde beş dükkan açmıştır?
- Hacivat** : Diyorum ki Mustafa Kemal Atatürk beş alanda yenilik yapmıştır, dükkan açmıştır değil!
- Karagöz** : Tamam tamam 5 alanda yenilik.
- Hacivat** : 1) Siyasi Alanda, 2) Hukuk Alanında, 3) Eğitim-Kültür Alanında, 4) Toplumsal Alanda, 5) Ekonomi Alanında.
- Karagöz** : Şinasi, Haluk, ananla ekonomi tavanda.
- Hacivat** : Hayır hayır... Ne Şinasisi ne anası? Yenilikler 5 alanda yapılmıştır diyorum. 1) Siyasi Alanda, 2) Hukuk Alanında, 3) Eğitim-Kültür Alanında, 4) Toplumsal Alanda, 5) Ekonomik Alanda. Şimdi tekrar et.
- Karagöz** : Yukarıdan aşağıya mı, aşağıdan yukarı mı tekrar edeyim.
- Hacivat** : Fark etmez. Yeter ki tekrar et.
- Karagöz** : O zaman yukarıdan aşağı tekrar edeyim.
- Hacivat** : Peki tekrar edeceksen, şimdi nereye gidiyorsun.
- Karagöz** : En üst kata çıkıp her katta bir maddeyi söyleyeceğim.

Hacivat : Dur bu ne demek?

Karagöz : Sen fark etmez demedin mi? Bende binanın üstünden altına indikçe söyleyeceğim.

Hacivat : Of Karagözüm, Of...

Atatürkçülüğün tanımı ve Atatürkçü Düşüncede Milli Güç unsurları öğretmen tarafından anlatılır. Önemli yerler tepegözle yansıtılır. Anlaşılmayan yerler tekrar edilir. Atatürkçülük ile ilgili ilkelerin yer aldığı şiir öğretmen tarafından okunur, öğrencilere okutturulur. Sonunda ki sorular cevaplandırılır.

ATATÜRKÇÜLÜK İLKELERİ

Benim altı ilkem vardır

Hiç birinden ödün veremem

Çağa uygun olmak için

Bunları değiştiremem

Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik

İlkelerin ikisidir.

Bunlar Türk halkının

Vazgeçilmez hazinesidir.

Halkçılık, Devletçilik ilkeleri

Birbirinden ayrı olamaz

Çalışıp didinen Türk halkı

Bu ilkelersiz yapamaz.

Laiklik ilkesi ile ayrıldı

Din ve devlet işleri

İnkılapla çağdaşlaştı.

Türk yurdu modern kaldı.

Bunlara sahip çıkmaktır
Biz gençlerin görevi
Koruyup kolladıkça
Varlığımız güç kazanacaktır.

SORULAR

- 1) Şiire göre Atatürkçülüğün kaç ilkesi vardır?
- 2) Şiire göre bu ilkelerin adları nelerdir?
- 3) Şiire göre hangi iki ilke Türk halkının hazinesidir?
- 4) Şiire göre çalışıp didinen Türk halkı hangi iki ilkesiz yapamaz?
- 5) Şiire göre Din ve Devlet işleri hangi ilke ile ayrılır?
- 6) Şiire göre Türk yurdu hangi ilke ile modern olur?
- 7) Sizce bizlere ne gibi bir görev düşmektedir?

Değişik öğrencilere aşağıdaki sorular sorulur. Doğru cevap verenlere pekiştireç verilir. Yanlış ya da eksik cevap verenlere ipucu, düzeltme vererek doğru yanıt bulmaları sağlanır.

SORULAR

1. İnkılap nedir? Örnek veriniz.
2. Cumhuriyetçiliğin özellikleri nelerdir?
3. Milliyetçiliğin özelliği nelerdir?
4. Halkçılığın özelliği nelerdir?
5. Laikliğin özelliği nelerdir?
6. İnkılapçılığın özelliği nelerdir?
7. Devletçiliğin özelliği nelerdir?
8. Hangi alanlarda yenilik yapılmıştır?
9. Eğitim, kültür alanında yapılan yenilikler nelerdir?
10. Toplum alanında yapılan yenilikler nelerdir?
11. Siyasi alanda yapılan yenilikler nelerdir?
12. Hukuk ve Ekonomi alanında yapılan yenilikler

CEVAPLAR

[illegible]

nelerdir?

13. Cumhuriyet neden ilan edildi? Edilmeseydi neler olurdu?	Uygun yanıtlar
14. Anayasa ve yasalarda ne gibi değişiklikler yapıldı? Yapılmasaydı neler olurdu?	Uygun yanıtlar
15. Yenilikler yapılmasaydı neler olurdu?	Uygun yanıtlar
16. İnkılaplardan neden taviz verilmemelidir?	Uygun yanıtlar
17. Atatürk bu inkılapları neden yaptı?	Uygun yanıtlar
18. İnkılapları düşünün o günden bugüne neler değişmiştir?	Uygun yanıtlar

OYUN

Sınıf 3 farklı gruba ayrılır. Tarafımdan daha önceden hazırlanmış olan poşet içerisinde saklanır. Daha sonra sırasıyla gruptan bir öğrenci bir kelime seçer. Bu kelimenin harfleri kadar tahtaya çizgi çeker ve ilk harflerini yazar. Daha sonra ise (kendi grubu hariç) diğer iki gruba hakkı verir. Kelimeyi bulan grup, o kelimenin anlamını ya da özelliğini söylese 10 tam puan alır. Sırasıyla kelimeler bitene kadar bu işlem yapılır.

Kelimeler

1. Ulusal Kurtuluş Savaşı
2. Gümrü Antlaşması
3. Lozan Antlaşması
4. Sevr Antlaşması
5. Mondros Ateşkes
6. Erzurum Kongresi
7. İnkılap
8. Tevhid-i Tedrisat

Ara Özet: Öğretmenin; “Mustafa Kemal Atatürk yeni kurmuş olduğu Türkiye Cumhuriyeti Devletini çağa uygun hale getirmek için her alanda birçok yenilikler yapmıştır. Atatürk ilkelerine bağlı olmalıyız ve bunlardan taviz vermemeliyiz. Mustafa Kemal gençlerine yani bizlere bunları koruma görevi düşmüştür.

Ara Geçiş: “Mustafa Kemal Atatürk” iyi bir asker, iyi bir devlet adamı önemlisi ülkesini ve millerini çok seven bir vatandaştır. Şimdi Atatürk’ün hayatını ve kişilik özelliklerini sizlere anlatacağım.

ETKİNLİK 6

Renkli Resim Seti VII gösterilir. Öğrencilerin görüşleri alındıktan sonra, Sarı saçlı mavi gözlü bebek adlı örnek olay tepegözle yansıtılır. Öğrencilere okutturulur. Sonundaki sorular öğrencilere cevaplandırılır.

SARI SAÇLI MAVİ GÖZLÜ BEBEK

1881 yılının, Pırıl pırıl güneşli bir günü.

O zamanlar Osmanlı toprağı olan şimdi ise Yunanistan’a bağlı bulunan Selanik’te, pembe boyalı üç katlı bir evde, bir doğum bekleniyordu.

Orta boylu, narin kadıncağızdı anne, beyaz pembe yanakları, mavimsi, hafif yumuşak gözleri vardı. Anne heyecanlar içindeydi. Anne korkuyordu. Acaba bu çocuğı yaşayacak mı? Bundan önce doğan üç çocuğunun ikisi ölmüştü.

Baba orta yaşlı zayıfça bir adamdı.

Adı Ali Rıza Efendi idi. O da heyecanlar içindeydi. Evin erkeklere ayrılan bölümünde bir aşağıya bir yukarıya dolanıp duruyordu. Çok geçmedi, kadınlar bölümünden sevinç sesleri yükseldi.

Gözünüz aydın Ali Efendi, bir oğlunuz oldu.

İşte Atatürk böyle doğdu. Ona Mustafa adını koydular. Mustafa sarı saçlı, mavi gözlü bir bebektir. Mustafa Kemal ele avuca gelmeye, başlayıncı kendisinden büyük olan kız kardeşi ölmüştü. Daha sonra ise başka bir kız kardeşi olmuştur. Annesi ve babası bu kızlarının adını Makbule koydu.

SORULAR

1. Parçaya göre Mustafa Kemal Atatürk kaç yılında doğdu?
2. Parçaya göre nerede doğdu?
3. Atatürk’ün doğduğu il şimdi nereye bağlıdır?
4. Parçaya göre Atatürk’ün annesi nasıl bir insandır?

5. Parçaya göre Atatürk'ün babası nasıl bir insandır?
6. Parçaya göre Mustafa nasıl bir bebektir?
7. Mustafa'nın başka kardeşi var mıdır?
8. Siz Mustafa Kemal olarak doğmak ister miydiniz? Neden?

Atatürk'ün Hayatı öğretmen tarafından anlatılır. Anlaşılmayan yerler tekrar edilir. Önemli yerler tepegözle yansıtılıp, öğrencilerin defterlerine yazdırılır.

Atatürk'ün kişilik özelliği ile ilgili örnek olay okutulur, birkaç öğrenciye anlattırılır. Dramatize ettirilir, sonundaki sorular cevaplandırılır.

“VERDİĞİN SÖZÜ UNUTMA; BÜYÜK ADAM OLACAKSIN”

“İstanbul, 1937 Haziran”

O gece erken yatmıştım. Annem ile teyzemin oğlu eve dönerken, Park Otel'in önünde bir kalabalık görmüşler Atatürk'ün orada olduğunu anlayınca içeri girmişler. Derken, annemin aklına ben gelmişim. Ağabeyime;

“Altan'ı çağıralım... demiş.

Gece yarısı karyolamı biri sallıyordu. Gözlerimi açtım. Karşımda Ertem ağabeyim:

“Çabuk Altan”

“Ne var?”

“Seni Atatürk'e götüreceğim...”

Rüya görüyorum sandım.

“Atatürk mü? Ağabey beni aldatıyorsun... Atatürk gözle görülür mü hiç? O zaman altı yaşındaydım. Okula bile gitmiyordum. Anneme; bazen sorardım.

“Atatürk kimdir?”

“Büyük adamdır”

“Büyük adamlar bizim gibi yer, içeler mi? Bizim gibi konuşular mı?

Ağabeyim, böyle gece yarısı “Seni Atatürk'e götüreceğim” deyince, anneme sorduğum şeyler, birer birer aklıma geldi. Onun için inanmadım.

“Hiç Atatürk gözle görülür mü?”

Fakat ağabeyim;

“Vallah atmıyorum, kalk” deyince fırladım.

“Şimdi Atatürk’ü görecek miyim?”

“Göreceksin”

Çabucak giyindim. Park Otel’e gittik. Ama Atatürk’ü hemen görmedim. Annem, beni kucağına aldı. Kalabalık içinde bakar bakmaz hemen gördüm.

“Aaaa, Anne işte Atatürk” diye bağırdım.

Derken Atatürk, eliyle bir işaret yaptı. Beni yanına çağırıyordu. Ben büyük bir adam gibi Ata’nın huzuruna çıktım. Hemen sarılıp iki eline birden öptüm, o sordu; “En çok kimi seviyorsun bakayım anneni mi, babanı mı? Hemen atladım.

“Ben en çok seni severim”

“Atatürk olduğum için mi?”

“Evet”

Ne yaptım ki bu kadar seviyorsun?

“Düşmanları denize döktün... Memleketi sen kurtardın” dedim.

Beni masanın üzerine çıkararak gösterdi.

“Ne sevimli çocuk değil mi?”

Sonra beni sevip okşadı:

“Büyüdüğün zaman ne olmak istersin?” diye sordu.

Amcam pilottu. Aklıma geldi.

“Pilot olacağım” dedim.

Atatürk o zaman kulağıma eğilerek şu sözleri söyledi.

“Çocuğum sen ne pilot, ne mühendis, ne de doktor olma, Büyük adam ol”

Söyle bakalım “Büyük adam olacağım de”

Ben tekrar ettim: “Büyük adam olacağım” dedim.

SORULAR

1. Altan kimdir?
2. Parçaya göre Altan’ı uykusundan kim, neden uyandırmıştır?
3. Parçaya göre Altan’ın ağabeyi Etem ona ne demiştir?
4. Altan annesine hangi soruyu sorduğunu hatırlamıştır?
5. Ağabeyi ne deyince Altan yataktan kalkmıştır?

6. Altan Atatürk'ü görünce ne yapmıştır?
7. Altan Atatürk tarafından çağırılınca ne yapmıştır?
8. Atatürk Altan'a ne sormuştur?
9. Altan büyüyünce ne olmak istiyormuş?
10. Atatürk Altan'ın ne olmasını istemiş?
11. Siz Altan'ın yerinde olsaydınız Atatürk'e ne cevap verirdiniz?
12. Siz Atatürk'ün yerinde olsaydınız Altan'a ne sorardınız?

Mustafa Kemal Atatürk'ün kişilik özellikleri öğretmen tarafından açıklanır, önemli yerler yazdırılır. Anlaşılmayan yerler tekrar edilir.

Atatürk'ün ölümü ile ilgili örnek olay öğretmence okunur. Birkaç öğrenciye okutturulur. Anladıkları tek tek anlatılır. Parçanın sonundaki sorular birkaç öğrenciye cevaplatılır.

ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ

Atatürk, 1938 yılının başlarında yaptığı bir yurt gezisinden hasta düşmüştü. Hastalığı biraz geçince Güney Anadolu'ya bir gezi daha yaptı. Doktorlar bu geziye çıkmasını doğru bulmamışlardı. Ama Atatürk Hatay sorununu bir an önce çözüme bağlamak için Adana ve Mersin'i kapsayan bu geziye çıktı oralarda yapılan asker geçitlerini saatlerce ayakta izledi. Yorgun düşmüştü. Yeniden hastalandı. Karaciğeri hastaydı. Gezi dönüşü İstanbul'a götürüldü. Hastalığı ağırlaşınca Dolmabahçe sarayına kaldırıldı. Tanınmış Türk doktorları ile Fransız ve Almanya'dan gelen uzmanlar, Atamızın hastalığını yenmesi için her çareye başvurdular.

Hastalık ilerliyordu. O enerji dolu yüzü sararmış zayıflamıştı. Yalnız o güzel mavi gözleri ışıltılarını yitirmemişti. Atatürk 6 Kasım günü yatağından kalktı. Omuzları incelmış, kemikleri fırlamıştı. Ama ince ve biçimli elleri güzelliğini koruyorlardı. Ertesi gün vücudundan su alındı. Canı enginar istemişti ama enginar İstanbul'da bulunamadı, Hatay'dan ısmarlandı...

SORULAR

1. Hikayenin sonunda sizce ne olmuştur?
2. Parçaya göre Atatürk ne zaman hasta düştü?
3. Parçaya göre Atatürk neden Adana ve Mersine gitmişti?
4. Parçaya göre hastalığı ilerleyince nereye kaldırıldı?
5. Kimler Atatürk'ün hastalığını iyileştirmek için çareler aramıştır?
6. Hastalığın ilerlemesi sonucunda Atatürk ne gibi değişiklikler olmuştur?
7. Siz Atatürk'ün yerinde olsaydınız hastalığınız sırasında neler yapardınız?

Önemli yerler öğretmen tarafından tekrar edilir. Her biri değişik 5 öğrenciye aşağıdaki sorular cevaplandırılır.

Sorular	Cevaplar
1. Mustafa Kemal Atatürk nerede ve ne zaman doğmuştur?	Uygun yanıtlar
2. Anne ve babasının adı nedir?	Uygun yanıtlar
3. M. K. Atatürk hangi okullara gitmiştir?	Uygun yanıtlar
4. M. Kemal Atatürk nasıl bir liderdir?	Uygun yanıtlar
5. Sizce Mustafa Kemal Atatürk'ün yaptığı en büyük fedakarlık nedir?	Uygun yanıtlar
6. M. Kemal Atatürk nerede ve ne zaman ölmüştür?	Uygun yanıtlar
7. M. Kemal Atatürk ülke içinde ve ülke dışında hangi ilkeyi uygulamıştır?	Uygun yanıtlar

D) SONUÇ BÖLÜMÜ

1) Son Özet: Kurtuluş Savaşı bağımsızlık uğruna verilmiş olan bir savaştır. Tam bağımsızlık, vatanın bölünmezliği ve milli egemenlik ölçüt alınmıştır. Atatürk ilke ve inkılaplarından taviz verilmez. Onları koruyup kollamak hepimizin görevidir. Tarihte örnekleri görüldüğü gibi çağdaş bilim, sanat ve dünya görüşlerini yaşama geçirmeyen devletler zaman içerisinde yıkılırlar.

2) Tekrar Güdüleme: Bu ünite de öğrendiğiniz bilgiler pek çok sınavda çıkar. Bunları iyi bir şekilde öğrendiyseniz. Sınavlarda oldukça başarılı olursunuz.

3) Kapanış: Bu bölümde öğretmen tarafından dikkat çekme bölümünde sorulan soru tekrar sorulur ve cevaplar alınır.

E) DEĞERLENDİRME BÖLÜMÜ

Öğretmen tarafından sınıf 3 gruba ayrılır.”Şimdi ünite ile ilgili bilgi yarışması yapacağız” denir. Grupların kendilerine bir isim bulması için kısa bir süre verilir, isimleri tahtaya yazılır bir tane yazıcı seçilir.

Her gruptan öğrenciye sırasıyla sorular sorulur. Doğru cevap veren gruba 1 puan verilir. Eğer öğrenci bilemez yada kopya alarak soruya doğru cevap verirse puan alamaz. (Ama doğru cevabı grup elemanlarından herhangi biri verinceye kadar soru sorulur ve doğru cevap tekrarlatılır.)

A GRUBU SORULARI	B GRUBU SORULARI	C GRUBU SORULARI
1) I.Dünya Savaşı kaç yılında başladı?	1) İtilaf Devletleri'nin adları nelerdir?	1) İttifak Devletleri'nin adları nelerdir?
2) Samsun'a kim, neden, ne zaman çıktı?	2) Erzurum Kongresi hangi tarihte yapıldı ve ne gibi kararlar alındı?	2) Sivas Kongresi hangi tarihte yapıldı ve ne gibi kararlar alındı?
3) Sevr Antlaşması ne zaman imzalandı?	3) Gümrü Antlaşması ne zaman imzalandı?	3) Ankara Antlaşması ne zaman imzalandı?
4) I.İnönü Savaşı kimler arasında oldu? Sonucu nedir?	4) II. İnönü Savaşı kimler arasında oldu? Sonucu nedir?	4) Moskova Antlaşması ne zaman imzalandı?

5) Büyük Taarruz ne zaman başladı?	5) Mudanya Ateşkes Antlaşması ne zaman oldu?	5) Lozan Antlaşması ne zaman oldu?
6) Eğitim alanında yapılan yenilikler nelerdir?	6) Siyasi alanda yapılan yenilikler nelerdir?	6) Toplumsal alanda yapılan yenilikler nelerdir?
7) Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk anayasasının adı nedir?	7) Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk anayasası ne zaman kabul edildi?	7) Türk Medeni Kanunu ne zaman kabul edildi?
8) Cumhuriyetçilik nedir?	8) İnkılapçılık nedir?	8) Laiklik nedir?
9) Ulusal Kurtuluş Savaşı başlamasaydı neler olurdu?	9) Millet Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda birlik olmasaydı neler olurdu?	9) Atatürk gibi bir lider Kurtuluş Savaşı'nın başında olmasaydı neler olurdu?
10) M.K. Atatürk nerede ve ne zaman doğdu?	10) M.K. Atatürk'ün anne ve babasının adları nelerdir?	10) M.K. Atatürk nereden ve ne zaman öldü?
11) Aşağıdakilerden hangisi siyasi alanda yapılan yeniliklerden değildir? A) Saltanatın Kaldırılması B) Cumhuriyetin İlanı C) Halifeliğin Kaldırılması D) Tevhid-i Tedrisat Kanunu		
12) Aşağıdakilerden hangisi Atatürk'ün kişilik özelliklerinden değildir? A) İyi bir lider olması B) Vatanını koruması C) Yenilikçi olmaması D) Milletini sevmesi		

13) Cumhuriyet hangi ilde ilan edildi?

- A) İstanbul
- B) Ankara
- C) Samsun
- D) İzmir

14) “Yurtta Barış Dünya’da Barış” sözü kime aittir?

- A) Enver Paşa
- B) M. Kemal Atatürk
- C) İsmet İnönü
- D) Vahdettin

15) Cumhuriyet sizce neden en güzel yönetim biçimidir? Açıklayınız (Bu soru için 10 dakika verilir. Düşüncesini en güzel açıklayan grup puanı alır.)

BU ÜNİTENİN DİĞER DERSLERLE BAĞLANTISI

Türkçe Dersinde; Kurtuluş Savaşı sırasında meydana gelen olayları ve Atatürk’ün hayatını anlatan şiirler yada okuma parçaları kullanılabilir.

Matematik Dersinde; ünite de geçen olgular ile ilgili dört işlem problemleri kullanılabilir.

Resim Dersinde; Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk? Ünitesinde okunan örnek olaylar ile ilgili, öğrencilerin resim yapması istenebilir.

Müzik Dersinde; Cumhuriyet, Kahramanlık ve Atatürk ile ilgili şarkılar öğretilir.

Araç – Gereçler

Renkli Resim Seti I	: I. Dünya Savaşı sırasında ülkemizin durumu
Renkli Resim Seti II	: Mondros Ateşkes Antlaşması sonrası ülkemizin durumu
Renkli Resim Seti III	: Samsun’a Çıkış ve Kongreler ile ilgili kesitler
Renkli Resim Seti IV	: T.B.M.M.’nin Açılması ile ilgili kesitler
Renkli Resim Seti V	: Savaş Dönemi (Cepheler) ile ilgili kesitler
Renkli Resim Seti VI	: İnkılaplar ile ilgili kesitler
Renkli Resim Seti VII	: Atatürk’ün Hayatı ile ilgili kesitler

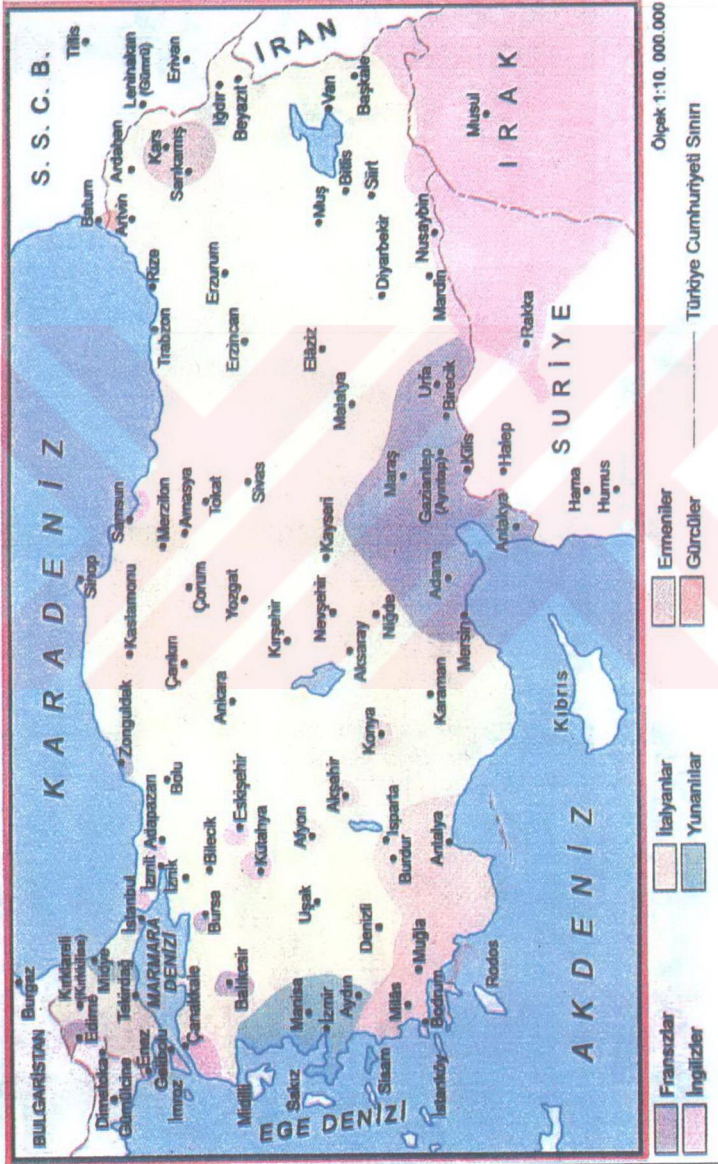
EK-3. RESİM SETLERİ

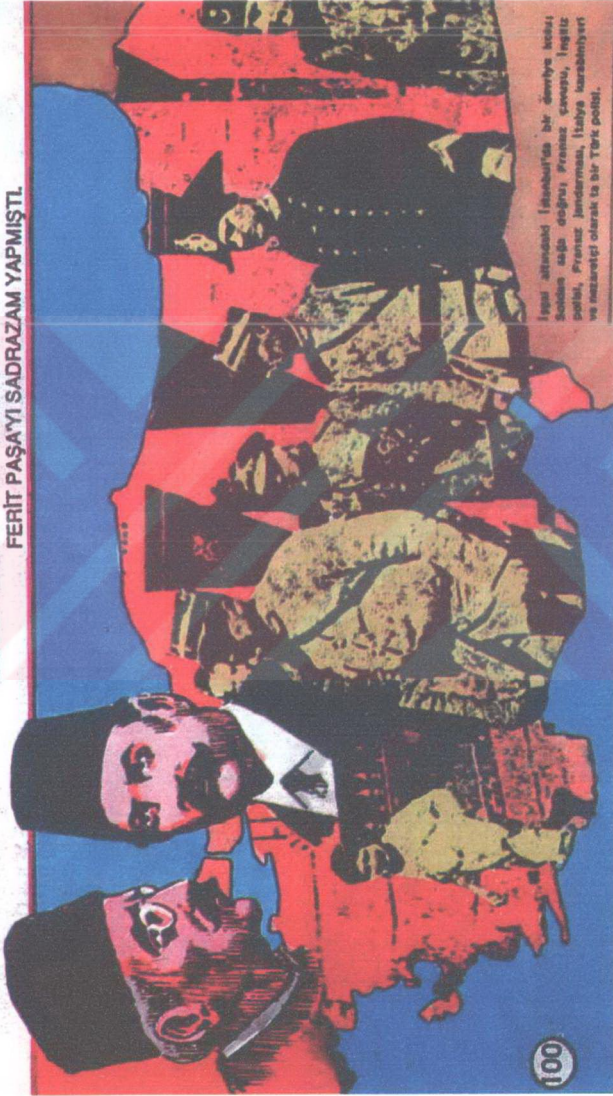

ÇOK GEÇMEDEN MÜTTEFİKLER TÜRKİYE'YE KAYITSIZ VE ŞARTSIZ HAKİM OLMUŞLARDI. ASKER DAĞITILMIŞ, BÜTÜN SİLAH TOPLANMIŞ, DEMİRYOLLARI VE TÜM ULAŞIM VASITALARINA EL KÖNÜLMÜŞTÜ. ANADOLU'NUN KUZEY DOĞUSU HARİÇ HER TARAF İŞGAL EDİLMİŞTİ. MECLİSİ DAĞITAN VAHDETİN İSE 4 MART 1919'DA FERİT PAŞA'YI SADRAZAM YAPMIŞTI.

100

İsmail Akkurt'un bir dünyaya kızı; Soğuk sağa doğru; Fransız sahası, İngiliz polisi, Fransız jandarması, İtalyan karabölgücü ve meclisçisi olarak ta bir Türk polisi.

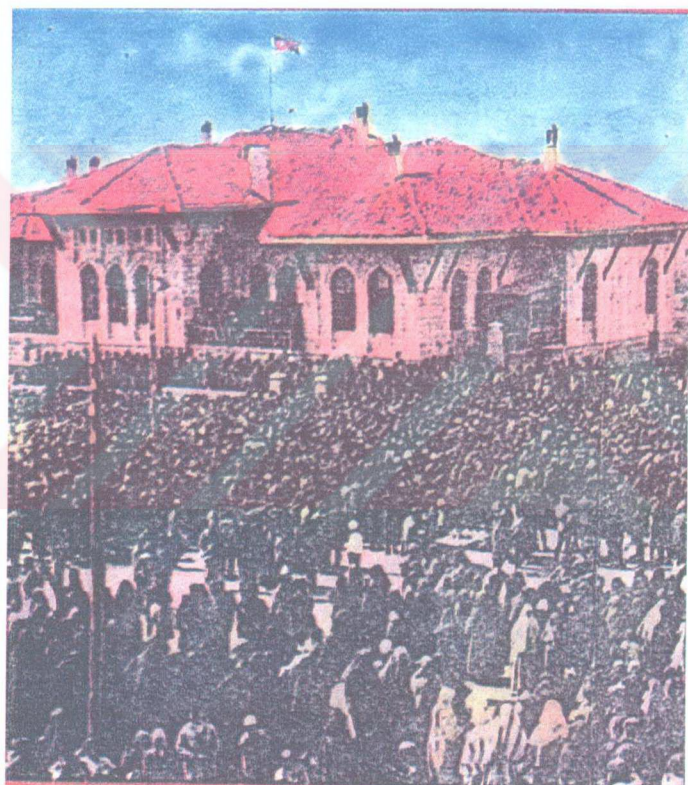
6BASIRIK OSMANLI IMPARATORLUĞU 1. DÜNYA SAVAŞI İLE YIKILMIŐTI.
FAKAT HİCBİR ZAMAN UMUTSUZLUĞA DÜŐMEYEN TÜRK MİLLETİ,

19 MAYIS 1919'DA
SAMSUN'DAN ANADOLU'YA
ÇIKACAK KURTARICISINI
BEKLEYECEKTİ.

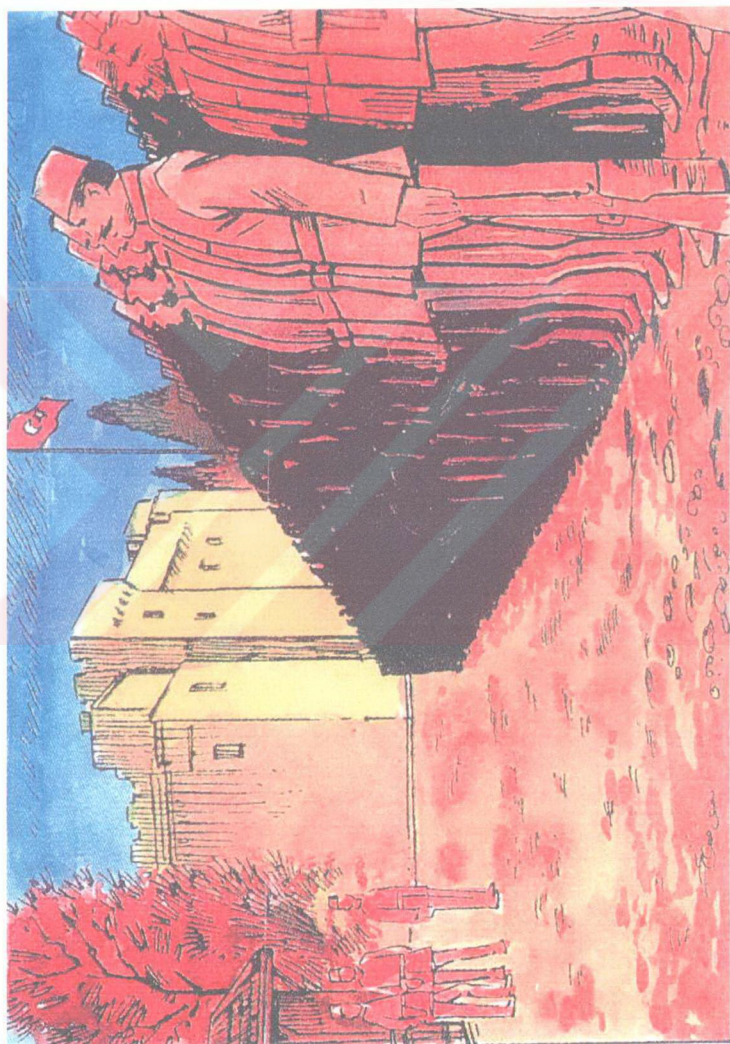

**1. İNÖNÜ
SAVAŞI
(6-11 OCAK
1921)**

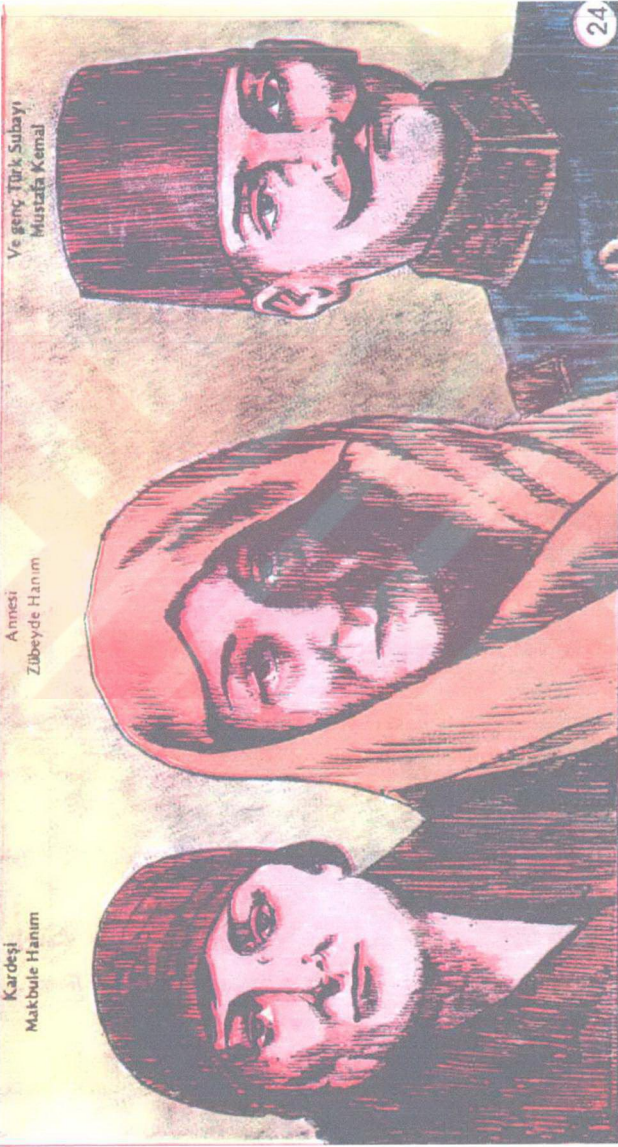
BATİ VE GÜNEY CEPHELERİNDEKİ TÜRK ORDUSUNUN KÜTAHYA GEDİZ BÖLGESİNDE ASİ ÇERKEZ ETHEM'İ TENKİL İLE MEŞGUL OLDUĞU SIRADA YUNANLILAR 6 OCAK 1921'DE SÂLDIRIYA GEÇTİLER. BURSA VE UŞAK BÖLGELERİNDEN ESKİŞEHİR VE AFYON İSTİKÂMETİNE DOĞRU İLERLEMeye BAŞLADILAR.

T. C.

NÜFUS HÜVİYET CÜZDANI

No. 993.815 - B.

No. 51

İşbu cüzdanı elinizde bulursanız lütfen bizi bilgilendiriniz.

Aile ismi, yasal takip ve şöhret	Atatürk
Adı	Kemal
Babasının adı	Ölmüş Ali Rıza
Anasının adı	Ölmüş Lübyede
Doğum yeri	Selânik
Doğum tarihi	1881

No. 993.815 - B.

EK-4. SUNU SAYDAMLARI

CUMHURİYET: HALKIN KENDİ YÖNETİCİSİNİ SEÇEBİLDİĞİ BİR YÖNETİM BİÇİMİ

ÖRNEK: TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİ

KURTULUŞ SAVAŞI: BİR MİLLETİN İŞGALCI DEVLETLERE KARŞI BAŞLATTIĞI SAVUNMA

ÖRNEK: TÜRK KURTULUŞ SAVAŞI

İNKILAP: ÇAĞIN GELİŞMELERİNE UYGUN YENİLİK

**ÖRNEK: TÜRK İNKILABI
FRANSIZ İNKILABI**

I. DÜNYA SAVAŞI (1914 – 1918) KATILAN DEVLETLER

İTİLAFA DEVLETLERİ

- * İNGİLTERE
- * FRANSA
- * RUSYA
- * İTALYA

İTTİFAK DEVLETLERİ

- * ALMANYA
- * AVUSTURYA-MACARİSTAN İMPARATORLUĞU
- * BULGARİSTAN
- * OSMANLI DEVLETİ

SAVAŞI İTTİFAK DEVLETLERİ KAYBETTİ OSMANLI DEVLETİ İLE İTİLAFA DEVLETLERİ 30 EKİM 1918 TARİHİNDE MONDROS ATEŞKES ANLAŞMASINI İMZALADILAR

BU ANTLAŞMAYA GÖRE;

- OSMANLI ORDU VE DONANMASI TERHİS EDİLECEK
- BOĞAZLAR İTİLAFA DEVLETLERİNCE İŞGAL EDİLECEK
- TÜRK DONANMASI İTİLAFA DEVLETLERİNCE BIRAKILACAK
- TAŞIT VE HABERLEŞME ARAÇLARI İTİLAFA DEVLETLERİNCE BIRAKILACAK
- TOROS TÜNELLERİ İTİLAFA DEVLETLERİNCE İŞGAL EDİLECEK
- 7. MADDE İTİLAFA DEVLETLERİ GÜVENLİKLERİNİ TEHDİT EDEN HERHANGİ BİR YERİ İŞGAL EDEBİLECEK
- ALTI DOĞU İLİNDE KARIŞIKLIK ÇIKTIĞINDA BURALAR İŞGAL EDİLEBİLECEKTİ

SAVAŞ DÖNEMİ

DOĞU CEPHESİ : KAZIM KAREBEKİR KOMUTASINDA ERMENELİRLERLE SAVAŞILDI. ERMENİLER BARIŞ İSTEDİ 2 ARALIK 1920'DE GÜMRÜ ANTLAŞMASI İMZALANDI. ERMENİLER İŞGAL ETTİKLERİ YERLERDEN ÇEKİLDİLER.

GÜNEY CEPHESİ : İTALYANLARLA SAVAŞ OLMADI. ANTALYA VE KONYA'DAN GERİ ÇEKİLDİLER

- FRANSIZ VE ERMENİLER ANTEP, URFA VE MARAŞI İŞGAL ETMİŞTİR.
- FRANSIZLARLA 20 EKİM 1921 TARİHİNDE ANKARA ANTLAŞMASI YAPILDI. HATAY DIŞINDAKİ SURIYE SINIRI ÇİZİLDİ.

BATI CEPHESİ : T.B.M.M. ORDUSU YUNANLILARA KARŞI SAVAŞTI

- İNÖNÜ SAVAŞI (6 – 10 OCAK 1921) YUNANLILAR İSMET İNÖNÜ KOMUTASINDAKİ TÜRK ORDUSUNA YENİLDİ.
- LONDRA KONFERANSI : TÜRK ULUSU HAKLARINI DÜNYAYA DUYURDU, İTİLADEVLETLERİ TBMM HÜKÜMETİNİ RESMEN TANIDI
- İNÖNÜ SAVAŞI (31 MART – 1 NİSAN 1921)
- SAKARYA MEYDAN SAVAŞI (23 AĞUSTOS – 13 EYLÜL 1921)
- SAKARYA MEYDAN SAVAŞINI KAZANAN KEMAL PAŞA'YA GAZİLİK ÜNVANI, MAREŞALLİK RÜTBESİ VERİLDİ.
- BÜYÜK TAARRUZ (26 – 30 AĞUSTOS 1922) YENİLEN YUNAN ORDUSU ÜLKEMİZİ TERKETTİ.

BARIŞ DÖNEMİ

- MUDANYA ATEŞKES ANLAŞMASI (11 EKİM 1922)
- İTİLAH DEVLETLERİNİN İSTEĞİ ÜZERİNE BARIŞ YAPILDI
- LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI (24 TEMMUZ 1923)
 - TÜRK HEYETİNE İSMET PAŞA BAŞKANLIK YAPTI
 - BOĞAZLARLA İLGİLİ KONULARDA SOVYETLER BİRLİĞİ VE BULGARİSTAN DA TEMSİLCİ GÖNDERDİ.
 - BU ANTLAŞMAYLA ASKERİ VE SİYASİ BAŞARI TAMAMLANDI
 - SINIRLARIMIZ HATAY DIŞINDA BELİRLENDİ.
 - BOĞAZLAR TÜRK HAKİMİYETİNE BIRAKILDI
 - AZINLIKLARA BİRLİK VE BERABERLİĞİMİZİ BOZACAK HAKLAR VERİLMEDİ
 - KAPÜTÜLASYONLAR KALDIRILDI.

TÜRK İNKİLÂBİ

1- SİYASİ ALANDA İNKILAP

- SALTANATIN KALDIRILMASI (1 KASIM 1922)
- CUMHURİYETİN İLANI (29 EKİM 1923)
- HALİFELİĞİN KALDIRILMASI (3 MART 1924)

2- HUKUK ALANINDA YAPILAN İNKILAP

- 1921 ANAYASASI (TEŞKİLAT-I ESASİYE)
- TÜRK MEDENİ KANUNU (4 EKİM 1926)

3- EĞİTİM VE KÜLTÜR ALANINDA İNKILAP

- TEVHİD-İ TEDRİSAT (ÖĞRETİM BİRLİĞİ) KANUNU (3 MART 1924)
- YENİ TÜRK HARFLERİNİN KABULÜ (1 KASIM 1928)

4- TOPLUMSAL ALANDA İNKILAP

- KIYAFETTE DEĞİŞİKLİK
- ŞAPKA KANUNU (25 KASIM 1925)
- TAKVİM VE SAAT ÖLÇÜLERİNDE DEĞİŞİKLİK
- SOYADI KANUNU (21 HAZİRAN 1934)

5- EKONOMİK ALANDA İNKILAP

- MİLLİ EKONOMİNİN KURULMASI
- TARIM, TİCARET VE BAYINDIRLIK ALANINDAKİ GELİŞMELER
- ATATÜRK ORMAN ÇİFTLİĞİNİN KURULMASI
- KABOTAJ KANUNU (1926)
- MADEN TEKNİK ARAMA ENSTİTÜSÜNÜN KURULMASI

ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE SİSTEMİ

ATATÜRKÇÜLÜK: ATATÜRK'ÜN DEVLET YÖNETİMİ, EKONOMİK YAŞAM VE TOPLUMUN DİĞER KURUMLARINA İLİŞKİN, GERÇEKÇİ DÜŞÜNCE VE İLKELERİNE DENİR.

ÖRNEK: YURTTA BARIŞ, DÜNYADA BARIŞ

ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCEDE MİLLİ GÜÇ UNSURLARI

- SİYASİ GÜÇ
- ASKERİ GÜÇ
- SOSYOKÜLTÜREL GÜÇ
- EKONOMİK GÜÇ

ATATÜRK İLKE VE İNKILAPLARININ DAYANDIĞI ESASLAR

- ULUSAL TARİH BİLİNCİ
- VATAN VE ULUS SEVGİSİ
- ULUSAL DİL
- ULUSAL BAĞMSIZLIK VE ÖZGÜRLÜK
- EGEMENLİĞİN ULUSA AİT OLMASI
- ULUSAL KÜLTÜRÜN GELİŞTİRİLMESİ ESASI
- ÇAĞDAŞ UYGARLIK DÜZEYİNE ÇIKMA
- ULUSAL BİRLİK, BERABERLİK VE ÜLKE BÜTÜNLÜĞÜ
- TÜRK ULUSUNA İNANMAK VE GÜVENMEK
- BARIŞÇILIK İLKESİ
- AKILCILIK İLKESİ

ATATÜRK İLKELERİ

- 1) **CUMHURİYETÇİLİK İLKESİ:** CUMHURİYET BİR DEVLET BİÇİMİDİR. BU DEVLET BİÇİMİNDE EGEMENLİK ULUSA AİTTİR.
- 2) **MİLLİYETÇİLİK İLKESİ:** BİR ÜLKEDE YAŞAYAN İNSANLARIN O ULUSUN GELİŞMESİ VE BÜTÜNLÜĞÜ İÇİN ELLERİNDEN GELENİ YAPMAYA HAZIR OLMASIDIR
- 3) **HALKÇILIK:** HALKÇILIK İLKESİNDE ULUSAL EGEMENLİĞİN TEMELİ HALKTIR. HALK, DEVLET YÖNETİMİNDE TEK SÖZ SAHİBİDİR.
- 4) **DEVLETÇİLİK İLKESİ:** ATATÜRK'ÜN EKONOMİK ALANDAKİ GÖRÜŞLERİNİ İFADE EDER.
- 5) **LAİKLİK İLKESİ:** DİN VE DEVLET İŞLERİNİN BİRBİRİNDEN AYRI OLMASIDIR.
- 6) **İNKILAPÇILIK İLKESİ:** İNKILAP, BİR TOPLUMU GERİ BIRAKAN, ÇAĞDIŞI KURUMLARI ORTADAN KALDIRMAK VE YERINE TOPLUNUN GELİŞMESİNİ SAĞLAYACAK YENİ KURUMLARI KURMAKTIR.

ATATÜRK

ATATÜRK'ÜN HAYATI

- MUSTAFA KEMAL, 1881 YILINDA SELANİK'TE DOĞDU
- BABASI ALİ RIZA EFENDİ
- ANNESİ ZÜBEYDE HANIM
- KIZ KARDEŞİ MAKBULE HANIM

MUSTAFA KEMAL'İN GİTTİĞİ OKULLAR

- ŞEMSİ EFENDİ İLKOKULU
- ASKERİ RÜŞTİYE
- MANASTIR ASKERİ İDADİSİ
- HARP OKULU
- HARP AKADEMİSİ

**MUSTAFA KEMAL 1905 YILINDA KURMAY YÜZBAŞI OLARAK ORDUYA
KATILDI**

ATATÜRK'ÜN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

- ÇOK YÖNLÜ BİR LİDERDİ
- ÖĞRETİCİLİK YÖNÜ GÜÇLÜYDÜ
- İYİ BİR YÖNETİCİYDİ
- İLERİ GÖRÜŞLİ BİR LİDERDİ
- SON DERECE AÇIK SÖZLÜYDÜ
- İYİ BİR ÖNDERDİ
- BİRLEŞTİRME VE BÜTÜNLEŞTİRME GÜCÜNE SAHİPTİ
- TÜM İNSANLARI SEVERDİ
- YURDUNU VE ULUSUNU ÇOK SEVERDİ

EK-5. DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

AÇIKLAMA

Sevgili Öğrenciler

Bu testin amacı sizin Sosyal Bilgiler Dersi CUMHURİYETE NASIL KAVUŞTUK? Ünitesindeki başarınızı ölçmektir. Test toplam 25 sorudan oluşmaktadır. Her soru için verilen dört seçenekten doğru olanı bularak cevap kağıdına işaretleyiniz. Cevaplama için verilen süre 40 dakikadır.

Örnek:

Soru : Türkiye Cumhuriyeti devletinin başkenti neresidir?

Cevap:

- A) İstanbul
- B) Bolu
- C) İzmir
- D) Ankara

Cevaplarınızı aşağıdaki örnekte olduğu gibi cevap kağıdına işaretleyiniz.

A	B	C	D
			X

BAŞARILAR DİLERİM

FİLİZ TOPAL

**5. SINIF CUMHURİYETE NASIL KAVUŞTUK? ÜNİTESİ İLE
İLGİLİ BAŞARI TESTİ**

SORU 1: Bir milletin işgalci devletler karşısında tekrardan özgürlüğünü kazanabilmek için başlattığı savunmaya denir.

Yukarıdaki tanım aşağıdaki kavramlardan hangisine aittir?

- a) Egemenlik
- b) Tam Bağımsızlık
- c) İnkılap
- d) Ulusal Kurtuluş Savaşı

Soru 2: Birinci Dünya Savaşı Sırasında İtalya İngiltere, Fransa ve İtilaf Devletlerini oluşturmuştur.

- a) Almanya
- b) Osmanlı Devleti
- c) Rusya
- d) Bulgaristan

Soru 3: Amasya Genelgesi hangi tarihte yayınlandı?

- a) 22 Haziran 1919
- b) 17 Mayıs 1920
- c) 19 Mayıs 1919
- d) 23 Temmuz 1919

Soru 4: I. Erzurum Kongresi

II. Sivas Kongresi

III. Amasya Genelgesi

IV. Misak-ı Milli

Yukarıdaki olayların kronolojik sırası aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- a) III, II, IV, I
- b) III, I, II, IV
- c) I, II, III, IV
- d) I, IV, III, II

Soru 5: II. İnönü Savaşı kimler arasında olmuştur?

- a) İstanbul Hükümeti ile Yunanistan
- b) TBMM Hükümeti ile Yunanistan
- c) TBMM Hükümeti ile Fransa
- d) TBMM Hükümeti ile Rusya

Soru 6: Kurtuluş Savaşı sırasında kurulan Ermeni Cemiyetlerinin ortak amacı hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- a) Trakya'da Ermeni Devleti kurmak.
- b) Doğu Anadolu Ermeni Devleti kurmak.
- c) Osmanlı Devleti'ne yardım etmek.
- d) Osmanlı Devleti ordusunun ihtiyacı olan silah ve cephaneleri sağlamak.

Soru 7: Aşağıdaki İnkılaplardan hangisi siyasi alanda yapılan inkılaplardan değildir?

- a) Saltanatın Kaldırılması
- b) Cumhuriyetin İlanı
- c) Halifeliğin Kaldırılması
- d) Türk Medeni Kanunu

Soru 8: Aşağıdakilerden hangisi Eğitim ve Kültür alanında yapılan İnkılaplardan değildir?

- a) Tevhid-i Tedrisat Kanunu
- b) Yeni Türk Harflerinin Kabulü
- c) Öğretimin Yaygınlaştırılması
- d) Kıyafette Değişiklik

Soru 9: Halkın kendi yöneticisini seçebildiği yönetim biçimine ne ad verilir?

- a) Saltanat
- b) Oligarşi
- c) Demokrasi
- d) Cumhuriyet

Soru 10: I. Herkes din ve vicdan hürriyetine sahiptir.

II. Din ve devlet işleri birbirinden ayrılmıştır.

Yukarıdaki maddeler Atatürk ilkelerinden hangisine aittir?

- a) Laiklik
- b) Cumhuriyetçilik
- c) Milliyetçilik
- d) Demokrasi

Soru 11: “Kahraman Türk Kadını! Sen yerlerde sürünmeye değil, omuzlarda yükselmeye layıksın.” Sözü kime aittir?

- a) İsmet İnönü
- b) Mustafa Kemal Atatürk
- c) Zübeyde Hanım
- d) Enver Paşa

Soru 12: I.Çağa ayak uydurmak için sadece hukuk alanında yenilikler yapılmalıdır.

II.Ulusal Kurtuluş Savaşı’nın öncüsü Mustafa Kemal Atatürk’tür.

III.Mustafa Kemal Atatürk tam bağımsız Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin kurucusudur.

Yukarıda verilen bilgilerden hangisi ya da hangileri yanlıştır?

- a) Yalnız I
- b) I ve II
- c) II ve III
- d) Yalnız III

Soru 13: I. Bir milletin örgütlenmesi

II. Savaşa gönüllü katılması

Yukarıdaki ilkeler hangi savaşın kazanılmasında etkili olmuştur?

- a) Kurtuluş Savaşı
- b) Balkan Savaşı
- c) I. Dünya Savaşı
- d) Trablusgarp Savaşı

Soru 14: I. Kendi bağımsızlıklarını ilan etmek istiyorlardı.

II. Doğu Anadolu'da ayaklanma çıkardılar.

Yukarıda verilmiş olan özellikler Osmanlı Devletindeki hangi azınlığa aittir?

- a) Sırlar
- b) Ermeniler
- c) Yunanlılar
- d) Araplar

Soru 15: Aşağıdaki ilkelerden hangisi yanlıştır?

- a) Zamana uymak için her türlü yenilgiye açık olmalıyız.
- b) Ermeniler kendi devletlerini kurabilmek için ayaklandılar.
- c) Çağa uymayan devletler her alanda geri kaldıkları için yıkılırlar.
- d) Bir devleti çağa uygun hale getirmek için sadece eğitim alanında yenilik yapılmalıdır.

Soru 16: I. Çağa uymak için birtakım yenilikler yapılmalıdır.

II. Yenilikler hep ileriye doğru olmalıdır.

III. Yenilikler tek bir alanda olmalıdır.

IV. Yenilikler sayesinde bir devlet çağdaşlaşır.

Yukarıda verilmiş olan bilgilerden hangisi doğrudur?

- a) I, II, IV
- b) I, II, III, IV
- c) I, III
- d) I, III, IV

Soru 17: Ermeniler Doğu Anadolu'da neden ayaklanma çıkardılar?

- a) Osmanlı Devletine yardım etmek için
- b) Kendi bağımsız devletlerini kurmak için
- c) Padişah'tan aldıkları emirleri yerine getirmek için.
- d) M. Kemal'e yardım etmek için.

Soru 18: Bir devlet çağa ayak uyduramazsa yıkılır.

Aşağıdakilerden hangisi bir devletin yıkılmasına sebep olamaz?

- a) Ekonomik alanda yenilik yapmamak

- b) Siyasi alanda yenilik yapmamak
- c) Topraklarını genişletmemek
- d) Toplum hayatında yenilik yapmamak.

Soru 19: Aşağıdakilerden hangisi Atatürk'ün kişilik özelliklerinden biri değildir?

- a) Atatürk iyi bir öğretici idi
- b) Atatürk çok yönlü bir liderdir
- c) Atatürk açık sözlü değildi
- d) Atatürk iyi bir yöneticiydi

Soru 20: Mustafa Kemal Atatürk hangi tarihinde nerede öldü?

- a) 10 Kasım 1938, Dolmabahçe Sarayı
- b) 10 Kasım 1938, Etnoğrafya Müzesi
- c) 10 Kasım 1881, Dolmabahçe Sarayı
- d) 19 Kasım 1938, Anıtkabir

Soru 21: Aşağıda verilmiş ifadelerden hangisi yanlıştır?

- a) Aydınlanma; Bilimsel ve çağa uygun düşünme, insana saygı ve sevgiyi temel alma.
- b) Ulusal Kurtuluş Savaşı; Bir milletin işgalci devletler karşısında tekrardan özgürlüğünü kazanabilmek için başlattığı savaştır.
- c) Çağdaşlaşma: Zamana uymak, zamanın gereklerini yerine getirmek
- d) Monarşi: Yöneticilerin seçim ile işbaşına geldiği bir yönetim biçimidir.

Soru 22: Mustafa Kemal Atatürk ölmeden önce hangi sorunu çözmeye çalışıyordu?

- a) Kapitülasyon
- b) Boğazlar
- c) Hatay
- d) Azınlıklar

Soru 23: İşgalci devletleri yenmek için;

- I. Başarmaya inanmak
- II. Milli birlik ve beraberlik
- III. İyi bir lider

IV. Gönüllü olarak savunmaya katılmak gerekmektedir.

Hayalinizde bir ülke canlandırın, bu ülke yurdunu işgal eden düşmanlara yenilmiş ve bağımsızlığını yitirmiş olsun. Bu ülke yukarıdaki ilkelerden hangisi ya da hangilerine uymadığı için yenilerek bağımsızlığını yitirmiştir?

a) I, II	b) I, II ve III
c) I ve IV	d) I, II, III ve IV

Soru 24: I. Teknolojik silahlar

II. Güçlü bir ordu

III. Milli birlik

IV. Başarma inancı

V. Yardım eden dost devletler

Bir devletin yaptığı savaşı kazanabilmesi için bulundurması gereken özellikler maddeler halinde verilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti de Kurtuluş Savaşını yapmış ve kazanmıştır.

Yukarıdaki ilkelerden hangisi ya da hangilerine sahip olmadığımız halde Kurtuluş Savaşı'nı kazandık?

- a) I, II ve III
b) I ve IV
c) I ve V
d) IV ve V

Soru 25: I. İşgallere karşı birlik içinde çalışmak lazım.

II. Milli mücadelenin tek elde toplanması lazım.

III. Teknolojik silahlar bulundurmak lazım.

IV. Düzenli bir savunmaya girmek ve eldeki tüm olanakları kullanmak lazım.

Yukarıda bir savaş kazanabilmek için yapılması gerekenler verilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti bu ilkelerden hangisi ya da hangilerini başarıyla uyguladığı için Milli Mücadeleyi kazanmıştır?

a) I ve II	b) I, II, III ve IV
c) I, II ve IV	d) Yalnız IV

Aşağıdaki soruların cevaplarını soruların altında boş bırakılan yere yazınız.

Soru 26: Cumhuriyet en güzel yönetim biçimidir. Cumhuriyet neden en güzel yönetim biçimidir?

Soru 27: Padişahlık ile yönetilen bir ülkede yaşasaydınız bugün ki yaşantınızda neler farklı olurdu?

Soru 28: Mustafa Kemal Atatürk hastalığının en son aşamasında bile bir Türk yurdu olan Hatay'ın anavatanına katılması için çalışmıştır. Ölümcül hastalığa tutulmuş bir lider olsaydınız, ülkenizin bir ili başka bir ülke tarafından işgal edilmiş olsaydı neler yapardınız?

Soru 29: Mustafa Kemal Atatürk 23 Nisan 1920'de TBMM'yi açınca bugünü geleceğin umudu ve yarınları olan çocuklara armağan etmiştir. Siz olsaydınız bugünü kime, neden armağan ederdiniz?

Soru 30: Mustafa Kemal Atatürk Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kurduktan sonra Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın merkezi olan Ankara'yı devlet başkenti olarak seçmiştir. Siz olsaydınız nereyi neden başkent seçerdiniz?

EK-6. TUTUM ÖLÇEĞİ

AÇIKLAMA

Sevgili Öğrenciler;

Arka sayfada sizin sosyal bilgiler dersiyile ilgili düşünceleriniz öğrenmek için hazırlanmış tutum cümleleri bulunmaktadır. Bunların hiçbirinin kesin doğru ya da yanlış yanıtı yoktur. Önemli olan sizin sorularla ilgili gerçek duygu ve düşüncelerinizi belirtmenizdir. Cevaplamadan önce her cümleyi dikkatle okuyunuz.

Eğer ifadesi sizin fikrinize tamamen uygunsa “TAMAMEN KATILIYORUM”; fikrinize yalnızca uygunsa “KATILIYORUM”, ifade hakkında hiçbir fikriniz yoksa “KARARSIZIM”; ifade fikrinize uygun değilse “KATILMIYORUM”; ifade fikrinize tamamen ters düşüyorsa “TAMAMEN KATILMIYORUM” seçeneğini işaretleyiniz.

- Hiçbir cümleyi atlamadan sıra ile cevaplayınız.
- Her cümle için yalnızca bir seçeneği işaretleyiniz.

Cevaplama sırasında gösterdiğiniz özen ve yardımlardan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Cevaplarınızı aşağıdaki örnekte olduğu gibi işaretleyiniz.

Örnek: Müzik dersini çok seviyorum.

Cevap: Müzik dersini eğer gerçekten çok seviyorsam bu cümle duygu ve düşüncelerime uygun demektir. Bu durumda ayrılmış olan yere “**Kesinlikle Katılıyorum**” seçeneğini işaretlemem gerekir.

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Müzik dersini çok severim	x				

ADI :

SOYADI :

NO :

SINIFI :

SOSYAL BİLGİLER DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ

SOSYAL BİLGİLER DERSİ İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELER	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Sosyal Bilgiler dersi çok sevdiğim dersler arasındadır					
2. Sosyal Bilgiler dersine çalışmak beni dinlendirir					
3. Sosyal Bilgiler dersinin konuları azaltılırsa memnun olurum					
4. Sosyal Bilgiler dersine çalışırken canım sıkılır					
5. Sosyal Bilgiler dersi ile uğraşmak beni dinlendirir					
6. Boş zamanlarımda Sosyal Bilgiler dersine çalışmaktan zevk alırım					
7. Sosyal Bilgiler ile ilgili konularla uğraşmak beni sıkır					
8. Sosyal Bilgiler ile ilgili uğraşlara katılmaktan zevk alırım					
9. Sosyal Bilgiler derslerin en güzelidir					
10. İlerde Sosyal Bilgilerle yakından ilgili bir alan seçmeyi isterim					
11. Sosyal Bilgiler dersinden hiç hoşlanmam					
12. Sosyal Bilgiler dersinin saati azaltılırsa memnun olurum					
13. İlerde Sosyal Bilgilerle ilişkisi az olan bir meslek seçmeyi isterim					
14. Sosyal Bilgilerle ilgili elime geçen her yayını okumak isterim					
15. Sosyal Bilgilerle ilgili her şey ilgimi çeker					

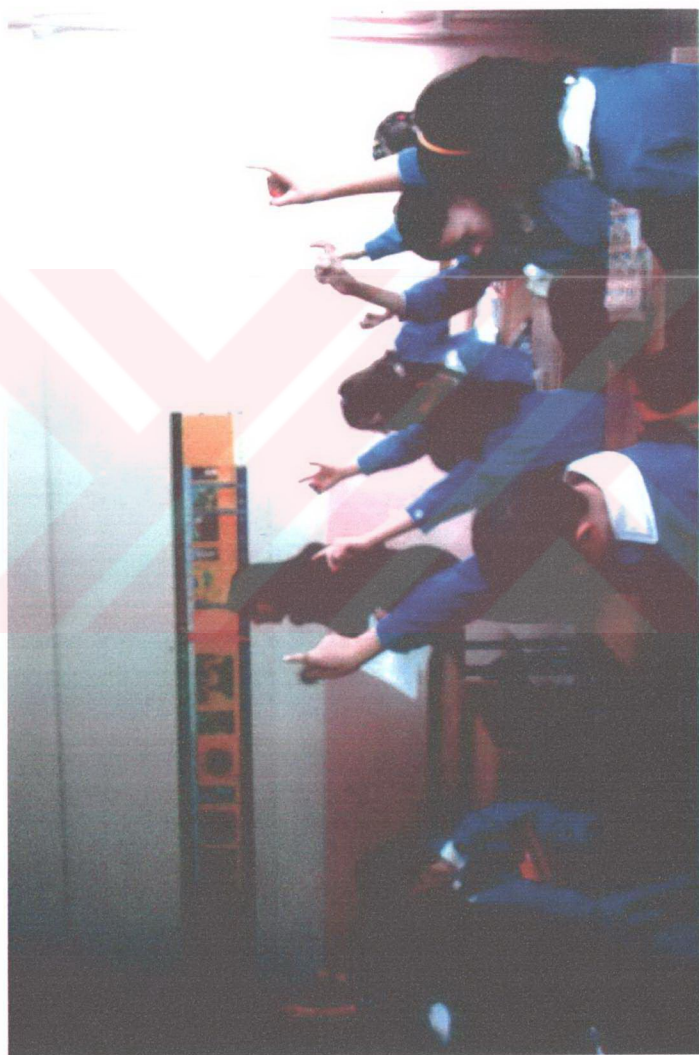
16. Dersler arasında en çok Sosyal Bilgiler dersinden hoşlanırım					
17. Sosyal Bilgiler dersinin ödevlerini sıkılmadan zevkle yaparım					
18. Mümkün olsa Sosyal Bilgiler dersinin yerine başka bir ders alırım					
19. Sosyal Bilgiler dersine mecbur olduğum için çalışırım					
20. Boş zamanlarımda Sosyal Bilgiler ile ilgili yayınları okumak bana zevk verir					
21. Sosyal Bilgiler dersinde kendimi rahat hissederim					
22. Diğer derslere göre Sosyal Bilgiler dersine daha büyük zevkle alışırim					
23. Bana göre Sosyal Bilgiler en çekici derstir					
24. Sosyal Bilgiler dersinden çekinirim					
25. Sosyal Bilgiler ile ilgili konulardan hoşlanmam					
26. Sosyal Bilgiler dersi önemli gördüğüm konuların en sonunda yer alır					
27. Sosyal Bilgiler dersi sadece sınıf geçmek için çalışırım					
28. Sosyal Bilgilerle ilgili bir sorunu çözmek için uğraşmaktan bir bilene sorup öğrenmeyi tercih ederim.					

EK-7. UYGULAMA İLE İLGİLİ RESİMLER

EK-8. İZİN BELGESİ

T.C.
BOLU VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

23

11 KASIM 2003

SAYI : B.08.4.MEM.4.14.00.03.510/ 71650
KONU : Uygulama.

VALİLİK MAKAMINA
BOLU

İlgi: a) Filiz TOPAL'ın 07.11.2003 tarihli dilekçesi,
b) Demet ALTINBULAK'ın 07.11.2003 tarihli dilekçesi.

İlimiz Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencileri Filiz TOPAL ve Demet ALTINBULAK'ın aşağıda belirtilen okullarda 10 KASIM-27 ARALIK 2003 tarihleri arasında uygulama yapmaları Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde oturlarınıza arz ederim.

Halil ECEVİT
Millî Eğitim Müdür V.

OLUR
11. / 11 / 2003
H. Osman EBİLOĞLU
Yatılı,
Vali Yardımcısı

Sıra No	ADI SOYADI	UYGULAMA OKULU
1	Filiz TOPAL	Millî Egemenlik İlköğretim Okulu 100. Yıl İlköğretim Okulu
2	Demet ALTINBULAK	Gazipaşa İlköğretim Okulu Koç İlköğretim Okulu

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	: Filiz TOPAL
Sürekli Adresi	: Göynük Narzanlar İ.O. Bolu
Doğum Yeri ve Yılı	: Sivas / 1977
Yabancı Dil	: İngilizce
İlköğretim	: Dikmen Merkez İlköğretim Okulu 1992
Ortaöğretim	: Ankara Dikmen Lisesi / 1995
Lisans	: A.İ.B.Ü. Sınıf Öğretmenliği Bölümü /2000
Yüksek Lisans	:
Anabilim Dalı	:
Bilim Dalı	:
Yayımları	:
Çalışma Hayatı	: 2001 yılında Gaziantep'te sınıf öğretmeni olarak göreve başladı. 2003 yılında Bolu ili Merkez İzzet Baysal Anadolu Teknik, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'ne tayini yapıldı. Halen Bolu ili Göynük İlçesi Narzanlar İ.O görev yapmaktadır.